

ile çocuk hakları

logo!'nun kolay anlatımı

Bundesministerium
für Familie, Senioren, Frauen
und Jugend

Künye:

Yayımlayan:

Federal Aile, Yaşlılar,
Kadın ve Gençlik Bakanlığı
Halkla İlişkiler Bölümü
11018 Berlin
www.bmfsfj.de

Alın yeri:

Publikationsversand der Bundesregierung
(Federal Almanya Hükümeti'nin yayın dağıtım servisi)
Posta kutusu 48 10 09
18132 Rostock
Tel.: 030 182722721
Faks: 030 18102722721
İşitme engellileri için telefon hizmeti:
gebaerdentelefon@sip.bundesregierung.de
e-posta: publikationen@bundesregierung.de
www.bmfsfj.de

Sorularınız için hizmet hattımızı
arayın: 030 20179130
Pazartesi-Perşembe, 9-18 saatleri arası
Faks: 030 18555-4400
e-posta: info@bmfsfjservice.bund.de

Makam hizmet hattı: 115*
İşitme engellileri için telefon hizmetine erişim:
115@gebaerdentelefon.d115.de

Sipariş numarası: 5BR156
Son güncelleme: Ekim 2014, 1'inci Baskı
Baskı: Bonifatius GmbH, Paderborn

Yazı işleri: Eva Radlicki
ZDF HR Kinder und Jugend,
Redaktion Information/Logo!
55100 Mainz

Metinler: Benno Schick, Andrea Kwasniok, Nadja Stein

Başlık tasarımı ve yazı dizisi: ZDF/3sat Grafik

Çizimler: ZDF/Logo!

Fotoğraflar: ZDF

Yapım:

Alıntı şeklinde olsa dahi, fotoğrafların, çizimlerin
ve metinlerin yeni baskısı için yayımcının açık
izni gerekmektedir.

* Tüm makam ve dairelere sormak istediğiniz genel sorular için Pazartesi ile Cuma günleri arası saat 8.00'den 18.00'e kadar 115 makam hizmet hattını da arayabilirsiniz. Bu hat şu anda Berlin, Hamburg, Hessen, Kuzey Ren Vestfalya gibi seçili model bölgelerde mevcuttur. Daha fazla bilgi için: www.115.de.

Bu broşür, Federal Almanya Hükümeti'nin halkla ilişkiler çalışması kapsamında hazırlanmıştır.
Ücretsizdir ve satılamaz.

İçindekiler

Ön söz _____ 6

Federal Aile, Yaşlılar,
Kadın ve Gençlik Bakanı, Manuela Schwesig

I. Giriş _____ 9

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme nedir? _____	9
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme nasıl oluştu? _____	10
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme nerede geçerlidir? _____	11
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kimin için geçerlidir? _____	13
Çocuklar nasıl yardım alabilir? _____	14
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de neler yazıyor? _____	16

II. Çocukların hakları _____ 17

1. Tüm çocuklar için eşit haklar _____ 17

2. Yardım ve bakım hakkı _____ 22

Yaşama hakkı _____	22
Ben kimim? _____	22
Anne babam ve ben _____	23
Anne babadan ayrılma _____	25
Evlat edinme _____	28
Yaşam yardımı _____	30

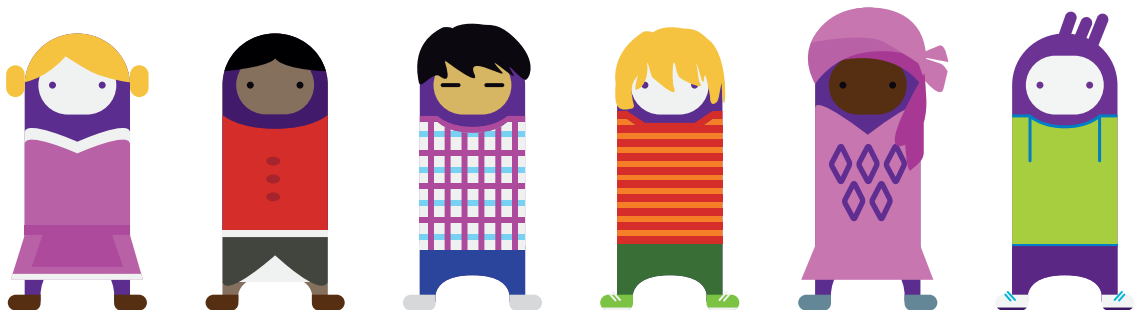
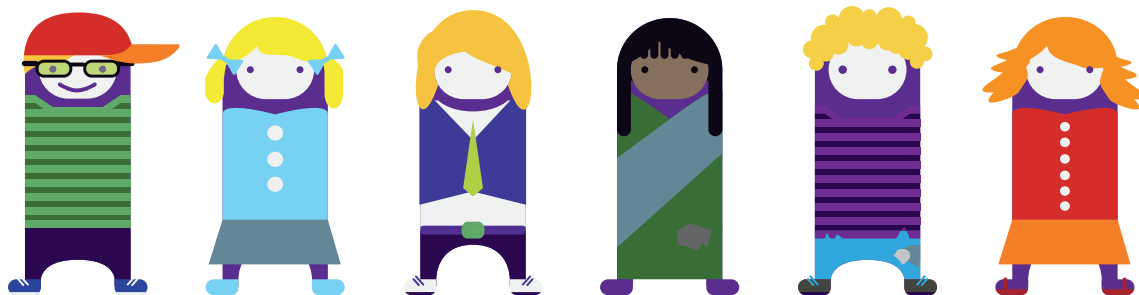
3. Özel haklar _____ 33

Özel hayatın ve mektupların gizliliği _____	33
Spor, oynama ve dinlenme _____	34

4. Kamusal haklar _____ 36

Eğitim _____	36
İnanç _____	38
Düşünce _____	40
Bilgi edinme _____	41

5. İstismar ve şiddete karşı koruma	42
Çocuk işçiliği	43
Cinsel şiddet ve cinsel saldırılar	46
Anne babanın çocuklarına kötü davranması	48
Savaş çocukları	50
Mülteci çocuklar	52
Çocuklar ve uyuşturucu	55
Suç faili olan çocuklar	57
Mutlaka farketmişsinizdir ...	60

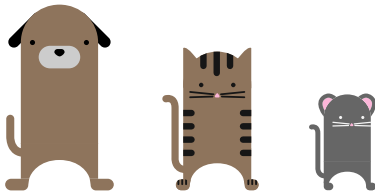
III. Akılda kolay tutulabilecek haklar _ 61

Önemli 10 çocuk hakkı

IV. Çocuklar kendi haklarına işte böyle sahip çıkıyor	63
Kişisel haklar	63
Siyasi haklar	64

V. Sözleşme metinleri: 71

**Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
ve İhtiyari Protokoller (Ek Protokoller)**

Ön söz

Manuela Schwesig

Federal Aile, Yaşlılar, Kadın ve Gençlik Bakanı

Sevgili çocuklar, sevgili gençler,
Çocuk haklarından bahsedildiğini hiç duydunuz mu?

Çocuk hakları, sizlere ait haklardır. Nerede yaşarsanız yaşayın, kaç yaşında olursanız olun, nasıl görünürseniz görünün ve hangi dini inanca sahip olursanız olun, hepinizin hakları vardır. Bu broşürle, çocuk haklarının tam olarak ne anlama geldiğini ve bu hakların hangi durumlarda rol oynadığını sizlere göstermek istiyoruz. Broşürü okurken, belki aklınıza, geçmişte çocuk haklarından faydalanmış olduğunuz bir durum gelir. Aynı zamanda, varlığından haberdar olmadığınız bazı hakların da farkına varacağınızdan eminiz.

Haklarınızı bilmeniz önemlidir! Ancak o zaman, günlük hayatta ihlal edildiklerinde bu haklara dikkat çekebilirsiniz. Fakat çocuk haklarını bilmek, yetişkinler için de önemlidir. Örneğin Federal Gençlik Bakanı olarak, çocukların ve gençlerin hayatını etkileyecek kararlar aldığımda, çocuk hakları daima aklımdadır. O zaman kendime şu soruları soruyorum: Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni yeterince dikkate aldım mı? Çocukların ve gençlerin haklarını daha iyi şekilde uygulamaya geçirmemiz gereken alanlar var mı?

Kısa süredir, çocuk haklarının uygulamaya geçirilmesinde bir ilerleme kaydedilmektedir: 14 Nisan 2014 tarihinde Almanya ve dokuz diğer devlette çocuklar için bir itiraz usulü yürürlüğe girmiştir. Çocuklar, hakları devlet tarafından ihlal edildiğinde ve bu devlet, hak ihlalinin giderilmesiyle ilgilenmediğinde, Cenevre'de bulunan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'ne başvurabilirler.

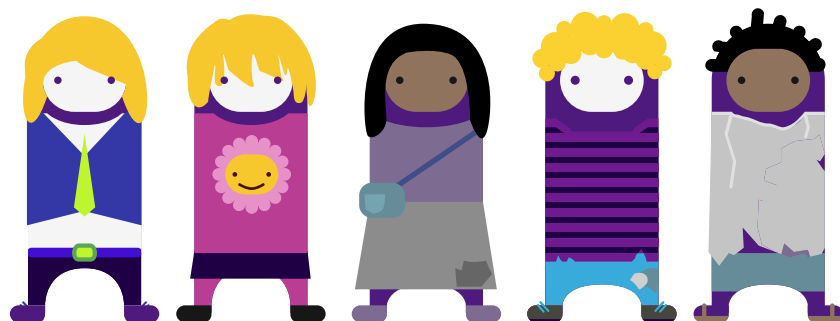
Çocuk hakları, çocukların ve gençlerin yaşadığı ve büyüdüğü şartları düzeltmektedir. Bu broşürde, çocuk haklarına değinen birçok küçük hikaye ve örnekler bulabilirsiniz. Okurken ve haklarınızı keşfederken keyif almanız dileğiyle

Manuela Schwesig

Manuela Schwesig

Federal Aile, Yaşlılar, Kadın ve Gençlik Bakanı

I. Giriş

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme nedir?

Çocukların sahip olduğu haklar vardır!

Çocuklar örneğin, barış içinde yaşama, iyi bakım alma, okula gitme ve özel sırlarının olma hakkına sahiptir. Ancak bu haklara her zaman riayet edilmeyebilir.

On yaşındaki Samira, vatanında savaş ve şiddet olduğu için oradan kaçmak zorunda kaldı. Sekiz yaşındaki João'nun yaşayabilmek için para kazanması gerekiyor. Saatlerce başkalarının ayakkabılarını boyuyor. On üç yaşındaki Lena, kız olduğu için gençlik itfaiyesine katılamıyor. Dört yaşındaki Marcel'in, annesi ona bakamadığı için bir koruyucu ailede yaşaması gerekiyor. On iki yaşındaki Anna, mektuplarının sürekli olarak başka biri tarafından gizlice okunmasına kızıyor. Beş çocuk, beş çok farklı durum. Hepsi de, bulundukları durumda, onları korumaya ve güçlendirmeye yönelik özel çocuk haklarına sahip.

Gelecekte dünya çapında tüm çocukların haklarına mümkün olduğunca uyulması için, hemen hemen tüm dünya devletlerinden siyasetçiler ve uzmanlar çocuk haklarına dair bir sözleşme hazırladılar. Bu, 20 Kasım 1989 tarihindeydi. Bu sözleşmenin adı Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'dir.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme nasıl oluştu?

1979 yılı tüm dünyada “Çocuk Yılı” ilan edilmişti. Bu yüzden Polonya hükümeti o yılda Birleşmiş Milletler dâhilinde çocuk haklarına dair bir sözleşmenin hazırlanmasını önermişti.

Birleşmiş Milletler, dünyanın hemen hemen tüm devletlerinin üye olarak katıldığı bir örgüttür. Barış sağlamayı ve yoksullukla mücadele etmeyi amaç edinmiştir. Birleşmiş Milletler’in İngilizce adı “United Nations”dır. Bu kitapta BM olarak kısaltılır.

Birleşmiş Milletler’de birçok farklı ülke temsil edilir. Bu ülkeler, hangi hakların çocuklar için oldukça önemli olduğu hususunda çok farklı düşüncelere sahip. Sadece çocukların özel temel haklara sahip olmaları gerektiği konusunda mutabık oldular. Ancak bu temel hakların nasıl olacağı konusunda birçok farklı görüş vardı.

Birleşmiş Milletler’de değişik devletlerin temsilcileri ilk olarak örneğin, çocukların hangi çok özel haklara sahip olmaları gerektiği konusunda anlaşamadılar. Bazı devletler daha fazla çocuk hakkı talep etmişti. Ancak yoksul devletlerin birçoğu örneğin, herkese okul yaptırmak gibi bazı çocuk haklarının oldukça pahalı olmasından, buna karşı çıktı. Birçok yoksul ülkenin bunu yapabilmek için parası yok.

Birleşmiş Milletler’de çocuk haklarıyla ilgili yapılan müzakereler toplamda on yıl sürdü! Nitekim devlet temsilcileri yılda sadece bir kez buluştular. 1989 yılında sözleşme nihayet hazırıldı.

Ancak bununla kalmadı: Uzmanlar, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de bazı önemli unsurların eksik olduğu görüşündeydi. Bu sebeple, bu zamana kadar üç ek protokol, yani asıl sözleşmeye ekler hazırlandı: İlk iki ek protokol 2000 yılına aittir, üçüncüsü 2011 yılından beri mevcuttur. Bu eklerde, önemli olan diğer çocuk haklarıyla çocuklar için hazırlanan bir itiraz usulünden bahsedilir.

Çocuk haklarına tüm dünyada uyulsa çok iyi olurdu. (Manuel, 9 yaşında)

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme nerede geçerlidir?

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin bir devlette gerçekten geçerli olabilmesi için, ilk olarak o devletteki sorumluların sözleşmeyi kabul etmeleri gerekmektedir. Örneğin Almanya’da, parlamentodaki, yani Federal Meclis’teki siyasetçilerin oylama yapmaları gerekliydi. Nitekim bunu yaptılar da: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 5 Nisan 1992 tarihi itibarıyla Almanya’da geçerli olmasını kabul ettiler.

Bugüne kadar 193 devlet, yani Somali, Güney Sudan ve ABD dışında dünyadaki hemen hemen tüm devletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi kabul etti. Somali, çatışmalar ve savaşlarla o kadar harap oldu ki, uzun zamandır Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi kabul edebilecek bir hükümeti bile yoktu. Güney Sudan daha 2011'de yeni kuruldu. Ancak her iki devlet 2013 yılının sonunda, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi yakında imzalamak istediklerini bildirdiler. ABD'de ise parlamento sözleşmeyi henüz kabul etmedi. Bazı ABD'li siyasetçiler, örneğin anne babaların haklarının fazla kısıtlanacağından korkuyor gibi görünüyorlar.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme yaklaşık iki milyar kız ve erkek çocuk için geçerlidir! Sözleşmeyi kabul eden 193 devlette bu kadar çok çocuk yaşamakta.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de yer yer yazılı olanlar biraz belirsiz. Bu sebeple, devletlerin ek düzenlemeler yapmaları gerekmektedir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de örneğin, yoksul çocuklara yeterince giysi ve yiyeceklerinin olması için yardım edilmesi gerektiği yazıyor. Ancak bu yardımın tam olarak ne şekilde yapılacağı hususunda Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de hiçbir şey yazmıyor. Her devletteki siyasetçi ve uzmanların bunun üzerinde düşünüp, tam olarak belirlemesi gerekmektedir. Çoğu kez devletin çıkarmış olduğu düzenlemeler ve kanunların çocuklar için değiştirilmesi gerekmektedir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi kabul ettikleri andan itibaren devletler bunun gereğinin yapılmasıyla yükümlüdür.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kimin için geçerlidir?

Bir insan çocuk sayılıp, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme tarafından korunabilmesi için kaç yaşında, daha doğrusu ne kadar genç olmalı? Bu sorunun cevabı Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **1'inci** maddesinde verilmiştir. Bu maddeye göre, her insan normalde on sekiz yaşına kadar çocuk sayılır. Ancak bir istina var: Ülkeler, insanların daha küçük yaşta yetişkin sayıldığını kararlaştırabilir.

Her devlet, insanların kaç yaşına kadar çocuk sayıldığını belirler. Örneğin, Alman kanunlarında, insanların 18 yaşına girdiğinde reşit, yani yetişkin sayıldığı yazar. Buna göre, 18 yaşından küçük olanlar çocuk sayılır. Örneğin, bir Asya ülkesi olan Nepal'da durum farklı: Orada bir insan 15 yaşından itibaren çocuk sayılmaz ve bu sebeple de Çocuk Haklarına Dair Sözleşme tarafından korunmaz.

Bu haksızlık ama birçok yoksul devlet farklı bir düzenlemeyi imzalamazdı. Tüm insanların sözleşmenin öngördüğü şekilde 18 yaşına kadar korumaya güçlerinin yetmediğini söylüyorlar.

Çocuklar nasıl yardım alabilir?

Birçok ülkede, devletlerinde Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye riayet edilmesine dikkat eden kuruluşlar ve uzmanlar vardır. Almanya'da örneğin 100'den fazla kuruluş, "National Coalition Deutschland e.V." derneğine katılmaktadır (Bilgi için bk. sayfa 64): örneğin "Kindernothilfe" (Muhtaç Çocuklara Yardım), "Jugendvereinigung des Naturschutzbundes" (Doğa Koruma Birliği'nin Gençlik Birliği) ve "Deutsche Sportjugend" (Alman Spor Gençliği).

Ayrıca Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi imzalamış olan tüm devletler, çocukların hakları için neler yapıldığı konusunda sürekli rapor vermek zorundalar. Bu raporların, Birleşmiş Milletler'in Çocuk Hakları Komitesi'ne verilmesi gereklidir. Bu BM Komitesi, değişik ülkelerden seçilmiş 18 uzmandan oluşmaktadır. Bu uzmanlar raporları okuyup, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye gerçekten uyulup uyulmadığını incelerler.

İlk Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de, haklarına riayet edilmediğinde çocukların neler yapabileceği tam olarak yazmıyordu. Bu gibi durumlarda özel bir Çocuk Hakları Dairesi’nin bulunduğu örneğin belirtilmemiştir. Bu sebeple, Aralık 2011’den beri Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin üçüncü ek protokolü mevcuttur. Bu ek protokolde “bireysel şikayet hakkı”ndan bahsedilir. Bu demektir ki, çocuklar doğrudan BM Çocuk Hakları Komitesi’ne başvurup, hakları ihlal edildiğinde şikayette bulunabilirler. Ancak bunun öncesinde çocukların kendi ülkelerinde haklara uyulması için çaba göstermiş olmaları gerekmektedir. Bu çok zor olduğundan, anne babalarının, avukatların veya çocuk haklarını savunan kuruluşların yardımına ihtiyaç duyarlar. BM Çocuk Hakları Komitesi şikayeti inceleyip, söz konusu devletin gerçekten çocuk haklarını ihlal etmiş olduğunu tespit ettikten sonra, BM Çocuk Hakları Komitesi o devlete, çocuk haklarına daha iyi uyabilmesi için gelecekte neleri farklı yapması gerektiği konusunda önerilerde bulunur.

Federal Meclis, 28 Şubat 2013 tarihinde üçüncü ek protokolü kabul etmiştir. Böylece Almanya dünya çapında, yeni şikayet mekanizmasını kabul etmiş olan üçüncü ülke olmuştur.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de neler yazıyor?

Sözleşmeler ve kanun metinleri çoğu kez oldukça zor anlaşılır şekilde yazılmıştır. Neredeyse hiç kimse bu metinleri anlamaz, buna çoğu yetişkinler de dâhil. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme de zor anlaşılır şekilde yazılmıştır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme de bir “başlangıç”la başlar. Giriş bu şekilde nitelendirilir. Onun peşini ayrı ayrı düzenlemeler takip eder: Bunlar madde olarak nitelendirilir (kısaltması mad.). Her konuyla ilgili bir madde mevcuttur. Tam ama anlaşılması zor olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme metnini ve ek protokolleri (resmen “ihtiyari protokoller” olarak adlandırılır) sayfa 71’den itibaren bulabilirsiniz.

Sonraki sayfalarda sizler için en önemli maddeleri özet hâlinde bir araya getirdik. Örnekler yardımıyla sizlere bu maddeleri anlatacağız. Örneklerde bahsedilen kişiler, gerçekte yaşanmış durumları temsil etmektedir. Bu sayede haklarınızı daha iyi tanıyıp, gelecekte bunlara riayet edilmesine dikkat edebilirsiniz.

II. Çocuk Hakları

1. Tüm çocuklar için eşit haklar

Lena'nın bir hayali var: Kendisi itfaiyeye katılmak istiyor. Tıpkı, yaşadığı köydeki birçok erkek çocuk gibi Gönüllü İtfaiye gençlik grubuna katılmak, üniforma giymek, tatbikatlarda yangın hortumunu tutmak istiyor. Ancak itfaiye kumandanı: "Hayır, sen yapamazsın. Sen kızsın." diyor. Lena öfkeleniyor ama pes etmiyor. Bölge itfaiye şefine şikayet ediyor. Nitekim başarılı da oluyor: Bundan böyle itfaiyenin gençlik grubuna katılabiliyor.

Tabii ki Lena da köyündeki erkek çocuklar gibi eşit haklara sahiptir. Çünkü tüm çocuklar eşit haklara sahiptir. Erkek kız, hangi ülkeden olursa olsun, hangi ten rengine veya dini inanca sahip olursa olsun, hangi dili konuşursa konuşsun, engelli olsun veya olmasın, anne babaları ne yaparsa yapsın, hiç fark etmez. Tüm çocuklar eşit haklara sahiptir ve hiçbiri herhangi bir sebepten "ayırıcılığa" maruz kalmaz, hiçbirine haksızlık edilemez. Bu, Çocuk Haklarına Dair Söz-

leşme'nin **2'inci** maddesinde yazılıdır ve sözleşmeyi kabul etmiş olan ülkelerde yaşayan tüm çocuklar için geçerlidir. İtfaiye kumandanının Lena'ya ettiği gibi birisi size haksızlık ederse, "ayırımıcılık" söz konusudur ve bu da yasaktır. O zaman şikayet edip, haklarınızı savunabilirsiniz.

Engelli çocuklara özel koruma

Diğer çocuklar gibi örneğin, iyi düşünemeyip konuşamadıkları için özel korumaya ihtiyacı olan çocuklar vardır. Bazıları iyi yürüyemiyor, görmiyor veya duymıyor. Bu çocukların bir veya daha fazla engeli vardır. Örneğin doğuştan görme veya işitme engellidirler. Ya da ağır bir trafik kazası geçirmiş ve o zamandan beri felçli olarak sadece tekerlekli sandalyeyle hareket edebiliyorlardır.

Engellerin zihinsel, fiziksel ve ruhsal olup olmadığı fark etmez. Bu çocuklar, tüm diğer çocuklar gibi eşit haklara sahiptir. Ancak çoğu kez, bu hakların verilmesine kendileri dikkat edemiyorlar. Ya da başkaları haklarını ihlal ettiğinde, Lena gibi şikayette bulunamıyorlar.

Diğer çocuklar gibi yaşayabilmeleri için, engelli çocukların özellikle korunması ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi imzalamış olan tüm devletler bunu yapmak zorunda. Bu da madde **23'te** yazılıdır.

Bu sebeple, Almanya’da örneğin, birçok çocuk yuvasında ve okulda engelli çocuklarla, özel eğitim almış bakıcı, öğretmen veya diğer kişiler ilgileniyor. Bu sayede bu çocuklar, engeli olmayan çocuklarla birlikte derslere ve diğer faaliyetlere katılabiliyor.

Ancak çocukların bir kısmı kendini, kişisel gelişimlerinin daha fazla teşvik edilebileceği özel çocuk yuvalarında veya okullarda daha iyi hissediyor.

Azınlıklara koruma

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile, bir azınlığa mensup olan çocukların da özellikle korunması amaçlanıyor. Azınlıklar, bir devlette yaşayan çoğunluktan farklı bir dini inancı olan, farklı bir dili konuşan veya özel bir etnik gruba mensup olan insanların oluşturduğu gruplardır.

Juri’nin ailesi, bir Slav etnik grubu olan Sorblara mensuptur. Kendisi Almanca konuşuyor ve Alman vatandaşı. Ancak Juri Sorbça da konuşuyor ve Sorb halkının tarihini de biliyor. Sorb çocuklara yönelik özel bir okulda Sorb halkının tarihi hakkında birçok şey öğrendi. Sorbların geleneklerinden bir tanesi olan “Vogelhochzeit” (Kuş Düğünü), her yıl Ocak ayının 25’inde kutlanır. Kıştan sonra kuşlar “düğün yapmaya”, yani yuva yapmaya başlayınca, soğuk kış mevsiminde kuşlara yem veren çocuklar ödüllendirilir. Çocuklar boş tabaklarını ve kaselerini cam kenarına koyup, teşekkür olarak şeker ve bisküvi alır. Bir şenlikte Juri diğer çocuklarla Kuş Düğünü’nü canlandırır: Sorb kıyafeti giymiş bir gelinle damat ve kuş kılığına girmiş birçok çocuk düğün sofrasında bulunur.

Juri, Alman vatandaşı olan tüm diğer çocuklar gibi eşit haklara sahiptir. Ancak Juri, kendi etnik grubunda alışılmış olduğu gibi yaşama hakkına da sahiptir. Bu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **30'uncu** maddesinde yazılıdır. Bu demektir ki, Juri kendi dilini, yani Sorbça konuşabilir, Sorb çocuklara yönelik bir okula gidebilir, büyükanne ve büyükbabası ve anne babası tarafından öğretildiği gibi özel Sorb bayramlarını kutlayabilir.

Bu, Almanya'da her zaman mümkün olan bir şey değildi. Nasyonal sosyalizm zamanında Almanya'daki Sorblar ve diğer azınlıklar istedikleri gibi yaşayamıyorlardı. Onlara haksızlık ediliyordu ve hatta bazı azınlıklar ölüm tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Bu sebeple günümüzde azınlıklar çocuk haklarıyla korunmaktadır.

Bütün çocukların okula gidebilmesi bence çok önemli. Özellikle fakir ülkelerde yaşayan birçok çocuğun okula gidememesini üzücü buluyorum.

(Anna, 10 yaşında)

Almanya'ya daha yeni geldikleri veya ailede az Almanca konuşulduğu için henüz iyi Almanca konuşamamaları da, tüm çocukların okulda ve meslek eğitiminde eşit fırsatlara sahip olması da çok önemlidir. Çocukların okul derslerinden geri kalmamaları için, çocuk yuvasında dili öğrenmesi özellikle teşvik edilir. Daha sonra çocuklara her şeyden önce okulda ve meslek eğitiminde daha fazla Almanca dersleri verilir. İyi Almanca konuşmayı ve yazmayı bilirlerse, Alman çocukları gibi okulda derslerinin iyi olma fırsatına sahip olmuş olurlar. Daha sonra meslek eğitim yeri ve iş bulmak için eşit fırsatlara sahip olmuş olurlar.

2. Yardım ve bakım hakkı

Samira, savaşın ve şiddetin hakim olduğu bir ülkede dünyaya gelmiş. Samira'nın ailesi başta, çatışmalardan fazla etkilenmeyen küçük bir köyde yaşıyordu. Ancak bir zaman sonra orada da saldırılar çoğalmaya başladı ve aile evden dışarıya çıkmaya cesaret edemiyordu. Samira bir yıl boyunca okula gitmedi. Sonunda Samira'nın anne babası çocuklarıyla bir komşu ülkeye kaçtılar. Orada bir yardım kuruluşu büyük bir mülteci kampı kurmuştu. Samira, üç kardeşi ve anne babasıyla, pek rahat olmayan küçük bir çadırda yaşıyor. Ama yine de güvenlikleri, yiyecekleri var ve Samira, mülteci kampında tekrar okula bile gidebiliyor.

Yaşama hakkı

Her çocuğun yaşama hakkı vardır. Doğmuş olduğu ülke, çocukların hayatta ve olabildiğince sağlıklı kalabileceği bir dünyada büyümesini sağlamalıdır. Bu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **6'ncı** maddesinde böyle yazılıdır.

Ancak bu her zaman o kadar kolay değil. Birçok çocuk, savaşın hakim olduğu ya da insanların açlık ve sefalet çektiği ülkelerde dünyaya geliyor. Ancak o zaman bile bu ülkelerin, çocuklara yeterince yiyecek verip, hayatta kalabilecekleri bir yer sunmaya çabalamaları gereklidir. Bazen bunu yaparken daha zengin, daha güvenli ve daha huzurlu ülkelerin yardımına ihtiyaçları vardır.

Ben kimim?

Bir çocuk doğar doğmaz, resmî dairede tüm önemli bilgiler kaydedilir: Adı, doğum tarihi, ailesi ve doğduğu ülke. Böylece çocuk bir kimliğe sahip olur. Çocuk eşsizdir ve hiç kimseyle karıştırılamaz. Kayıp olsa

veya kaçırlırsa dahi kimliğı sayesinde anne babası ve vatani tespit edilebilir.

Her çocuğun kimlik hakkı vardır. Kim olduğunu, hangi devlete ait olduğunu ve anne babasının kim olduğunu bilmeye hakkı vardır. Bu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **7'nci** ve **8'inci** maddelerinde böyle yazılıdır.

Anne babam ve ben

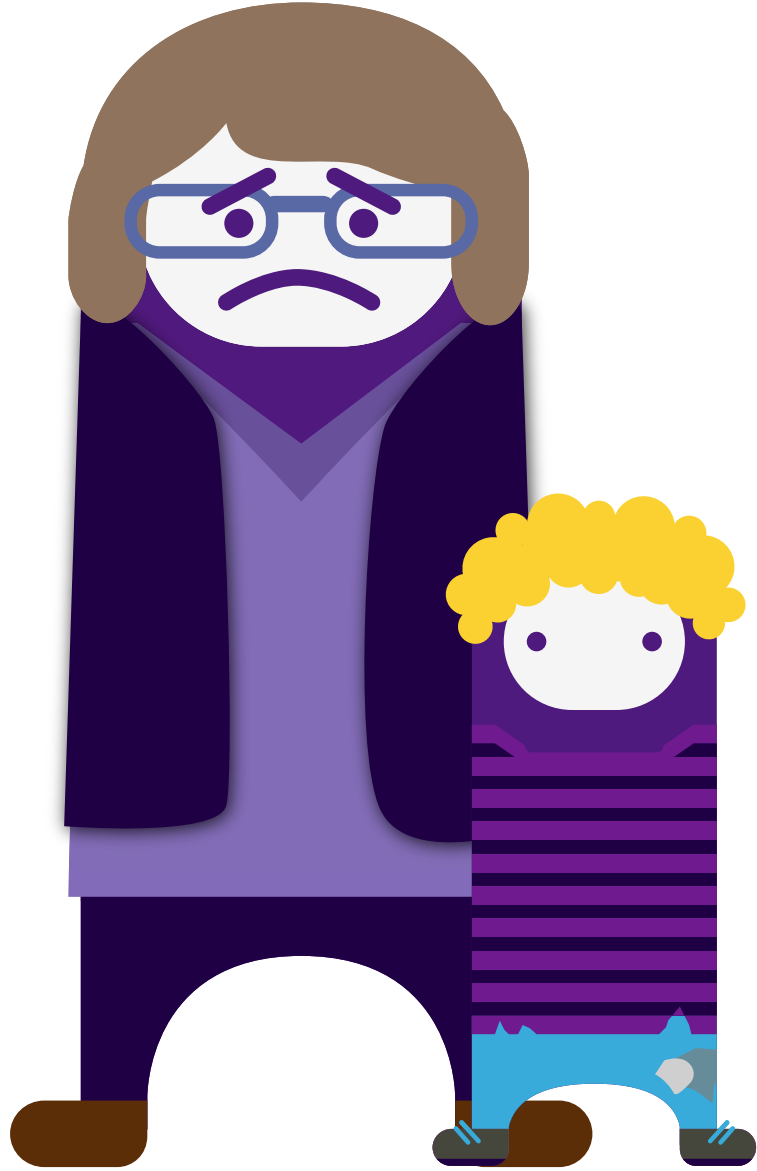
“Çocuk... anne babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahiptir.” Bu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **7'nci** maddesinde böyle yazılıdır. Bu demektir ki, normal durumda anne babalar çocuklarına birlikte bakarlar.

Devlet, çocuğun yetiştirilmesine karışmaz. Devlet daha ziyade anne babanın çocuğı yetiştirme hakkına ve yükümlülüğüne saygı gösterir. Bu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **5'nci** maddesinde böyle yazı-

lıdır. Çünkü devlet, çoğu anne babanın çocukları için neyin en iyisi olacağını bildiğinden yola çıkıyor. Anne babalar ve çocuklar örneğin, çocuğun bir yuvaya gidip gitmemesine kendileri karar verebilirler. Ancak devlet, anne babaları çocuğun yetiştirilmesinde desteklemekle yükümlüdür. Bu madde **18'in** gereğidir. Devlet örneğin, anne babaların işe gidebilmeleri ve çocuklarına iyi bakılması için, çocuk yuvalarında yeterince yerlerin olmasını sağlamalıdır.

Marcel dört yaşında. Annesiyle yaşıyor. Babasını hiç görmemiş. Ancak annesi çok hasta. Hemen hemen her zaman çok üzgün. Hiçbir şey yapmaya gücü yok. Çok hap kullanıyor ama düzelmiyor. Çoğu zaman Marcel'i hazırlayıp yuvaya götüremiyor, onunla oyun oynayamıyor veya ona yemek hazırlayamıyor. Öyle zamanlarda Marcel bütün gün televizyonun karşısında oturup, kendi kendine oyalanmak zorunda kalıyor. Günün birinde bir teyze ziyarete gelip, Marcel'in gün boyunca hiçbir şey yemediğini fark etmişti. Gençlik Dairesi'ni arayıp, yardım istedi. Marcel artık, annesi daha iyi olana kadar bir koruyucu ailede kalıyor.

Bazen, bir çocuğa kendi anne babası tarafından bakılması mümkün olamayabilir. Çocuk sadece annesiyle veya babasıyla yaşıyor ya da ne annesini ne de babasını tanımıyor olabilir. Bazen de anne babalar çocuklarıyla yeterince ilgilenmiyorlar. O zaman devlet karışıp, anne babanın yerine uygun bir kişinin çocuğun bakımını üstlenmesini ve onların iyi olmasını sağlayabilir.

Anne babadan ayrılma

Anne baba çocuklarına iyi bakamıyor, hatta çocuklarına kötü davranıyor veya işkence uyguluyorsa, mahkeme, anne baba istemese dahi çocuğun anne babasından ayrılmasını sağlayabilir. Bu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **9'uncu** maddesinde böyle yazılıdır. Ancak mahkeme böyle bir kararı sadece çocuğun korunması için gerekli bulduğunda verecektir. O zaman çocuk bir koruyucu aileye veya yurda verilir.

Bazen anne babalar, artık birbirlerini sevmediklerini ya da birbirlerine iyi uymadıklarını fark edip, ayrılmaya karar verirler. Gelecekte çocuklarına birlikte bakma imkânları olsa da, çocuğun nerede yaşayacağı hususunda karar verilmek zorundadır: Sadece babanın veya annenin yanında mı ya da sırayla her ikisinin yanında mı?

Bu gibi durumlarda çocuklar, kendi fikirlerince neyin en iyisi olacağını söyleme hakkına sahiptir. Bu madde **9'da** böyle yazılıdır. Çocuklar, hakim veya hakimeyle ilgi alanları, istekleri ve korkuları hakkında görüşebilirler.

Çocuğun yanında yaşamadığı anne veya babası, çocuğu düzenli olarak görmeye devam edebilir. Çocuk düzenli olarak örneğin, bir hafta sonunu veya tatilini anne veya babasının yanında geçirebilir.

Maalesef bazı çocuklar anne babalarını hiç tanımıyor da olabilir. Çocuk daha çok küçükken ölmüş ve o da onları hatırlamıyor olabilir. Ya da anne babası çocuğu büyütmek için örneğin, çok genç veya yoksul olduğundan çocuğu evlatlık vermiş olabilir. Bazen de anne baba bir suç işleyip, cezaevinde olduğundan da çocuk, anne babadan ayrılmış olabilir. Çocuk, hakikati kaldırabilecek yaşa geldiğinde ve güce sahip olduğunda, anne babasının kim ve onlara ne olduğunu öğrenme hakkına sahiptir. Bu da Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **9'uncu** maddesinde yazılıdır.

Ancak çocuklar başka sebeplerden de anne babalarından ayrı kalmış olabilirler.

Katharina'nın anne babası işleri gereği iki ülkede yaşıyor. Babası, Çin'de bulunan bir Alman şirketinde, annesi ise öğretmen olarak Frankfurt am Main'da çalışıyor. Katharina annesinin yanında yaşıyor. Babasını, sadece o izine ayrıldığında veya kendisi onu okul tatilinde ziyaret ettiğinde görebiliyor.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **10'uncu** maddesi gereği Katharina, babasını düzenli olarak ziyaret etme hakkına sahiptir. Her zaman ülkesinden çıkış yapıp, yabancı ülkeye giriş yapabilmelidir. Ancak Çin'de bir ziyarette bulunabilmesi için, vizeye, yani giriş iznine ihtiyacı vardır. Çin makam ve daireleri, Katharina gibi çocuklara bu vizeyi çabucak ve her zaman vermelidir. Bu çocuk haklarında böyle yazılıdır.

Evlat edinme

Julia beş yaşında. Anne babası bir araba kazasında hayatını kaybettiği için, dört yıldır bir yurttan yaşıyor. Hiçbir akrabası yok. Julia, anne babalı ve kendi odasının da olduğu gerçek bir aile ortamında yaşamayı çok istiyor. Birgit ile Stefan üç yıldır evliler. Kendi çocuklarının olmasını çok istiyorlar. Ancak doktor, ikisinin de çocuk sahibi olamayacağını tespit etti. Bu sebeple evlatlık edinmek, yani bir çocuğu alıp, onunla birlikte bir aile olarak yaşamak istiyorlar. Julia gibi bir çocuğu alabilmeleri için, Birgit ile Stefan Gençlik Dairesi tarafından çok sıkı bir denetime tabi tutulurlar. Geçmişte suç işlemişler mi? Çocuğa bakabilecek kadar para kazanıyorlar mı? Julia'ya iyi davranacaklarına dair bir izlenim bırakıyorlar mı?

çocuk yuvası

Evlatlık verilmesinin kabul edilebilmesi için, bunlar gibi daha birçok farklı soruların yetkili makam ve daireler tarafından aydınlığa kavuşturulması gerekmektedir. Evli bir çift evlatlık edinmek istediğinde, yetkili makam ve daireler, bu çiftin gerçekten de uygun olup olmadığını tam olarak incelemek zorundadır. Çünkü bir çocuk ancak bu onun için en iyisi olacaksa, evlatlık verilebilmelidir. Bu Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **21'inci** maddesinin gereğidir.

İki yılı aşkın bir süreden sonra Birgit ile Stefan tüm denetimleri geçip, Julia ile tanışırlar. Üçü de iyi anlaşır ve çok geçmeden Julia yanlarına taşınır ve onlar tarafından evlat edinilir.

Yaşam yardımı

Cedric'in babası bir yılı aşkın süredir işsiz. Her ay biraz para alsa da, bu para yaşamak için yeterli değildir. Çünkü Cedric'in dört kardeşi daha var. Annesinin haftada sadece birkaç saat çalışıp, az para kazandığı bir mini işi ("Mini-Job") var. Cedric'in okul için yeni spor ayakkabıya veya sınıf gezisi için paraya ihtiyacı olduğunda, bu para yetmiyor.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **27'inci** maddesi gereği, her çocuğun yiyeceği, evi, giyimi, yani belirli bir yaşam standardının olmaya hakkı vardır. Normalde anne babalar çocuklarının yiyecek, ev ve giyim masraflarını karşılarlar.

Almanya'da tüm anne babalara bu masrafların bir kısmı devlet tarafından örneğin, çocuk parasıyla ödenir. Buna rağmen anne babaların Cedric'te olduğu gibi yaşamaya yeterince parası olmazsa, devlet, anne babaların ek olarak yardım almasını sağlamalıdır.

**Herkesin evi ve yiyeceği,
içeceği olmaya hakkı olsun.**

(Laura, 9 yaşında)

Cedric'in babası Federal İş Ajansı'ndaydı. Orada sorunlarından bahsedip, yardım istedi. Cedric'in babasının daha fazla parayla desteklenip desteklenemeyeceği ve yeniden bir iş bulabilmesi için daha nasıl yardım edilebileceği incelenecek.

Almanya'da bu gibi acil durumlarda insanlara destek veriliyor. Bu desteğin sağlanabilmesi için, ayrıca gerekli önlemler alınır: Çalışan insanların çoğu, kazandıkları paranın bir kısmını her ay "sosyal sigorta"ya öderler.

Yardıma ihtiyacı olanlara, bu sosyal sigortadan para verilir. Yardım çeşitli durumlarda sunulur: Örneğin işsiz kalanlara, bir süreliğine işsizlik sigortasından para verilir. Hastalananlar için sağlık sigortası doktor, ilaç veya hastane masraflarını öder. Yaşlılıktan çalışamayanlara, her ay emeklilik sigortasından para verilir.

Tıbbî bakım alma hakkının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu hak örneğin Afrika'da da uygulansa harika olurdu. Çünkü tüm çocukların, haklarının olmaya hakkı vardır!!! (Antonia, 11 yaşında)

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **24'üncü** ve **26'ncı** maddeleri gereğince, mümkün olduğunca dünyadaki tüm çocukların örneğin, hastalandıklarında sosyal sigortadan destek alma hakkı olmalıdır. Ancak buna sadece doktor ve ilaç masraflarının ödenmesi dâhil değildir. Devlet ayrıca, hasta çocukların sağlıklarına kavuşabilmeleri için, bir ülkede yeterince doktor, hastane ve ilaç bulunmasını sağlamak zorunda. Bunun dışında, anne babalara örneğin, çocuklarını nasıl sağlıklı besleyebileceklerini anlatan danışma merkezleri bulunmalıdır.

Ancak devletlerin birçoğu için, çocukların güzel ve güvenli bir ortamda büyümelerini sağlamak o kadar da kolay değil. Birçok çocuk, savaş sürdüren veya insanların açlık çektiği ülkelerde dünyaya geliyor. Bazı ülkeler ise, çocuklara yeterince yiyecek ve hayatta kalabilecekleri bir yer vermeyi, yalnız başaramayacak kadar yoksul.

Durumu böyle olan ülkelerin de Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin taleplerini yerine getirebilmeleri için, zengin ülkeler onlara örneğin, çocuklara yardım etme ve ülkede yeni doktorlar eğitime amaçlı olarak ilaç göndererek, hastaneler yaptırarak ve doktorlar gönderecek yardımda bulunmalıdırlar.

3. Özel haklar

Özel hayatın ve mektupların gizliliği

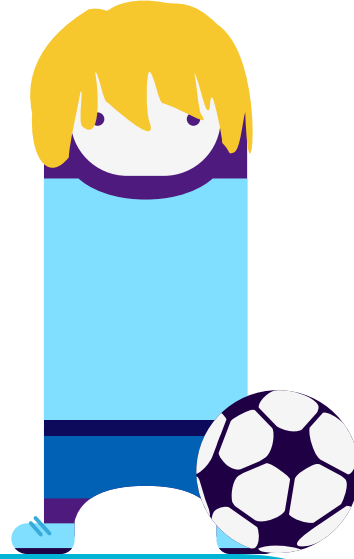
Anna çok öfkeli: Abisini birkaç kez eşyalarını gizlice karıştırırken yakaladı: Anna'ya yazılmış olan mektupları açmış. Onun bilgisayarının başına geçip, e-postalarını ve aslında sadece kız arkadaşlarına görünür olan Facebook yazılarını okumuş. Anna'nın abisi, ona göz kulak olması ve bu sebeple mektuplarını ve bilgisayarda yazdıklarını kontrol etmesi gerektiğini düşünmüş.

Belirli bir kişiye posta yoluyla mektup ya da e-posta gönderen herkes, sadece bu kişinin mektubu açacağından veya e-postayı okuyacağından emin olmak ister. Bir arkadaşından mektup veya e-posta alan herkes de mektubun veya e-postanın sırf kendisine özel kalmasından emin olmak ister. Bu sebeple Anna'nın abisinin onun eşyalarını gizlice karıştırması doğru değildir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre başka kişiler de örneğin, anne babası veya devlet gizlice Anna'nın mektuplarını veya e-postalarını ya da Facebook sayfasının herkes açık olmayan kısımlarını okuyamaz. Çünkü çocuklar özel düşüncelerini ve de sırlarını paylaşabilmeliler. Başka hiç kimsenin mektuplarını okumaya hakkı yoktur. Bu, madde 16'da yazılıdır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de ayrıca, çocukların sadece mektup yazarken veya e-posta okurken değil, örneğin odalarında yalnız kalmak istediklerinde de başkalarına karşı korunacağı yazılıdır. Çocuklar sürekli rahatsız edilmemeli.

Ancak, anne babaların çocuklarını kontrol edebileceği durumlar da vardır. Örneğin Anna kavga dövüş çıkarmaktan hoşlanıyor olabilir. Kapalı odasında kız arkadaşıyla, bir sonraki sefer kimin pataklanacağını görüşür ve anne babasının şüphesi varsa, anne babası odasına girip kızlarını kontrol edebilir. Çünkü Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin **5’inci** ve **18’inci** maddelerinde, çocuklarını yetiştirmek anne babanın görevi olduğu da yazılıdır. Bu amaçla, anne babalar çocuklarını kontrol de edebilir ve bazı yasaklar koyabilirler.

Spor, oynama ve dinlenme

Jonas, Paul ve Nikolas kızgın: Her gün futbol oynamak için birçok arkadaşıyla top sahasında buluşuyorlardı. Ancak belediye, acilen paraya ihtiyacı olduğundan sahayı satmak istiyor. Jonas, Paul ve Nikolas için bu, artık daha fazla eğlenemeyip, boş zamanlarında düzenli olarak top oynayamayacakları demektir. Çünkü en yakın top sahası onlara fazla uzakta.

**Tüm çocuklar
oynayabilmeli ve o kadar
yoğun çalışmamalı.**

(Sophie Alice, 10 yaşında)

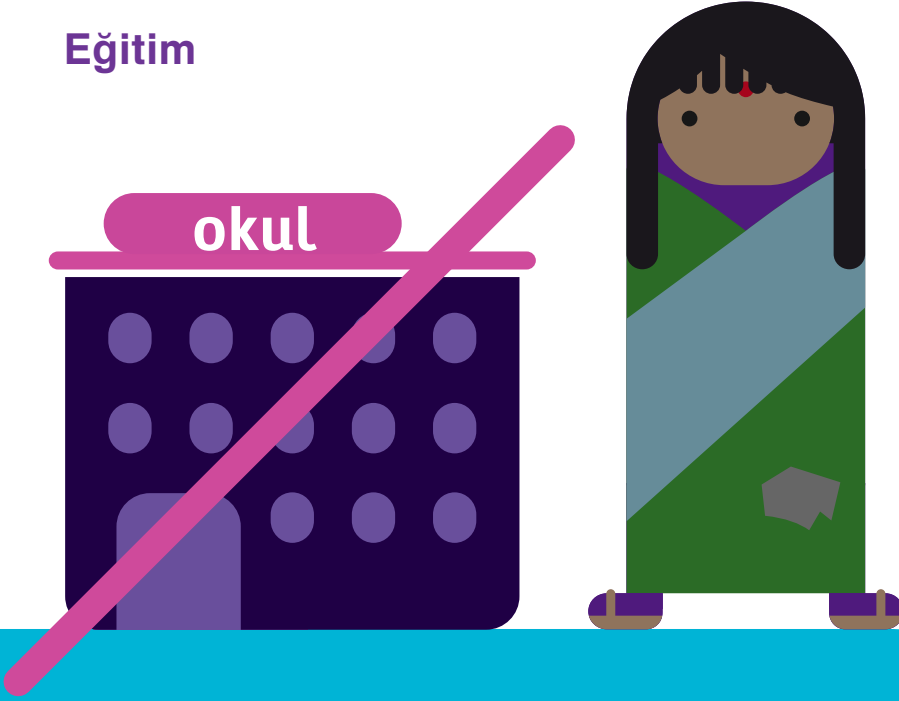
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme tam da topçu çocukların içinde bulundukları duruma uygun: Sözleşmede çocukların, oynamaya ve dinlenmeye hakları olduğu yazıyor. Top sahası satılırsa, çocukların bu haklarından faydalanmaları daha da zorlaşacaktır. Bu oynama ve dinlenme hakkı, çocukların özel bir hakkıdır. Yetişkinler için böyle bir hak bu zamana kadar hiçbir önemli sözleşmeye alınmamıştır! Madde **31'de**, çocukların dinlenme ve boş zaman değerlendirme hakkı olduğu yazılıdır. Ancak oynama hakkı, bir şehrin top sahasını satamayacağı kadar ağır basmıyor. Bu hak sadece çocukların oynayabilmesi için yeterince çalışılması gerektiğini ifade eder. Çocuklar, başka boş zaman değerlendirme olanakları sahip olduğu sürece, belediyenin bir girişimde bulunmasını, yani bu top sahasını çocuklar için elden çıkarmamasını talep edemezler.

Buna rağmen madde **31'in** çocuklara bir yararı vardır: Belediye Başkanı ile görüştüklerinde veya ona mektup yazdıklarında, şöyle diyebilirler: "Sayın Belediye Başkanımız, bizim için, iyi durumda olan, sıkıntı çıkmadan gidebileceğimiz başka bir top sahası var mı? Lütfen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi dikkate alın. Çünkü o sözleşmede çocukların oynamaya yeterince imkanlarının olması gerektiği kararlaştırılmıştır!"

4. Kamusal haklar

Eğitim

Asya kökenli bir kız olan, on yaşındaki Sita, her gün saatlerce bir dikiş fabrikasında çalışıp, para kazanmak zorunda. Ailesi sadece bu şekilde hayatta kalabiliyor. Bu sebeple okula gidemiyor. Almanya'da yaşayan sekiz yaşındaki Emma okula gitmek istemiyor. Sınıf arkadaşlarıyla anlaşamıyor ve dersten de zevk almıyor.

Sita okula gidemiyor, Emma ise gitmek istemiyor. Ama Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre her ikisi gitmeli. Madde **28'de**, hiç olmazsa ilokula gitmenin tüm çocuklara ücretsiz ve zorunlu olması gerektiği yazıyor. Çünkü sadece okula gidenler, okumayı, hesap yapmayı ve birçok diğer önemli şeyi öğrenebilir. Çocuklar sadece bu şekilde, daha sonra bir meslek öğrenebilmek için iyi şartlara sahip olabilir. O zaman kendileri ve aileleri için yeterince para kazanma fırsatı da daha büyük olur.

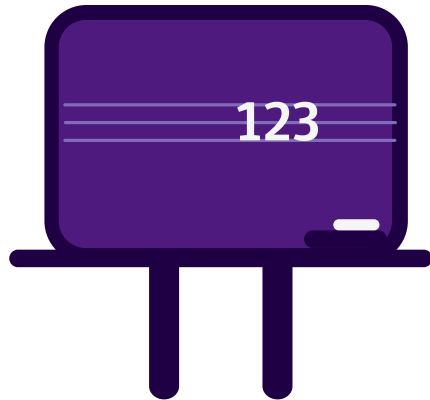
Bangladeş, Sita'nın, Almanya ise, Emma'nın ilkokula gitmesini sağlamak zorunda. Sita'nın yaşadığı Bangladeş devleti, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **28'inci** maddesini henüz yerine getirmedi. Ancak her devlet, çocuk haklarına uyulmasını sağladığında, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme tüm dünyadaki çocuklara faydalı olacaktır.

**Almanya'da
gidebildiğimiz gibi, diğer
ölkelerdeki çocukların da okula
gidebilmelerini diliyorum.**

(Marina, 8 yaşında)

Çocukların ve gençlerin okul eğitimi devletlere çok paraya mal olduğu için, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **28'inci** maddesini açık ve kesin olarak belirtirken çok dikkatliydiiler. Bu sebeple sadece, çocukların ilkokula gitmeleri gerektiğini kararlaştırdılar. Sözleşmede ilkokuldan sonra okula gitme zorunluluğuyla ilgili hiçbir şey yazmıyor. Buna her devlet kendi karar verebilir. Almanya'daki Emma ilkokulu terk ederse, okula gitme zorunluluğu kalkmaz: Almanya'daki tüm çocuklar gibi, genelde en az dokuz yıl boyunca okula gitmek zorunda. Bu Alman yasalarında yazılıdır.

İnanç

Almanya'da yaşayan Lennart (6 yaşında) ile Johanna (15 yaşında) kardeşler. Hiçbiri, kiliseye ve dini inanca ilgi duymuyor. Ancak anne babaları için dini inanç çok önemli: Lennart'ın Katolik kilisesinde komünyona kayıt olmasını ve Johanna'nın konfirmasyona hazırlanmasını istiyorlar.

Bir yandan, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **14'üncü** maddesinde, çocukların din özgürlüğü hakkı olduğu yazılıdır. Dini ayine gitmek ve komünyona veya kiliseye kabul törenine katılmak isteyip istemediklerine kendileri karar verebilmeliler.

Öte yandan, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de, anne babaların dinde çocuklarına yol gösterebilecekleri de yazılıdır. Bu şekilde anne balar, çocukları henüz küçükken daha etkili olabilirler. Ancak bunun tam olarak ne demek olduğu sözleşmede belirtilmemiştir.

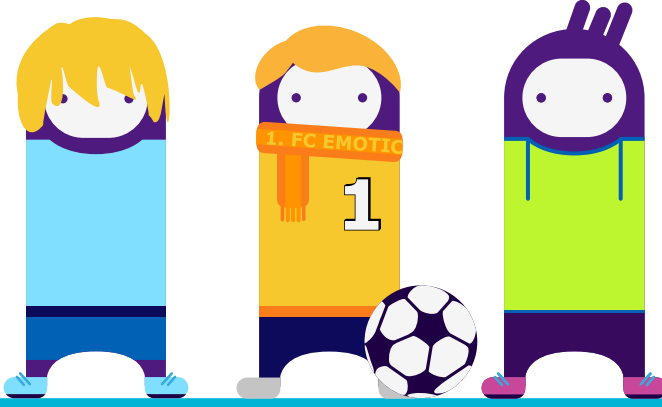
Bunun için her devlette yasalar, yani kurallar olmalıdır örneğin, Almanya'da da. Anayasada, en önemli Alman yasada, anne babaların çocuklarını yetiştirme hakkı olduğu yazılıdır. Anne babalar, çocukların dini eğitime karar verebilirler. Ayrıca Almanya'da, 1921 yılına dayanan ve çocukların dini eğitime ilişkin bir yasa vardır. O yasada, çocukların hangi dini inanca sahip olmak istediklerine, 14 yaşından itibaren kendilerinin karar verebileceği yazılıdır.

Lennart ile Johanna örneğinde bu, anne babalarının, altı yaşındaki Lennart'ın komüniona katılmasına karar verebileceği demektir. Ancak Johanna 15 yaşında, yani dini açıdan reşit. Yasaya göre dini inancı, yani kendisi için Katolik cemaatine kabul töreninin düzenlenip düzenlenmeyeceği hakkında kendisi karar verebilir.

Düşünce

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin birden fazla maddesinde, çocukların görüşlerinin önemli olduğu örneğin, "düşünce özgürlüğü ve bilgi edinme serbestisi" ile ilgili madde **13'te** vurgulanır. Çocuklar kendi düşüncelerini ifade edebilmeli. Belediye meclisleri, daireler ve mahkemeler, çocukları ilgilendiren kararlar almadan önce çocukları dinlemeli.

Bu örneğin topçu çocuklar, Jonas, Paul ve Nikolas'ın durumu için geçerlidir. Belediyenin top sahalarını satmak istemesini kabul etmek istemiyorlar. Buna karşı bir şeyler yapmak istiyorlar. Bu sebeple, protesto pankartları hazırlayıp, yerel gazeteye başvuruyorlar. Gazetenin yayın yönetmeni onlara belediyenin çocuklardan sorumlu görevlisine başvurmaları için tavsiyede bulunur. Çocuklar artık top sahalarının satılmaması için bir fırsatın olduğunu umut ediyorlar.

Çocuklar kendi görüşlerini bir çocuk parlamentosunda veya belediyenin çocuklardan sorumlu görevlisine sunabilirlerse, bu görüşler yetişkinler tarafından daha da ciddiye alınır. Ayrıca çocuklar gösterilere katılabilmeli veya kendileri gösteri düzenleyebilmeliler, tıpkı yetişkinler gibi. Bu da bir çocuk hakkıdır.

Fikrini söyleme ve yürüyüş yapma hakkı çoğu devlette zaten vardı. Bu yetişkinler ve çocuklar için geçerlidir. Ancak çoğu zaman, çocukların hangi kararlarda söz hakkının olduğu kararlaştırılmaz. BM Çocuk Hakları Komitesi örneğin, Almanya hükümetini eleştirip, Almanya'da, çocukların kendileri için önemli olan meselelerde dinlenmesinin gerektiği, yasalarda çok nadir rastlandığını belirtti.

Bilgi edinme

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de, kitle iletişim araçlarının, yani televizyon, radyo, basın, internet ve yayınevlerinin, çocuklara özel programların, yazıların, internet sayfalarının veya kitapların üretilmesine ikna edilmeleri gerektiği de yazılıdır. Çünkü çocukların bilgi edinebilmesi önemlidir. Ancak o zaman kendi fikirlerini de oluşturabilirler.

Almanya’da, medyada çocuklara yönelik yayın yapılması hakkının gereği yerine getirilmiştir. Çocuklara özel kitaplar ve dergiler yayınlayıp satan birçok yayınevi var. Televizyonda her gün örneğin, KiKA’da ve hafta sonları ZDF ve ARD’de çocuklara özel program var. İnternette de örneğin, www.zdftivi.de adresinde ZDF çocuk programının çocuklara özel olarak sunduğu birçok yayın vardır.

Çocuklara özel haber programı olan logo! ile, ZDF ve çocuk kanalı özel bir görevi yerine getirmektedir: logo!’da çocuklara her gün dünyada neler olduğuyla ilgili bilgi verilmektedir. pur+, Löwenzahn ve stark! gibi çocuklara yönelik birçok diğer yayında, çocukların söz sahibi olabilmeleri ve kendi fikirlerini oluşturabilmeleri için, çocuklara birçok bilgi verilir.

Federal Aile, Yaşlılar, Kadın ve Gençlik Bakanlığı, çocuk haklarına dair çocuklara yönelik bilgiler hazırlar. Çocuklar örneğin, www.kinder-ministerium.de adresinde kendi haklarıyla ilgili bilgi edinebilirler.

5. İstismar ve şiddete karşı koruma

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin on bir maddesi, çocukların şiddete ve istismara örneğın, çocuk ticareti, cinsel istismar, işkence, savaş ve çocuk işçiliğine karşı nasıl korunabileceğı ile ilgilidir.

Devletlerin çoğı, çocukları şiddetin ve istismarın ciddi çeşitlerine karşı korumak için, ilk hazırlanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin yeterli olmadığını anladı. Bu sebeple, Birleşmiş Milletler 2000 yılında iki anlaşma daha yaptı. Birinci ek protokol, çocukların çatışmalara ve savaşlara katılmasıyla ilgilidir. İkinci ek protokolle, çocukların çocuk ticareti, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisine karşı korunmaları amaçlanmaktadır.

Çocuk Hakları
Sözleşmesi

§

Çocuk işçiliği

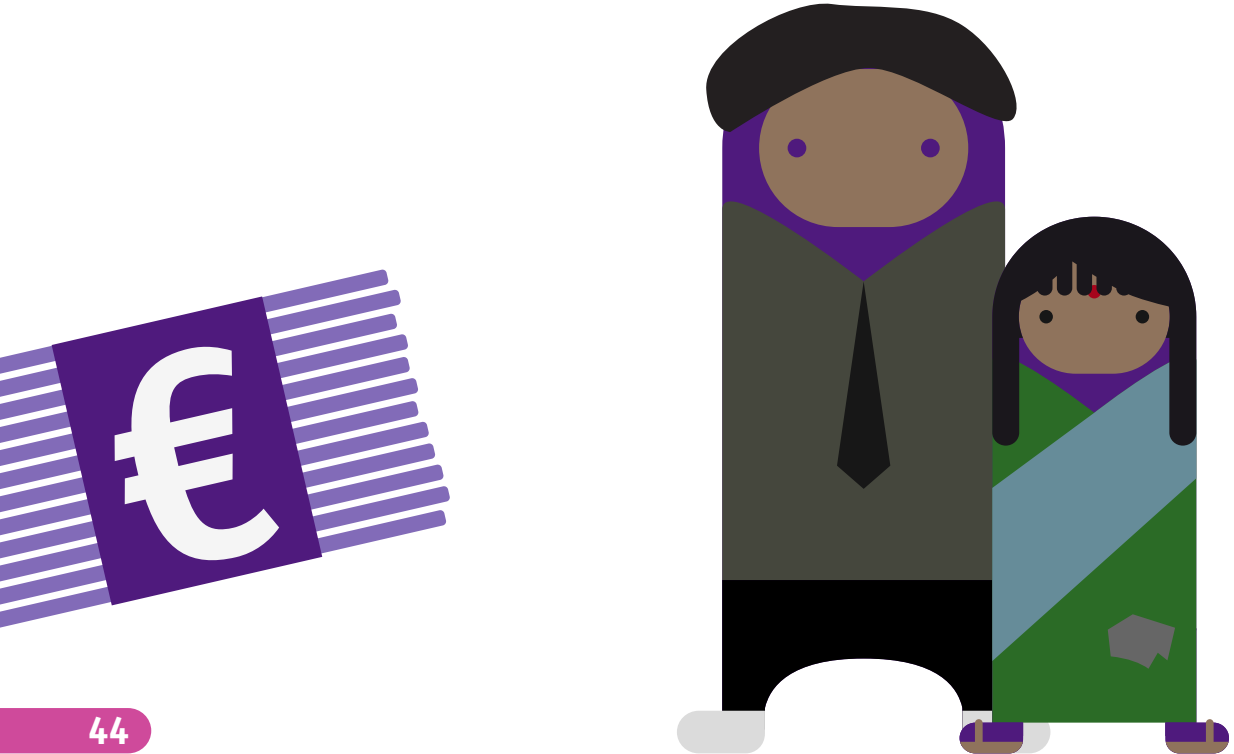
Luca'nın pahalı bir hobisi var: Gokart yapmasını çok sevdiğinden bir karting spor kulübü derneğine üyedir. Ekipmanı için sürekli yeni şeylere ihtiyacı oluyor. Bunlar ise çok pahalı! Bu sebeple Luca bir işe başladı. Haftada iki kere gazete dağıtıyor. Kazandığı parayla, hobisiyle ilgili çıkan masrafların karşılanmasına katkıda bulunuyor.

Luca, 13 yaşında. Alman kanununa göre anne babasının izniyle günde sadece iki saatliğine ve okulun aksamaması şartıyla çalışabilir. "Genç İşçileri Koruma Kanunu", Almanya'da çocukların kaç yaşından itibaren, günde kaç saat çalışabileceklerini tamamen düzenler. Çünkü sağlık ve güvenliklerinin korunması gerekmektedir. Bu kanun, çocukların hangi işleri yapabileceklerini de düzenler. İş güvenliği dairesi ise, bu kanuna uyulup uyulmadığını denetler.

Diğer ülkelerde, çocuk işçiliğinin denetlenmesi tam olarak önemsenmediğinden buna benzer kanunlar yok. Çocuklar hâlâ, gün boyu ağır şartlarda çalışmak zorunda kalabiliyor. Tahminlere göre, dünya çapında yaşları beş ile 14 arasında değişen, toplamda 150 milyondan fazla çocuk geçinebilmek için çalışıp, kendileri veya ailelerine ek gelir sağlamak için para kazanmak zorundalar.

Asya kökenli on yaşındaki Sita, hayatta kalabilmek için çalışıyor. Anne babası, Sita ile kardeşlerini doyuramayacak kadar yoksul. Günün birinde büyük bir şehirden bir adam gelir. Sita'nın bakımını üstleneceğine dair söz verir. Sita'nın anne babası çaresizlikten kızlarını bu adama satarlar. O parayla, aile bir müddet hayatta kalabilir. Sita artık yabancı bir şehirde yaşıyor. Sabahtan akşama kadar başka çocuklar ve gençlerle birlikte bir fabrikada çalışıp, kıyafet dikeyor. Çalıştığı yerde yemek yiyor ve yatıp uyuyor. Sita maaş almıyor.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Sita gibi çocukları korumayı amaçlıyor. Çünkü Sita istismar ediliyor. Yaptığı iş, sağlığına ve gelişimine zararlı. İleride bir meslek sahibi olup, anne babasınınkinden daha iyi bir hayat sürebilmesi için, Sita'nın aslında okula gidip, ders çalışması gerekmektedir. Boş zamanlarında Sita diğer çocuklarla birlikte oyun oynamalı ve dinlenebilmelidir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **31'inci** maddesi gereği onun buna hakkı vardır.

Ancak çocuk işçiliği bir başka sebepten daha yasaklanmalıdır. Fabrika sahipleri ve iş adamları işletmelerinde anne babaları çalıştırmalıdır. Ancak bu şekilde anne babalar, çocuklarına bakıp, onları okula gönderebilmek için yeterince para kazanabilirler. Çocuklar, yetişkinler kadar para kazanamıyor. Bu demektir ki, yetişkinleri istihdam etmek yerine çocukları çalıştırmak, fabrika sahiplerine daha ucuza geliyor.

Tüm çocukların yeterince yiyeceği ve okula gitme izninin olması gerektiğini düşünüyorum. Bazı çocukların okula gitmek yerine çalışmak zorunda kalmaları haksızlıktır. (Lisa, 10 yaşında)

Sözleşmeyi imzalamış olan tüm devletler, çocuk işçi istismarını önleyen yasalar çıkarmalıdır. Bu yasalarla, bir çocuğun kaç yaşından itibaren, ne kadar ve hangi işlerde çalışabileceği tam olarak düzenlenmelidir. Bunu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **32'nci** maddesi zorunlu kılar.

Cinsel şiddet ve cinsel saldırılar

Çoğu kez cinsel istismar olarak da nitelendirilen cinsel şiddet, nadiren konuşulan bir konudur. Ancak bununla ilgili bilgi sahibi olmak, cinsel şiddetin farkına varmak ve buna karşı nelerin yapılabileceğini bilmek önemlidir. Çocuklar ve gençler, cinsel istismara maruz kaldıklarında hiçbir zaman suçlu değildir. Ancak bazı çocuklar ve gençler böyle düşünüp utanırlar. Bu da, çocukları istismar eden kişilerin işine gelir, çünkü mağdurlar bundan bahsetmez.

Cinsel şiddet veya cinsel saldırı örneğin, bir yetişkinin bir kız veya erkek çocuğa onun rahatsız olacağı şekilde dokunmasıyla başlayabilir. Örneğin çocuğun cinsel organını eller ya da çocuktan ellenmesini isterse, çocukların çıplak görüldüğü fotoğraflar veya videolar çekerse, bu fotoğrafları veya videoları üçüncü şahıslara verir veya satar sa ya da çocuğu, birlikte seks videoları izlemeye zorlarsa ya da bir çocuğu veya genci onunla cinsel ilişkide bulunmaya zorlamak isterse, cinsel şiddet söz konusudur.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi imzalamış olan tüm devletler, failler anne babalar olsa dahi çocukları cinsel şiddete ve cinsel istismara karşı korumak isterler. Çocukları istismar etmek veya istismar ettirmek amacıyla kaçırmak yasaktır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **19, 34 ve 35'inci** maddeleri ve de **2'nci ek protokolü** bu konularla ilgilidir.

Çocuklara yönelik cinsel istismar ve şiddet söz konusu olduğunda, Alman yasaları da çok katıdır. Çocuklara bunu yapan erkekler, kadınlar ve gençler de cezalandırılır.

Böyle bir durumla karşı karşıya kalındığında, bir erkek arkadaş, bir kız arkadaş, anne baba veya güvenilebilir bir başka kimseyle konuşulması çok önemlidir. Bir erkek veya kız arkadaş olarak da bu durumdan haberdar olunursa, mağdurları bir yetişkinle de konuşmaya cesaretlendirmek önemlidir. Bir danışma merkezi ya da Gençlik Dairesi de aranabilir veya polise gidilebilir. Çocuklara yönelik birçok önemli bilgi internette de örneğin, www.trau-dich.de adresinde bulunabilir.

Fail, aileden biri olsa dahi örneğin, baba, erkek kardeş, amca veya dayı ya da anne, bununla ilgili konuşulması önemlidir. Ancak o zaman failler cezalandırılıp, mağdur olan çocuk ve diğer çocuklar gelecekte bu suçlara karşı daha iyi korunabilirler. Yardım için nereye ve kime başvurulabileceğiyle ilgili bilgiyi IV'üncü bölümde, sayfa 63'ten itibaren bulabilirsiniz.

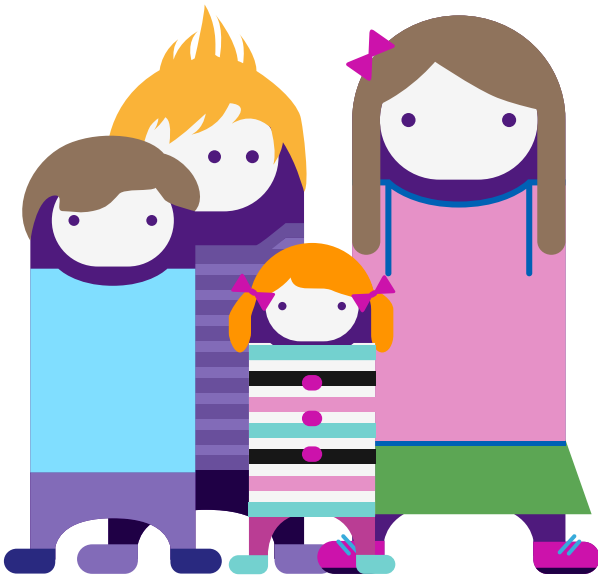
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, sadece çocukların korunup, suçluların cezalandırılmasını zorunlu kılmaz. Sözleşmede, yaşanan olayın kolayca üstesinden gelebilmeleri için, çocuklara yardım edilmesi gerektiği de yazılıdır. Bu madde **39'un** gereğidir. Yaşananları atlatabilmek için, yardımda bulunan uzmanlar vardır.

Anne babanın çocuklarına kötü davranması

Luisa kaçtı. Evde daha fazla dayanamadı. Luisa'nın babası her gün içiyor, bazen daha sabahları içmeye başlıyor. Çoktandır işi yok. Artık evde oturup, ne yapacağını bilmiyor. Babası içtiğinde annesi azarlıyor. O zaman kavga ediyorlar ve babası daha da fazla içiyor. Bazen Luisa'yı, müziğin sesini çok açmış ya da ona tuhaf tuhaf bakmış diye dövüyor da.

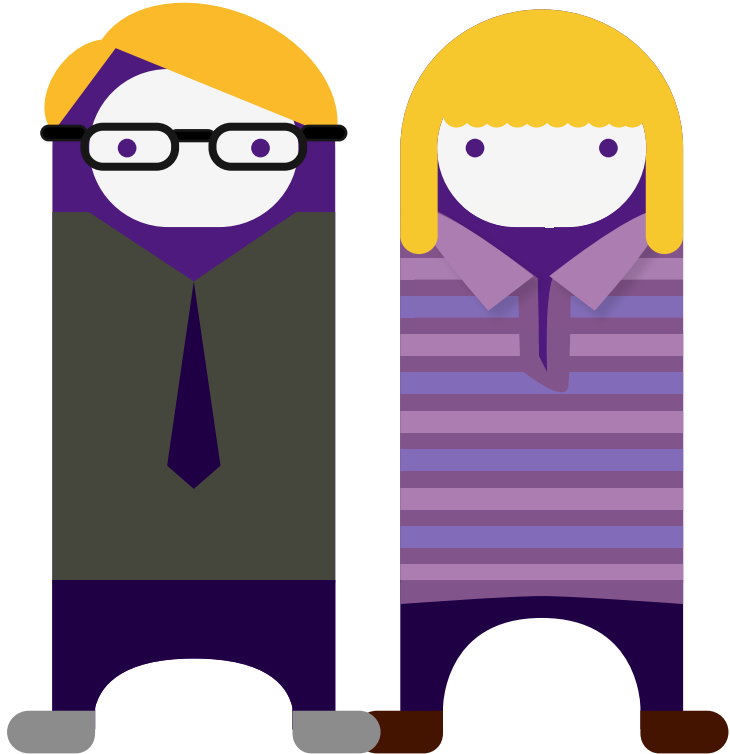
Luisa sırt çantasını hazırlayıp gitti. Gençlik Dairesi'nde ona yardımcı olundu. Geçici olarak, diğer çocuklar ve danışmanlarla birlikte bir evde oturuyor. Gençlik Dairesi'nde çalışan bir kadın Luisa'nın evine gidip, anne babasıyla konuştu. Luisa'nın babası, alkolik olduğunu ve örneğin, bağımlılık tedavisi görerek yardıma ihtiyacı olduğunu artık biliyor. Luisa'yı o kadar incitip, aşığladığı için artık üzgün.

Anne babalar çocuklarını, onların hayatını tehlikeye atacak kadar dövüp kötü davranırlar ya da çocuklara cinsel istismarda bulunurlarsa, o zaman, çocukları anne babalarından ayırmak daha iyidir. Bu üzücü ancak Gençlik Dairesi, çocukların bir koruyucu aileye ya da çocuk yurdu vermesini sağlar. Bazıları ise, sosyal pedagogların ve benzer sorunları olan diğer çocukların olduğu bir evde kalıyor.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **19'uncu** maddesi, çocukların her türlü şiddetten korunmasını zorunlu kılar. Birkaç yıl öncesine kadar Almanya'da, bu düzenlemenin, çocuklarını cezalandırmak isteyen anne babalar için de geçerli olup olmaması gerektiği üzerinde mutabık kalınmamıştı. Böylece eğitime amacıyla tokat atmak yasak değildi. 2000 yılında Federal Almanya Meclisi bunu değiştirip, velayet hukukuna şunları yazdı: "Çocukların şiddet olmadan eğitime hakkı vardır." Tokat atılmasına Almanya'da artık izin yok. Diğer türlü şiddetin uygulanması da yasaktır.

Anne babalarla çocukların arası oldukça kötüye giderse, bazen anne babaların da yardıma ihtiyacı olabilir. Anne babalar kendileriyle başa çıkamıyor ya da tek başına üstesinden gelemedikleri sorunları olabilir. Bu tür sorunların ele alınıp, çözümlerin arandığı ve ailelere yardımcı olan danışma merkezleri vardır.

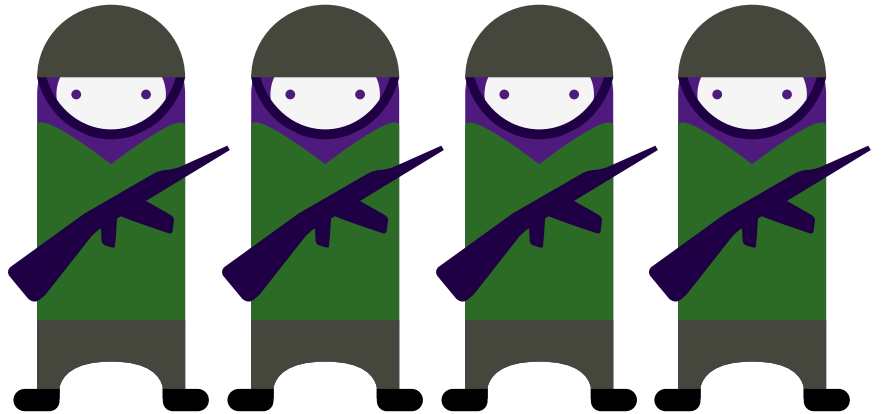

Savaş çocukları

Her yıl dünyada, birçoğu Afrika'da ve Asya'da olmak üzere savaşlar ve silahlı çatışmalar çıkmakta. Bombalar patlıyor, silahlar çekiliyor, insanlar yaralanıyor veya hayatlarını kaybediyor. Bazı ülkelerde çocuklar da savaşa katılmak zorundalar: Asker olarak savaşmak zorundalar. Bazen, düşmanın belirli yerlere mayın yerleştirip yerleştirmediğini anlamak için oralara gönderiliyorlar. Çocuklar mayınlı alana girdiğinde, bir patlama meydana gelir. Birçok çocuk bu patlamada yaşamını yitirir, bazıları ise ağır yaralanıp, ömür boyu sakat kalırlar.

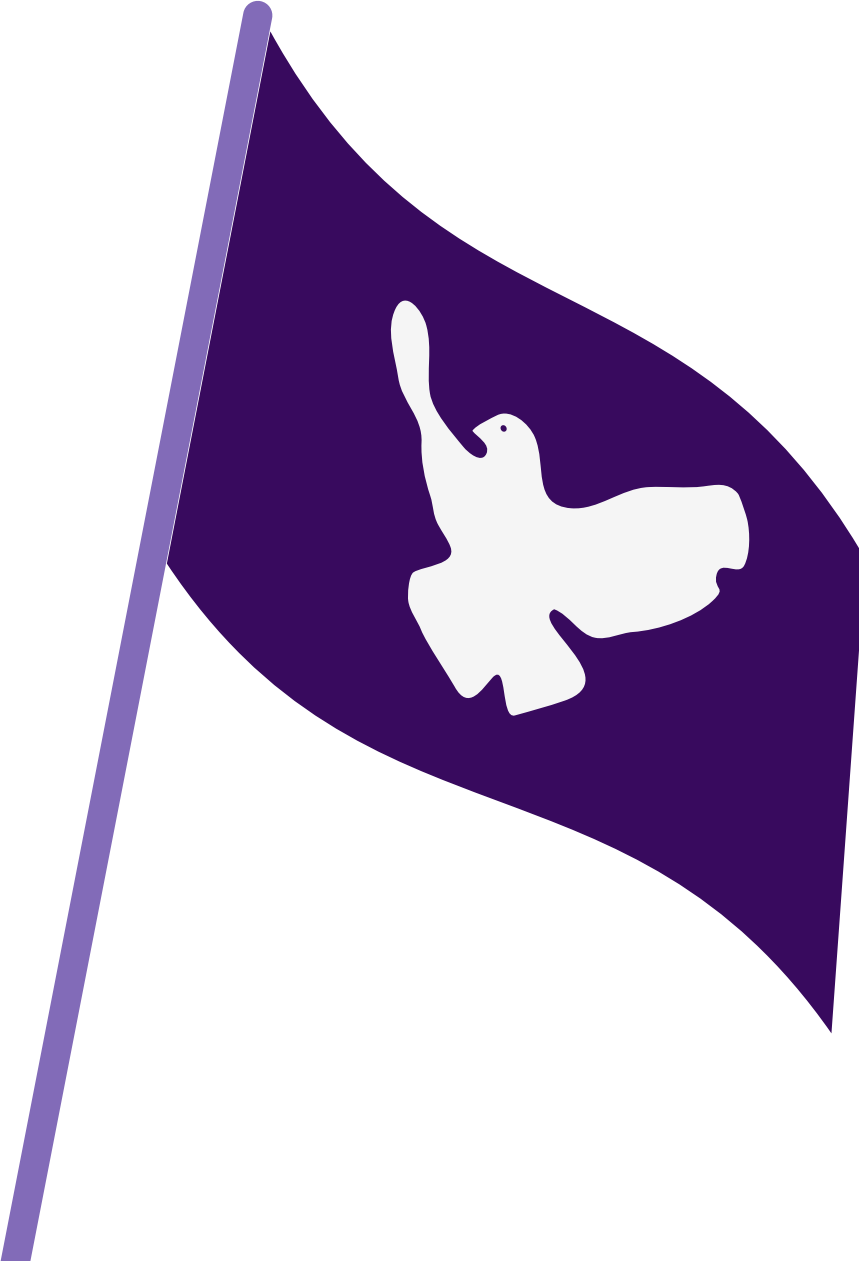
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi hazırlamış olan uzman ve siyasetçiler aslında, çocukların savaşta çatışmak zorunda kalmalarını tamamen engellemeyi amaçlıyorlardı. Ancak bu amaca ulaşmak zordu. Bu sebeple, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **38'inci** maddesinde, asker olarak savaşa gönderilen bir çocuğun en azından 15 yaşında olması gerektiği yazılıdır.

Almanya bu maddeyi bu şekilde hiçbir zaman kabul etmedi. Alman siyasetçiler, yaşı 15 olmasını çok fazla küçük buluyorlar. Çoktandır, yaş sınırının yükseltilmesi için talepte bulundular. Ancak çocuk haklarını imzalamış olan bazı ülkelerin kendileri savaşa karışmış durumdadılar. Bu ülkeler çocukları asker olarak görevlendiriyor. Savaş hâlindeki çocuklarla ilgili olan madde daha katı olmuş olsaydı, bu ülkeler, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin diğer maddelerini de imzalamış olmazlardı.

Hâlbuki savaşta en fazla zarar gören ve kendilerine en az yardım sağlayabilen çocuklardır. Çoğu kez güvenli olan bir başka ÷lkeye kaçmaktan başka çareleri kalmaz.

Çocuk askerlerin durumunu düzeltmek için, Birleşmiş Milletler Mayıs 2000 tarihinde, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi tamamlayan bir diğer anlaşma yaptı. Bu **1'inci ek protokolde**, askerlerin en azından 16 yaşında olmaları gerektiği ve 16 ile 18 yaş arasında bu zamana kadar olduğundan daha iyi korunacakları yazılıdır. Ancak bu düzenlemeyi henüz tüm ÷lkeler imzalayıp yürürlüğe koymadılar. Almanya'da 1'inci ek protokol, 13 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Mülteci çocuklar

Ailesiyle birlikte vatanından kaçmış olan Samira, artık bir komşu ülkede yaşıyor. Orada bir yardım kuruluşu büyük bir mülteci kampı kurmuş. Çok rahat olmasa da, Samira, üç kardeşi ve anne babasıyla birlikte küçük bir çadırda yaşıyor. Ama en azından güvendeler, yemekleri veriliyor ve Samira mülteci kampında tekrar okula bile gidebiliyor.

Aile tercihen bir Avrupa ülkesine gitmek istiyor. Samira'nın babası orada bir iş bulup, bir ev kiralayıp, ailesiyle birlikte sürekli olarak güven ve barış içinde yaşamak isterdi. Ancak bu o kadar kolay değil.

Mülteci olarak yabancı bir ülkeye gelen çocuk, korunmalı ve ona yardım edilmeli. Koruma ve yardım etme için, çocuğun anne babasıyla veya anne babası olmadan ülkeye kaçmış olması önemli değildir. Bunu Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **22'nci** maddesi zorunlu kılar.

Bu demektir ki, bir çocuk, mülteci olarak yabancı bir ülkeye gelirse, kalabileceği bir yerin ve yiyeceğinin olması devlet tarafından sağlanmalıdır. Çocuk tek başına kaçmak zorundaydıysa, devlet ona anne babasının bulunmasında yardımcı olmalıdır. Çocuğun anne babası bulunamazsa, mülteci çocuk, aynı anne babasından ayrı olan yerli bir çocukta olduğu gibi korunmalıdır.

Almanya’da bu hakkın, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin zorunlu kıldığı şekilde uygulanıp uygulanmadığına ilişkin uzmanlar farklı görüşlere sahip. Önemli olan bir diğer husus da, çocukların ve gençlerin iltica hakkının tanınıp tanınmamasıdır. “İltica” kelimesi Arapçadan gelir ve “Sığınma” demektir. Almanya’da iltica hakkı, vatanlarında zulmedilip, bu sebeple örneğin, hayatından endişelenilmesi gereken insanlara tanınır. Bu örneğin, çoğunluğunkinden farklı olan bir dini inanca sahip oldukları için baskı altında yaşayan insanlar olabilir. İltica hakkı, hükümetlerin hoşuna gitmediği siyasi görüşleri olan insanlara da tanınır. Örneğin savaş sebebiyle kendileri için büyük bir tehlikenin oluşmuş olmasından bir süreliğine vatanına dönemeyenler de, çoğu kez bir süreliğine Almanya’da kalabilir. Bu Alman yasalarında böyle yazılıdır.

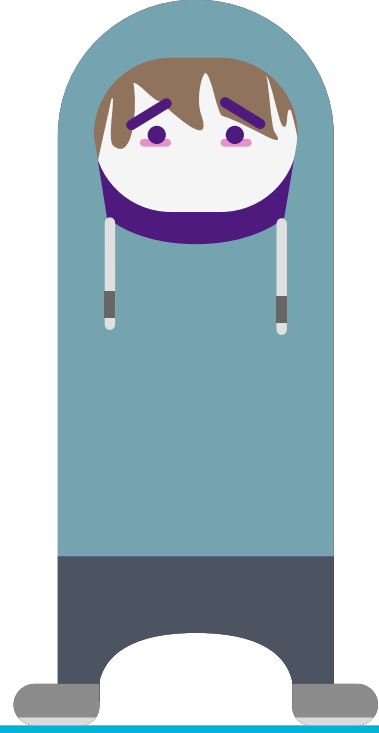
Yurt dışından gelen mültecilerin, buna çocuklar ve gençler de dâhil, Almanya’da kalma izni alabilmeleri, geçtiğimiz yıllarda daha da zorlaştı. 1993 yılında yapılan bir yasa değişikliğinden beri, başka bir güvenli ülke üzerinden Almanya’ya gelmiş olduklarında, mültecilere yönelik iltica kuralları daha da katıdır. Güvenli bir ülke, insanların takip edilmediği bir ülkedir. Böyle bir durumda, bu güvenli ülkede örneğin, bir başka Avrupa Birliği devletinde iltica başvurusunda bulunmaları için, oraya geri gönderilebilirler. BM Çocuk Hakları Komitesi, bu kuralların çocuklar ve gençler için fazla katı olmasını eleştirdi. Ancak istisnalar da var: Anne babasız Almanya’ya gelen çocuklar ve gençler, güvenli bir ülkeden gelmiş olmalarına rağmen de Almanya’da kalabilirler.

Ancak mültecilerin birçoğu takip ediliyor değil. Çoğu, sadece çok yoksul. Vatanlarında işleri yok. Çoğu kez açlıkla da mücadele etmek zorundalar. Almanya'da daha iyi bir hayat sürebilmeyi ümit ediyorlar. Siyasetçilerin çoğu, Almanya'ya sırf kendi vatanlarında işleri olmadığı ya da yoksul oldukları için gelen insanlara iltica hakkı tanınmaz. İltica hakkı sadece takip edilen insanlara tanınır.

Bir kimsenin bu şartları yerine getirip getirmediği ve Almanya'da kalabilip kalamayacağı, iltica usulünde incelenir. En az 16 yaşında olan çocuklar, iltica başvurusunda bulunabilirler. Daha küçük olan çocuklar için anne babaları veya mahkemece atanan bir temsilci tarafından iltica başvurusunda bulunulması gerekir. Ancak ileride, 18 yaşından küçük olup, anne babasız Almanya'ya gelen tüm çocuklar ve gençler için, onları iltica usulünde destekleyecek bir temsilcinin atanması amaçlanıyor.

Çocuklar ve uyuşturucu

Adrian, havalı olmanın her şey olduğunu düşünüyor. Her ne olursa olsun, okulunun en gözde grubuna ait olmak istiyor: Bir defasında bir arkadaşı bir şişe içki getirir. Birlikte içerler. “Hayır” diyen, dışlanır. Adrian başta tadını hiç beğenmese de, katılır. O günden itibaren alkol giderek daha çok bulunur. Hiçbir buluşma, hiçbir kutlama alkolsüz geçmez. Bir zaman sonra ise, içki içmek Adrian için çok normal hâle gelir: Bir gün içki içmediğinde çok huzursuz olur. Kendisi içkiye düşkün, alkol bağımlısıdır.

Alkol, sigara, uyuşturucu madde ve bazı ilaçlar, bağımlılık yapan madde olarak da nitelendirilen uyuşturuculardır. Düzenli olarak çok alkol ve sigara içen veya bu uyuşturucuları kullananlar bağımlı olabilir. Bu demektir ki, bu kişiler bu maddeler olmadan yapamazlar. Bir zaman sonra, bu maddelerin hasta ettiğini bilmelerine rağmen, giderek daha fazlasına ihtiyaç duyarlar. Her yıl birçok insan bağımlılık yüzünden, sigara kullanımı nedeniyle akciğer kanserinden, alkol kullanımı nedeniyle karaciğer yetmezliğinden, aşırı dozda “Chrystal Meth” gibi uyuşturucudan ölür.

Çocuklar daha büyüyüp, fiziksel ve zihinsel olarak geliştikleri için, uyuşturucu onlar için çok tehlikelidir. Gelişimleri uyuşturucu yüzünden bozulabilir. Bu sebeple, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **33'üncü** maddesi gereği, özellikle çocukların uyuşturucuya karşı korunmaları gerekmektedir.

Sözleşmeyi imzalamış olan devletler, uyuşturucu ticareti ve çocuklar tarafından kullanımını yasaklayan yasalar çıkarmalıdır. Almanya'da bir yasa, bira, şarap ve sigaranın 16 yaşından küçük çocuklara ve gençlere satılmasını yasaklıyor. Alkol oranı çok yüksek olan içecekler, 18 yaşından küçük olanlara yasaktır.

Bunun dışında devletler, uyuşturucu danışma merkezleri ve broşürler aracılığıyla okullarda ve gençlik merkezlerinde çocuklara uyuşturucu bağımlılığının riskleri hakkında bilgi vermeli. Çocukların uyuşturucuyla bir ilgisi olduysa, hatta belki de bağımlılarsa, doktorlar ve özel tedavi yöntemleri yardımıyla bağımlılıklarından kurtulma imkânına sahip olmaları gerekmektedir.

Suç faili olan çocuklar

Bazen çocuklar, suç mağduru değil de, suç faili olabiliyor. Hırsızlık yapıyorlar, dövüşüyorlar ve tahrip ediyorlar. Yasak ve cezayı gerektirir şeyler yapıyorlar. Belki kimse onlara iyiyi, kötüyü, nelerin yapabileceğini ve nelerin yapılamayacağını öğretmemiştir. Belki de bu tür şeyleri hayatta kalabilmek için yapıyorlardır. Dünyada çocukların birçoğu sokakta yaşıyor. Evleri yok, onlara bakan anne babaları da yok.

João, büyük bir şehirde yaşıyor. Her gün, içinde ayakkabı boyası, fırçası ve bir bez bulunan küçük bir kutuyla yola koyuluyor. Her gün, ziyaretçisi bol olan bir alışveriş caddesinin köşesinde durup, ayakkabı boyayarak biraz para kazanabilmek için müşterilerin gelmesini bekliyor. İyi bir gününde biraz para kazandığında, kendisine ve kendisi gibi sokakta yaşayan diğer çocuklara yiyecek bir şeyler alıyor. İşleri kötü gittiğinde, João karnını doyurabilmek için hırsızlık yapıyor. Bazen sadece yiyecek ve içecek şeyler çalıyor. Arada sırada cüzdan da çalıyor. Akşamları sokak çocukları bir parkta buluşuyor. Kapılabilen her şey orada paylaşılıyor. Orada uyuyorlar.

João'nun yaşadığı şehirdeki polislerin birçoğu sokak çocuklarını sevmiyor. Bu sebeple, bir grup polis gece vakti çıkıp, çocukları hapishaneye götürebiliyor. Çocuklara orada kötü davranılabiliyor, işkence edilebiliyor. Çocuklar cinsel istismara maruz kalabiliyor, hatta bazen öldürülebiliyor. Bunları yapan polisler, “Sokaklarımızı kirleten bir kişi daha azaldı”, diye düşünüyor.

Özellikle João gibi çocukların, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin **37'nci** ve **40'inci** maddeleriyle, tutuklanıp hapishanede kötü muamele görmemesi için korunması hedefleniyor. Ancak süpermarkette bir şey çalmış, arabaları hırsızlık amacıyla açmış veya diğer çocukları pataklamış olan çocuklar veya gençler, polis ve mahkeme karşısında özel koruma kapsamında olmalı.

Bu sebeple, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, tüm devletlerin, çocukların “cezalandırılabilir” olacağı bir asgari yaş kararlaştırmasını zorunlu kılar. Bu, çocuğun belli bir yaşa gelmesi kaydıyla, işlediği suçtan sorumlu tutulup, tutuklanabileceği ve örneğin, mahkeme karşısına çıkarılabileceği demektir. Almanya'da böyle bir yaş sınırı vardır: Burada gençler 14 yaşından itibaren cezalandırılabilir yaşlardır.

Diğer ülkelerde bu böyle değildir. Ancak Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, suç işleme şüphesi altında bulunan çocukların veya gençlerin suçları kesin ispatlanana kadar suçsuz sayılmalarını ayrıca zorunlu kılar. Bu arada, Almanya'da bu düzenleme sadece çocuklar ve gençler için değil, suç işleme şüphesi altında bulunan yetişkinler için de geçerlidir.

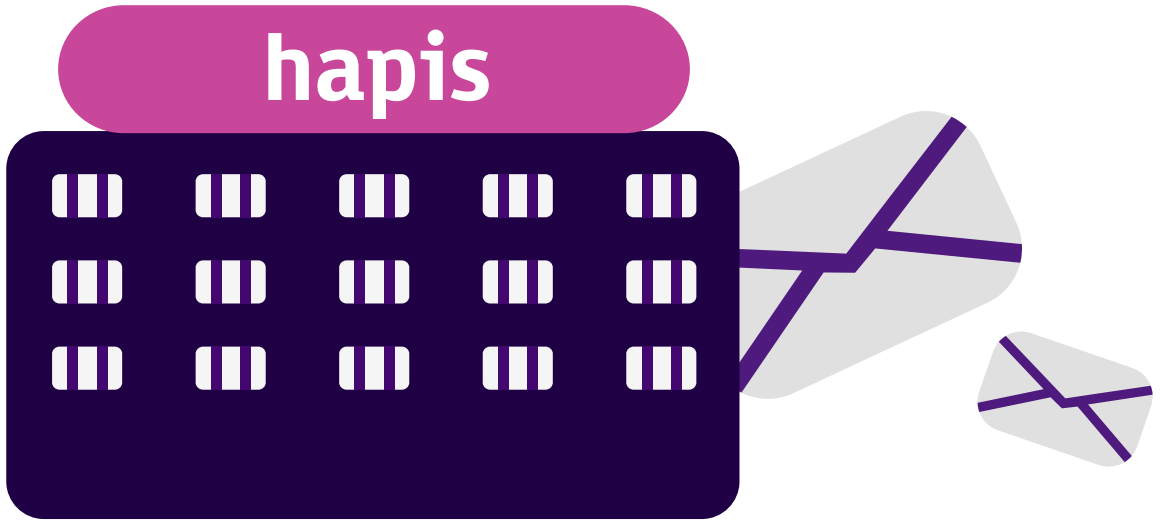

Çocuklar veya gençler tutuklandığında, polis onlara kötü muamele edemez. Çocuklar veya gençler hapisaneye gönderildiğinde, yetişkin tutuklulardan ayrı tutulmalılar. Mektup ve ziyaretçiler aracılığıyla aileleriyle irtibatta kalabilirler.

Suç işleme şüphesi altında bulunan çocukların ve gençlerin, onlara savunmalarında yardımcı olabilecek bir yetişkine ihtiyacı vardır. Bu kişi anne babaları ya da mahkeme karşısında onları temsil edecek bir avukat olabilir.

Yasal işlem başlarsa, çocukların ve gençlerin, onlarla ilgilenen bir hâkimi veya hâkimesi olmalı. Almanya'da özel gençlik mahkemeleri var. Hapis cezası kararı sadece son çare olarak verilmeli. Ölüm cezası veya müebbet hapis cezasının verilmesi yasaktır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre en iyisi, çocuğu veya genci yasal işlem ve hapis cezası olmadan cezalandırmaya çalışmaktır. Çünkü çocuklar veya gençler için ceza her şeyden önce yardım olmalıdır. Onlara, büyüdüklerinde şiddetsiz ve suç işlenmeden bir hayat sürebilmeleri için destek verilmelidir. Bu sebeple Almanya'da hâkim hapis yerine örneğin, bir gencin bir süreliğine düzenli olarak başkalarına yardım etmesini talep edebilir.

Muhakkak farketmişsinizdir:

Bu kitapta sürekli

... olmalı veya
... yapmalılar ...

şeklinde ifadeler kullanılmakta.

Dünyanın hemen hemen tüm devletleri, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi imzalamış olmalarına rağmen, hiç kimse onları çocuk haklarına riayet etmeleri için zorlayamaz.

Buna rağmen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme önemlidir: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocukların haklarına uyulmasını amaç edinmiştir. Ne kadar fazla çocuk ve yetişkin bilgi sahibi olursa, birçok devletin çocuk haklarına uyma ihtimali o kadar yüksek ve dünyadaki tüm çocuklar o kadar iyi olur.

III. Akılda kolay tutulabilecek haklar:

Kolayca aklınızda tutup, başkalarına aktarabileceğiniz önemli 10 çocuk hakkı

1. **Eşitlik:** Hiçbir çocuğa haksızlık edilemez.
2. **Sağlık:** Çocuklar sağlıklı yaşamalı, korunmalı ve hiçbir sıkıntı çekmek zorunda kalmamalı.
3. **Eğitim:** Çocuklar öğrenim görmeli ve ihtiyaçları ve yeteneklerine uygun bir eğitim alabilmeli.
4. **Bilgi edinme, düşüncesini özgürce açıklama hakkı ve katılım:** Çocuklar, ihtiyaç duydukları tüm bilgileri edinme düşüncelerini yayma hakkına sahiptir. Çocuklar, kendilerini ilgilendiren tüm meselelere katılıp, düşüncelerini söyleyebilmeli.
5. **Boş zaman, oyun oynama ve dinlenme:** Çocukların boş zamanı olmalı. Oyun oynayıp, dinlenebilmelidirler.
6. **Velayet:** Her çocuk, anne babası ayrı yaşasa dahi onlarla birlikte büyüme hakkına sahiptir. Bu mümkün değilse örneğin, bir koruyucu aile çocuğa bakmalı.
7. **Şiddetsiz yetişme:** Çocuklar, şiddet olmadan büyütülme ve yetiştirilme hakkına sahiptir.
8. **Savaş ve kaçış hâlinde koruma:** Çocuklar, savaş ve kaçış hâlinde özellikle korunmalı.
9. **Ticari ve cinsel istismara karşı koruma:** Çocuklar, şiddete, kötü davranış ve cinsel istismara karşı korunma hakkına sahiptir.
10. **Engelli olma durumunda özel bakım ve teşvik:** Engelli çocukların aktif olarak hayata katılabilmeleri için, onlara özellikle bakılmalı ve teşvik edilmeliler.

Kindernothilfe

IV. Çocuklar kendi haklarına işte böyle sahip çıkıyor

Kişisel haklar

“Okulda bana mobbing uygulanıyor”; “Anne babam beni sık sık dövüyor”; “Doğum kontrol yöntemleri hakkında bilgi edinmek istiyorum ”.

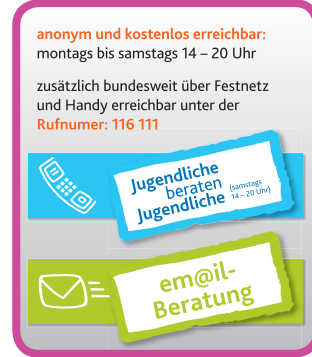
Bu gibi ve benzer durumlarda, başka birinin haberi olmadan biriyle konuşmak ve ondan ipuçları almak önemli olabilir. Bu amaçla, çocukların ve gençlerin özel bir sorunu olduğunda arayabilecekleri ücretsiz bir hat vardır: “Nummer gegen Kummer” (Sorunlara Karşı Numara).

Çocuk ve gençlik hattını

Pazartesi - Cumartesi, saat 14 - 20 arası arayabilirsiniz.

Tel.: 0800 111 0333

Arama ücretsizdir!

Çocuk ve gençlik hattı, Alman Çocuk Koruma Birliği'ne (“Deutscher Kinderschutzbund”) üye olan “Nummer gegen Kummer e.V.” derneği tarafından, Almanya çapında sunulan bir hizmettir. Telefona cevap verenler, çocuk ve gençlerle görüşme konusunda özel eğitim almış, yardımcı olmak isteyen yetişkinlerdir.

Yardım görevlileri telefonda sadece tavsiyelerde bulunabilir. Bu sebeple çoğu kez, yakınınızda size yardımcı olabilecek yetişkin kişilerin örneğin, tanıdıkların, öğretmenlerin, doktorların olup olmadığını soracaklar. Sadece özel durumlarda, Gençlik Dairesi'nin devreye girmesinin gerekip gerekmediğini sorabilirler. Ancak bu sadece arayanların isteği üzerine olur.

Görüşmelerde isim gizli kalır.

Bu demektir ki, telefondaki yardım görevlisi, kimin aramış olduğunu ve telefonda nelerin konuşulduğunu kimseye anlatmaz. İsminizi açıklamak zorunda değilsiniz! Telefon numaranız telefonun ekranında da görünmez.

Pazar günü acil bir sorun olursa, etkinlikler sayfasında bir çocuk koruma merkezinin veya çocuklara özel bir acil durum hattının belirtilip belirtilmediğine gazeteye bakabilirsiniz.

Siyasi haklar

“Okulumuzun önünde muhakkak bir trafik lambası olmalı”; “Inline pateni için bir halfpipe istiyoruz”; “Yoksulluğa ve çevre kirliliğine karşı bir şeyler yapmak istiyorum”.

Bunun gibi ve buna benzer düşünceleriniz ve önerileriniz varsa, faaliyete geçebilirsiniz. Bunun için birçok değişik imkân var: Şehirlerin ve köylerin birçoğunda, örneğin çocuk büroları, çocuk komisyonları, çocuklardan sorumlu görevliler veya çocuk ve gençlik meclisleri bulunmaktadır. Oralarda, köyünüzde veya şehrinizde bazı şeylerin değişmesi için neler yapabileceğinize dair ipuçları verilir.

Bunun dışında Almanya’da, çocukların hakları için mücadele veren birçok kuruluş vardır. Aşağıda birkaçı belirtilmiştir:

National Coalition

“National Coalition Deutschland” (BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin uygulanmasından sorumlu olan Almanya Ulusal Koalisyonu, kısaltması: NC) çatısı altında, Almanya’da çocuk hakları için mücadele veren 110’un üzerinde kuruluş ve dernek toplanmıştır.

Çocuk haklarını daha fazla tanıtmak için, NC düzenli olarak sempozyumlar düzenleyip, bilgilendirme amaçlı olarak yetişkinlere ve çocuklara yönelik broşürler hazırlar. Bunun dışında NC uzmanları, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi uzmanlarıyla da buluşup, Almanya'da çocuk hakları için nelerin yapıldığı yapılmadığı hakkında rapor verirler. Aşağıda belirtilen adreste, National Coalition'ın görevi ve üyeleri hakkında daha fazla bilgi edinebilirsiniz:

Daha fazla bilgi için:
www.national-coalition.de

Lokales Bündnis für Familien

Belki yakınınızda başvurabileceğiniz, ailelere yardımcı olan yerel bir birlik ("Lokales Bündnis für Familie") olabilir. Bu birlikte, birçok ortak, yerel projeler sayesinde çocuklar ve anne babalar için durumu düzeltmek üzere toplanmıştır. Projeler örneğin, çocuk bakımı, tatil programı, çocuk parkları, okul yolunda çocukları bekleyen tehlikeler ve daha birçok konuyla ilgilidir.

Yakınınızda böyle bir birliğin olup olmadığını, Federal Aile, Yaşlılar, Kadın ve Gençlik Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan ve aşağıda belirtilen internet sayfasındaki "Bündnisse A-Z" (A'dan Z'ye Birlikler) başlığından öğrenebilirsiniz:

<http://www.lokale-buendnisse-fuer-familie.de>

Deutsches Kinderhilfswerk

“Deutsches Kinderhilfswerk” (Alman Çocuk Yardım Kurumu), çocuk haklarının dikkate alınması, daha az çocuğun yoksullukta yaşaması ve çocukların, alınacak birçok kararda söz sahibi olabilmesi için çalışmalar sürdürmektedir. Çocukların, kendi haklarıyla ilgili daha fazla bilgi edinebilmesi için, çocuk haklarıyla ilgili, aşağıda belirtilen özel internet sayfası bulunmaktadır:

www.kindersache.de (çocuklar için)

www.dkhw.de (yetişkinler için)

Deutsches Kinderhilfswerk e.V.

Leipziger Str. 116-118

10117 Berlin

Tel.: 030/ 308693-0

e-posta: info@kindersache.de

Yardım kuruluşu “terres des hommes”

“terre des hommes” kuruluşu (okunuşu: “ter de zom”. Kelime Fransızcadır ve Türkçede “İnsanlığın Dünyası” demektir.), yoksul ülkelerde yaşayan çocukların ve gençlerin daha iyi bir yaşam sürebilmeleri için çalışmaktadır. Siz de örneğin, “terre des hommes”un çocuk hakları ekibine katılarak ya da çevrenizde henüz buna benzer bir kuruluş yoksa, böyle bir grup kurarak bu çalışmalara yardımcı olabilirsiniz. Başvuru için:

www.tdh.de

terre des hommes

**Zor durumda olan çocuklara
yönelik yardım**

Ruppenkampstraße 11 a

49084 Osnabrück

Tel.: 05 41 / 71 01-0

Faks: 05 41 / 70 72 33

e-posta: info@tdh.de

Deutscher Kinderschutzbund

“Deutscher Kinderschutzbund” (Alman Çocuk Koruma Birliği), çocukların şiddete ve yoksulluğa karşı korunması ve çocuk haklarının Almanya’da uygulamaya geçirilmesi için çalışmaktadır. Çocukların ve anne babalarının sorunları olduğunda, çocukları korumaya yönelik yerel birliğin bir danışma merkezine başvurabilirler. Bu merkezlerin nerede bulunduğunu bu adresten öğrenebilirsiniz:

die lobby für kinder

www.kinderschutzbund.de

Deutscher Kinderschutzbund Bundesverband e.V.

Federal Şube

Schöneberger Str. 15

10963 Berlin

Tel.: 030 / 214 809 - 0

Faks: 030 / 214 809 - 99

e-posta: info@dksb.de

Kindernothilfe

“Kindernothilfe” (Muhtaç Çocuklara Yardım), çocuk haklarının dünya çapında dikkate alınmasını sağlamayı hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmak için, dünya çapında birçok projeyi destekleyip örneğin, yoksul ülkelerde daha fazla çocuğun şiddete maruz kalmadan büyüyüp, okula gidebilmesini sağlamaktadır. Kuruluşla ilgili daha fazla bilgiyi bu adreste bulabilirsiniz:

www.kindernothilfe.de

Düsseldorfer Landstraße 180

47249 Duisburg

Tel.: 0203.7789-0

Faks: 0203.7789-118

e-posta: info@kindernothilfe.de

kinder
not
hilfe

UNICEF: “Aktion JuniorBotschafter” (Genç Elçiler Kampanyası)

UNICEF, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, çocukların ve gençlerin kendi haklarını tanımaları için çalışmalar sürdürmektedir. Bu sebeple, her yıl UNICEF tarafından “Yılın Genç UNICEF Elçisi” yarışması düzenlenir. Çocuk hakları için çalışmalar yapıp, bu çalışmalar hakkında rapor veren herkes, Genç Elçi olabilir. Yarışmayla ilgili bilgileri bu adreste bulabilirsiniz:

www.juniorbotschafter.de

UNICEF JuniorBotschafter

Höninger Weg 104

50969 Köln

e-posta: juniorbotschafter@unicef.de

ZDFtivi'de çocuk haklarıyla ilgili bilgi verilir

ZDF'in çocuklara ve gençlere yönelik programı olan tivi'de, çocuk haklarıyla ilgili sürekli birçok bilgi edinebilirsiniz.

Çocuklara yönelik haber programı olan logo! örneğin, her gün dünya-daki güncel olaylar hakkında bilgi verir. Buna, siyasetçiler tarafından çocuk haklarına dair yapılan sözleşmeler, Dünya Çocuk Günü'nde düzenlenen özel kampanyalar ya da başkalarına yardım etmek için özel çaba gösteren insanlara verilen ödüller de dâhildir. Çocuk hakları için çalışmalar yapıp, özel bir kampanya düzenlemeyi planlarsanız, aşağıda belirtilen adrese e-posta yollayın

logo@zdf.de ya da telefonla bu numarayı arayın: 06131/ 70 61 23.

**KiKA'da, çocuklara yönelik haber yayını olan logo!
her gün:**

Cumartesi - Perşembe, saat 19.50'de,

Cuma, saat 19.25'te ve

**Pazartesi - Cuma, kısa haber şeklinde, saat 14.08'de
ve 16.15'te**

Güncel bilgi, haberlerin içyüzü, forumlar, soru-cevap oyunları, geçmiş günlerde yapılan tüm yayınlar, internet üzerinden canlı yayınlar ve podcast uygulaması şeklinde ve daha fazlası **www.logo.de** adresinde internette bulunmaktadır.

Die Welt und ich.

V. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989
entry into force 2 September 1990, in accordance with article 49

PART I

Madde 1

Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Madde 2

1. Taraf Devletler, bu Sözleşme’de yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana-babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyaset ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanırlar ve taahhüt ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırıma veya cezaya tâbi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemleri alırlar.

Madde 3

1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.
2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer

kişilerin hak ve ödevlerini de gözönünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.

3. Taraf Devletler, çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler.

Madde 4

Taraf Devletler, bu Sözleşme’de tanınan hakların uygulanması amacıyla gereken her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alırlar. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin olarak, Taraf Devletler eldeki kaynaklarını olabildiğince geniş tutarak, gerekirse uluslararası işbirliği çerçevesinde bu tür önlemleri alırlar.

Madde 5

Taraf Devletler, bu Sözleşme’nin çocuğa tanıdığı haklar doğrultusunda çocuğun yeteneklerinin geliştirilmesi ile uyumlu olarak, çocuğa yol gösterme ve onu yönlendirme konusunda ana-babanın, yerel gelenekler öngörüyorsa uzak aile veya topluluk üyelerinin, yasal vasilerinin veya çocuktan hukuken sorumlu öteki kişilerin sorumluluklarına, haklarına ve ödevlerine saygı gösterirler.

Madde 6

1. Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Madde 7

1. Çocuk doğumdan hemen sonra derhal nüfus kütüğüne kaydedilecek ve doğumdan itibaren bir isim hakkına, bir vatandaşlık kazanma hakkına ve mümkün olduğu ölçüde ana-babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahip olacaktır.
2. Taraf Devletler, özellikle çocuğun tabiiyetsiz kalması söz konusu olduğunda kendi ulusal hukuklarına ve ilgili uluslararası belgeler çerçevesinde üstlendikleri yükümlülüklerine uygun olarak bu hakların işlerlik kazanmasını taahhüt ederler.

Madde 8

1. Taraf Devletler, yasanın tanıdığı şekliyle çocuğun kimliğini; tabiiyeti, ismi ve aile bağları dahil, koruma hakkına saygı göstermeyi ve bu konuda yasa dışı müdahalelerde bulunmamayı taahhüt ederler.
2. Çocuğun kimliğinin unsurlarının bazılarından veya tümünden yasaya aykırı olarak yoksun bırakılması halinde, Taraf Devletler çocuğun kimliğine süratle yeniden kavuşturulması amacıyla gerekli yardım ve korumada bulunurlar.

Madde 9

1. Yetkili makamlar uygulanabilir yasa ve usullere göre ve temyiz yolu açık olarak, ayrılığın çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar vermedikçe, Taraf Devletler, çocuğun; ana-babasından, onların rızası dışında ayrılmamasını güvence altına alırlar. Ancak, ana-babası tarafından çocuğun kötü muameleye

maruz bırakılması ya da ihmâl edilmesi durumlarında ya da ana-babanın birbiri-
rinden ayrı yaşaması nedeniyle çocuğun
ikametgâhının belirlenmesi amacıyla
karara varılması gerektiğinde, bu tür
bir ayrılık kararı verilebilir.

2. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca
girişilen her işlemde, ilgili bütün
tafllara işleme katılma ve görüşlerini
bildirme olanağı tanınır.
3. Taraf Devletler, ana-babasından veya
bunlardan birinden ayrılmasına karar
verilen çocuğun, kendi yüksek yararına
aykırı olmadıkça, anababanın ikisiyle
de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kur-
ma ve doğrudan görüşme hakkına saygı
gösterirler.
4. Böyle bir ayrılık, bir Taraf Devlet
tarafından girişilen ve çocuğun kendisi-
nin ana veya babasının veya her ikisinin
birden tutuklanmasını, hapsini, sürgün,
sınırdışı edilmesini veya ölümünü (ki
buna devletin gözetimi altında iken
nedeni ne olursa olsun meydana gelen
ölüm dahildir) tevlit eden herhangi
benzer bir işlem sonucu olmuşsa, bu
Tara Devlet, istek üzerine ve çocuğun
esenliğine zarar vermemek koşulu ile;
ana-babaya, çocuğa veya uygun olur-
sa, ailenin bir başka üyesine, sözkö-
nusu aile bireyinin ya da bireylerinin
bulunduğu yer hakkında gereken bilgiyi
verecektir. Taraf Devletler, böyle bir
istemin başlı başına sunulmasının ilgili
kişi veya kişiler bakımından aleyhe hiç
bir sonuç yaratmamasını ayrıca taahhüt
ederler.

Madde 10

1. 9'uncu Maddenin 1'inci fıkrası uyarınca
Tara Devletlere düşen sorumluluğa
uygun olarak, çocuk veya ana-babası
tarafından, ailenin birleşmesi
amaçlarıyla yapılan bir Taraf Devlet
ülkesine girme ya da onu terketme
konusundaki her başvuru, Taraf Devlet-
lerce olumlu, insani ve ivedi bir tutumla
ele alınacaktır. Taraf Devletler, bu tür

bir başvuru yapılmasının başvuru sahipleri veya aile üyeleri aleyhine sonuçlar yaratmamasını taahhüt ederler.

2. Ana-babası, ayrı devletlerde oturan bir çocuk olağanüstü durumlar hariç, hem ana hem de babası ile düzenli biçimde kişisel ilişkiler kurma ve doğrudan görüşme hakkına sahiptir. Bu nedenle ve 9 uncu maddenin 1 inci fıkrasına göre Taraf Devletlere düşen sorumluluğa uygun olarak, Taraf Devletler çocuğun ve ana-babasının Taraf Devletlerin ülkeleri dahil herhangi bir ülkeyi terketmeye ve kendi ülkelerine dönme hakkına saygı gösterirler. Herhangi bir ülkeyi terketme hakkı, yalnızca yasada öngörüldüğü gibi ve ulusal güvenliği, kamu düzenini, kamu sağlığı ve ahlak veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak amacı ile ve işbu Sözleşme ile tanınan öteki haklarla bağdaştığı ölçüde kısıtlamalara konu olabilir.

Madde 11

1. Taraf Devletler, çocukların yasadışı yollarla ülke dışına çıkarılıp geri döndürülmemesi halleriyle mücadele için önlemler alırlar.
2. Bu amaçla Taraf Devletler iki ya da çok taraflı anlaşmalar yapılmasını ya da mevcut anlaşmalara katılmayı teşvik ederler.

Madde 12

1. Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar.
2. Bu amaçla, çocuğu etkileyen herhangi bir adli veya idari kovuşturmada çocuğun ya doğrudan doğruya veya bir temsilci ya da uygun bir makam yoluyla dinlenilmesi fırsatı, ulusal yasanın usule ilişkin kurallarına uygun olarak çocuğa, özellikle sağlanacaktır.

Madde 13

1. Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir; bu hak, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir.
2. Bu hakkın kullanılması yalnızca:
  - a) Başkasının haklarına ve itibarına saygı;
  - b) Milli güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakın korunması nedeniyle ve kanun tarafından öngörülmek ve gerekli olmak kaydıyla yapılan sınırlamalara konu olabilir.

Madde 14

1. Taraf Devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.
2. Taraf Devletler, ana-babanın ve gerekiyorsa yasal vasilerin; çocuğun yeteneklerinin gelişmesiyle bağdaşır biçimde haklarının kullanılmasında çocuğa yol gösterme konusundaki hak ve ödevlerine, saygı gösterirler.
3. Bir kimsenin dinini ve inançlarını açıklama özgürlüğü kanunla öngörülmek ve gerekli olmak kaydıyla yalnızca kamu güvenliği, düzeni, sağlık ya da ahlâki ya da başkalarının temel hakları ve özgürlüklerini korumak gibi amaçlarla sınırlandırılabilir.

Madde 15

1. Taraf Devletler, çocuğun dernek kurma ve barış içinde toplanma özgürlüklerine ilişkin haklarını kabul ederler.
2. Bu hakların kullanılması, ancak yasayla zorunlu kılınan ve demokratik bir toplumda gerekli olan ulusal güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni yararına olarak ya da kamu sağlığı ve ahlâkın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla yapılan sınırlamalardan başkalarıyla kısıtlanamaz.

Madde 16

1. Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamaz.
2. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 17

Taraf Devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlâki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar.

Bu amaçla Taraf Devletler:

- a) Kitle iletişim araçlarını çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan ve 29 uncu maddenin ruhuna uygun bilgi ve belgeyi yaymak için teşvik ederler;
- b) Çeşitli kültürel, ulusal ve uluslararası kaynaklardan gelen bu türde bilgi ve belgelerin üretimi, değişimi ve yayımı amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederler;
- c) Çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasını teşvik ederler;
- d) Kitle iletişim araçlarını azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem göstermeleri konusunda teşvik ederler;
- e) 13 ve 18'inci maddelerde yeralan kurallar gözönünde tutularak çocuğun esenliğine zarar verebilecek bilgi ve belgelere karşı korunması için uygun yönlendirici ilkeler geliştirilmesini teşvik ederler.

Madde 18

1. Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlik-te sorumluluk taşıdıkları ilkesinin

tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kişiler herşeyden önce çocuğun yüksek yararını gözönünde tutarak hareket ederler.

2. Bu Sözleşme'de belirtilen hakların güvence altına alınması ve geliştirilmesi için Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesi konusundaki sorumluluklarını kullanmada ana-baba ve yasal vasilerin durumlarına uygun yardım yapar ve çocukların bakımı ile görevli kuruluşların, faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişmesini sağlarlar.
3. Taraf Devletler, çalışan ana-babanın, çocuk bakım hizmet ve tesislerinden, çocuklarının da bu hizmet ve tesislerden yararlanma hakkını sağlamak için uygun olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 19

1. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilерinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistismale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.
2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.

Madde 20

1. Geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, Devletten özel koruma ve yardım görme hakkına sahip olacaktır.
2. Taraf Devletler bu durumdaki bir çocuk için kendi ulusal yasalarına göre, uygun olan bakımı sağlayacaklardır.
3. Bu tür bakım, başkaca benzerleri yanında, bakıcı aile yanına verme, İslâm Hukukunda kefalet (kafalah), evlât edinme ya da gerekiyorsa çocuk bakımı amacı güden uygun kuruluşlara yerleştirmeyi de içerir. Çözümler düşünülürken, çocuğun yetiştirilmesinde sürekliliğin korunmasına ve çocuğun etnik, dinsel, kültürel ve dil kimliğine gereken saygı gösterilecektir.

Madde 21

Evlât edinme sistemini kabul eden ve/veya buna izin veren Taraf Devletler, çocuğun en yüksek yararlarının temel düşünce olduğunu kabul edecek ve aşağıdaki ilkeleri gerçekleştireceklerdir:

- a) Bir çocuğun evlât edinilmesine ancak yetkili makam karar verir. Bu makam uygulanabilir yasa ve usullere göre ve güvenilir tüm bilgilerin ışığında; çocuğun, ana-babası, yakınları ve yasal vasisine göre durumunu gözönüne alarak ve gereken durumlarda tüm ilgililerle yapılacak görüşme sonucu onların da evlât edinme konusundaki onaylarını alma zorunluluğuna uyarak, kararını verir;
- b) Çocuğun kendi ülkesinde elverişli biçimde bakılması mümkün olmadığı veya evlât edinecek veya yanına yerleştirecek aile bulunmadığı taktirde, ülkelerarası evlât edinmenin çocuk bakımından uygun bir çözüm olduğunu kabul ederler;
- c) Başka bir ülkede evlât edinilmesi düşünülen çocuğun, kendi ülkesinde mevcut evlât edinme durumuyla

eşdeğer olan güvence ve ölçülerden yararlanmasını sağlarlar;

- d) Ülkelerarası evlât edinmede, yerleştirmenin ilgililer bakımından yasadışı para kazanma konusu olmaması için gereken bütün önlemleri alırlar;
- e) Bu maddedeki amaçları, uygun olduğu ölçüde, ikili ya da çok taraflı düzenleme veya anlaşmalarla teşvik ederler ve bu çerçevede, çocuğun başka bir ülkede yerleştirilmesinin yetkili makam veya organlar tarafından yürütülmesini güvenceye almak için çaba gösterirler.

Madde 22

1. Taraf Devletler, ister tek başına olsun isterse ana-babası veya herhangi bir başka kimse ile birlikte bulunsun, mülteci statüsü kazanmaya çalışan ya da uluslararası veya iç hukuk kural ve usulleri uyarınca mülteci sayılan bir çocuğun, bu Sözleşmede ve insan haklarına veya insani konulara ilişkin ve sözkonusu Devletlerin taraf oldukları diğer Uluslararası Sözleşmelerde tanınan ve bu duruma uygulanabilir nitelikte bulunan hakları kullanması amacıyla koruma ve insani yardımdan yararlanması için gerekli bütün önlemleri alırlar.
2. Bu nedenle, Taraf Devletler, uygun gördükleri ölçüde, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve onunla işbirliği yapan hükümetlerarası ve hükümetdışı yetkili başka kuruluşlarla bu durumda olan bir çocuğu korumak, ona yardım etmek, herhangi bir mülteci çocuğun ailesi ile yeniden biraraya gelebilmesi için ana-babası veya ailesinin başka üyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla işbirliğinde bulunurlar. Herhangi bir nedenle kendi aile çevresinden sürekli ya da geçici olarak ayrı düşmüş bir çocuğa bu Sözleşmeye göre tanınan koruma, aynı esaslar içinde, ana-babası ya da ailesinin başkaca üyelerinden hiçbirisi bulunmayan çocuğa da tanınacaktır.

Madde 23

1. Taraf Devletler zihinsel ya da bedensel özürlü çocukların saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, özürlü çocukların özel bakımdan yararlanma hakkını tanırlar ve eldeki kaynakların yeterliliği ölçüsünde ve yapılan başvuru üzerine, yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuğa ve onun bakımından sorumlu olanlara, çocuğun durumu ve ana-babanın veya çocuğa bakanların içinde bulundukları koşullara uygun düşecek yardımın yapılmasını teşvik ve taahhüt ederler.
3. Özürlü çocuğun, özel bakıma gereksinimi olduğu bilincinden hareketle bu maddenin 2'nci fıkrası uyarınca yapılması öngörülen yardım, çocuğun ana-babasının ya da çocuğa bakanların parasal (mali) durumları gözönüne alınarak, olanaklar ölçüsünde ücretsiz sağlanır. Bu yardım; özürlü çocuğun eğitimi, meslek eğitimi, tıbbi bakım hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, bir işte çalışabilecek duruma getirme hazırlık programları ve dinlenme/ eğlenme olanaklarından etkin olarak yararlanmasını sağlamak üzere düzenlenir ve çocuğun en eksiksiz biçimde toplumla bütünleşmesi yanında, kültürel ve ruhsal yönü dahil bireysel gelişmesini gerçekleştirme amacını güder.
4. Taraf Devletler, uluslararası işbirliği ruhu içinde, özürlü çocukların koruyucu sıhhi bakımı, tıbbi, psikolojik ve işlevsel tedavileri alanlarına ilişkin gerekli bilgilerin alışverişi yanında, rehabilitasyon, eğitim ve mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin yöntemlerin bilgilerini de içerecek şekilde ve Taraf Devletlerin bu alanlardaki güçlerini, anlayışlarını geliştirmek ve deneyim-

lerini zenginleştirmek amacıyla bilgi dağıtımını ve bu bilgiden yararlanmayı teşvik ederler. Bu bakımdan, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri, özellikle gözönüne alınır.

Madde 24

1. Taraf Devletler, çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkını tanırlar. Taraf Devletler, hiçbir çocuğun bu tür tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma hakkından yoksun bırakılmamasını güvence altına almak için çaba gösterirler.
2. Taraf Devletler, bu hakkın tam olarak uygulanmasını takip ederler ve özellikle:
  - a) Bebek ve çocuk ölüm oranlarının düşürülmesi;
  - b) Bütün çocuklara gerekli tıbbi yardımın ve tıbbi bakımın; temel sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine önem verilerek sağlanması;
  - c) Temel sağlık hizmetleri çerçevesinde ve başka olanakların yanı sıra, kolayca bulunabilen tekniklerin kullanılması ve besleyici yiyecekler ve temiz içme suyu sağlanması yoluyla ve çevre kirlenmesinin tehlike ve zararlarını gözönüne alarak, hastalık ve yetersiz beslenmeye karşı mücadele edilmesi;
  - d) Anneye doğum öncesi ve sonrası uygun bakımın sağlanması;
  - e) Bütün toplum kesimlerinin özellikle ana-babalar ve çocukların, çocuk sağlığı ve beslenmesi, anne sütü ile beslenmenin yararları, toplum ve çevre sağlığı ve kazaların önlenmesi konusunda temel bilgileri elde etmeleri ve bu bilgileri kullanmalarına yardımcı olunması;
  - f) Koruyucu sağlık bakımlarının, ana-babaya rehberliğini, aile planlanması eğitimi ve hizmetlerinin geliştirilmesi; amaçlarıyla uygun önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, çocukların sağlığı

için zararlı geleneksel uygulamaların kaldırılması amacıyla uygun ve etkili her türlü önlemi alırlar.

4. Taraf Devletler, bu maddede tanınan hakkın tam olarak gerçekleştirilmesini tedricen sağlamak amacıyla uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve teşviki konusunda karşılıklı olarak söz verirler. Bu konuda gel

Madde 25

Taraf Devletler, yetkili makamlarca korunma ve bakım altına alma, bedensel ya da ruhsal tedavi amaçlarıyla hakkında bir yerleştirme tedbiri uygulanan çocuğun, gördüğü tedaviyi ve yerleştirilmesine bağlı diğer tüm şartları belli aralıklarla gözden geçirme hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

Madde 26

1. Taraf Devletler, her çocuğun, sosyal sigorta dahil, sosyal güvenlikten yararlanma hakkını tanırlar ve bu hakkın tam olarak gerçekleşmesini sağlamak için ulusal hukuklarına uygun, gerekli önlemleri alırlar.
2. Sosyal Güvenlik, çocuğun ve çocuğun bakımından sorumlu olanların kaynakları ve koşulları gözönüne alınarak ve çocuk tarafından ya da onun adına yapılan sosyal güvenlikten yararlanma başvurusuna ilişkin başkaca durumlar da gözönünde tutularak sağlanır.

Madde 27

1. Taraf Devletler, her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler.
2. Çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarının sağlanması sorumluluğu; sahip oldukları imkânlar ve mali güçleri çerçevesinde öncelikle çocuğun ana-babasına veya çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere düşer.

3. Taraf Devletler, ulusal durumlarına göre ve olanakları ölçüsünde, anababaya ve çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere, çocuğun bu hakkının uygulanmasında yardımcı olmak amacıyla gerekli önlemleri alır ve gereksinim olduğu takdirde özellikle beslenme, giyim ve barınma konularında maddi yardım ve destek programları uygulatırlar.
4. Taraf Devletler, Taraf Devlet ülkesinde veya başka ülkede bulunsun; ana-babası veya çocuğa karşı mali sorumluluğu bulunan diğer kişiler tarafından, çocuğun bakım giderlerinin karşılanmasını sağlamak amacıyla her türlü uygun önlemi alırlar. Özellikle çocuğa karşı mali sorumluluğu olan kişinin, çocuğun ülkesinden başka bir ülkede yaşaması halinde, Taraf Devletler bu konuya ilişkin uluslararası anlaşmalara katılmayı veya bu tür anlaşmalar akdinin yanısıra başkaca uygun düzenlemelerin yapılmasını teşvik ederler.

Madde 28

1. Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:
  - a) İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
  - b) Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
  - c) Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;
  - d) Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;
  - e) Okullarda düzenli biçimde devamın

sağlanması ve okulu terketme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.

2. Taraf Devletler, okul disiplini- nin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu Sözleşme'ye uygun olarak yürütülme- sinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler eğitim alanında, özel-likle cehaletin ve okuma yazma bilme- menin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemleri- ne ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle gözönünde tutulur.

Madde 29

1. Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler:
  - a) Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
  - b) İnsan haklarına ve temel özgürlükle- re, Birleşmiş Milletler Andlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;
  - c) Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisininin- den farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
  - d) Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cins- ler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulu- sal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
  - e) Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi.
2. Bu maddenin veya 28'inci maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönet-

mek özgürlüğüne, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.

Madde 30

Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullan- ma hakkından yoksun bırakılamaz. işmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle gözönünde tutulur.

Madde 31

1. Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.
2. Taraf Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.

Madde 32

1. Taraf Devletler, çocuğun, ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitime zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, bu maddenin uygu- lamaya konulmasını sağlamak için yasal, idari, toplumsal ve eğitsel her önlemi alırlar. Bu amaçlar ve öteki

uluslararası belgelerin ilgili hükümleri gözönünde tutularak, Taraf Devletler özellikle şu önlemleri alırlar:

- a) İşe kabul için bir ya da birden çok asgari yaş sınırı tesbit ederler;
- b) Çalışmanın saat olarak süresi ve koşullarına ilişkin uygun düzenlemeleri yaparlar.
- c) Bu maddenin etkili biçimde uygulanmasını sağlamak için ceza veya başka uygun yaptırımlar öngörürler.

Madde 33

Taraf Devletler, çocukların uluslararası anlaşmalarda tanımladığı biçimde uyuşturucu ve psicotrop maddelerin yasadışı kullanımına karşı korunması ve çocukların bu tür maddelerin yasadışı üretimi ve kaçakçılığı alanında kullanılmasını önlemek amacıyla, yasal, sosyal ve eğitsel niteliktekiler de dahil olmak üzere, her türlü uygun önlemleri alırlar.

Madde 34

Taraf Devletler, çocuğu, her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla Taraf Devletler özellikle:

- a) Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını;
  - b) Çocukların, fuhuş, ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurularak sömürülmesini;
  - c) Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini,
- önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli her türlü önlemi alırlar.

Madde 35

Taraf Devletler, her ne nedenle ve hangi biçimde olursa olsun, çocukların kaçırılmaları, satılmaları veya fuhuşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok yanlı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri alırlar.

Madde 36

Taraf Devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.

Madde 37

Taraf Devletler aşağıdaki hususları sağlarlar:

- a) Hiçbir çocuk, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tâbi tutulmayacaktır. Onsekiz yaşından küçük olanlara, işledikleri suçlar nedeniyle idam cezası verilemeyeceği gibi salıverilme koşulu bulunmayan ömür boyu hapis cezası da verilmeyecektir.
- b) Hiçbir çocuk yasadışı ya da keyfi biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmayacaktır. Bir çocuğun tutuklanması, alıkonulması veya hapsi yasa gereği olacak ve ancak son başvurulacak bir önlem olarak düşünülüp, uygun olabilecek en kısa süre ile sınırlı tutulacaktır.
- c) Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa insancıl biçimde ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlık ve kendi yaşındaki kişilerin gereksinimleri gözönünde tutularak davranılacaktır. Özgürlüğünden yoksun olan her çocuk, kendi yüksek yararı aksini gerektirmedikçe, özellikle yetişkinlerden ayrı tutulacak ve olağanüstü durumlar dışında ailesi ile yazışma ve görüşme yoluyla ilişki kurma hakkına sahip olacaktır.
- d) Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk, kısa zamanda yasal ve uygun olan diğer yardımlardan yararlanma hakkına sahip olacağı gibi özgürlüğünden yoksun bırakılmasının yasaya aykırılığını bir mahkeme veya diğer yetkili, bağımsız ve tarafsız makam önünde iddia etme ve böylesi bir işlemle ilgili olarak ivedi karar verilmesini isteme hakkına da sahip olacaktır.

Madde 38

1. Taraf Devletler, silahlı çatışma ha-

linde kendilerine uygulanabilir olan uluslararası hukukun, çocukları da kapsayan insani kurallarına uymak ve uyulmasını sağlamak yükümlülüğünü üstlenirler.

2. Taraf Devletler, onbeş yaşından küçüklerin çatışmalara doğrudan katılmaması için uygun olan bütün önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, özellikle onbeş yaşına gelmemiş çocukları askere almaktan kaçınırlar. Taraf Devletler, onbeş ile onsekiz yaş arasındaki çocukların silah altına alınmaları gereken durumlarda, önceliği yaşça büyük olanlara vermek için çaba gösterirler.
4. Silahlı çatışmalarda sivil halkın korunmasına ilişkin uluslararası insani hukuk kuralları tarafından öngörülen yükümlülüklerine uygun olarak, Taraf Devletler, silahlı çatışmadan etkilenen çocuklara koruma ve bakım sağlamak amacıyla mümkün olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 39

Taraf Devletler, her türlü ihmal, sömürü ya da suistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. Bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir.

Madde 40

1. Taraf Devletler, hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddia edilen ve bu nedenle itham edilen ya da ihlâl ettiği kabul edilen her çocuğun; çocuğun yaşı ve yeniden topluma kazandırılmasının ve toplumda yapıcı rol üstlenmesinin arzu edilir olduğu hususları gözönünde bulundurularak, taşıdığı saygınlık

ve değer duygusunu geliştirecek ve başkalarının da insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı duymasını pekiştirecek nitelikte muamele görme hakkını kabul ederler.

2. Bu amaçla ve uluslararası belgelerin ilgili hükümleri göz-önünde tutularak Taraf Devletler özellikle, şunları sağlarlar:
  - a) İşlendiği zaman ulusal ya da uluslararası hukukça yasaklanmamış bir eylem ya da ihmâl nedeniyle hiçbir çocuk hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddiası ya da ithamı öne sürülemeyeceği gibi böyle bir ihlâlde bulunduğu da kabul edilmeyecektir.
  - b) Hakkında ceza kanununu ihlâl iddiası veya ithamı bulunan her çocuk aşağıdaki asgari güvencelere sahiptir:
    - i. Haklarındaki suçlama yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılmak;
    - ii. Haklarındaki suçlamalardan kendilerinin hemen ve doğrudan doğruya; ya da uygun düşen durumlarda ana-babaları ya da yasal vasileri kanalı ile haberli kılınmak ve savunmalarının hazırlanıp sunulmasında gerekli yasal ya da uygun olan başka yardımdan yararlanmak;
    - iii. Yetkili, bağımsız ve yansız bir makam ya da mahkeme önünde adli ya da başkaca uygun yardımdan yararlanarak ve özellikle çocuğun yaşı ve durumu gözönüne alınmak suretiyle kendisinin yüksek yararına aykırı olduğu saptanmadığı sürece, ana-babası veya yasal vasisi de hazır bulundurularak yasaya uygun biçimde adil bir duruşma ile konunun gecikmeksizin karara bağlanmasının sağlanması;
    - iv. Tanıklık etmek ya da suç ikrarında bulunmak için zorlanmamak; aleyhine olan tanıkları sorguya çekmek veya sorguya çekmiş olmak ve lehine olan tanıkların hazır bulunmasının ve sorgulanmasının eşit koşullarda sağlanması;
    - v. Ceza yasasını ihlâl ettiği sonucuna varılması halinde, bu kararın ve bunun sonucu olarak alınan önlemlerin daha

- yüksek yetkili, bağımsız ve yansız bir makam ya da mahkeme önünde yasaya uygun olarak incelenmesi;
- vi. Kullanılan dili anlamaması veya konuşamaması halinde çocuğun parasız çevirmen yardımından yararlanması;
- vii. Kuvuşturmanın her aşamasında özel hayatının gizliliğine tam saygı gösterilmesine hakkı olmak;
3. Taraf Devletler, hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddiası ileri sürülen, bununla itham edilen ya da ihlâl ettiği kabul olunan çocuk bakımından, yalnızca ona uygulanabilir yasaların, usullerin, onunla ilgili makam ve kuruluşların oluşturulmasını teşvik edecek ve özellikle şu konularda çaba göstereceklerdir:
- a) Ceza Yasasını ihlâl konusunda asgari bir yaş sınırı belirleyerek, bu yaş sınırının altındaki çocuğun ceza ehliyetinin olmadığına kabulü;
- b) Uygun bulunduğu ve istenilir olduğu takdirde, insan hakları ve yasal güvencelere tam saygı gösterilmesi koşulu ile bu tür çocuklar için adli kovuşturma olmaksızın önlemlerin alınması.
4. Koruma tedbiri, yönlendirme ve gözetim kararları, danışmanlık, şartlı salıverme, bakım için yerleştirme, eğitim ve meslek öğretme programları ve diğer kurumsal bakım seçenekleri gibi çeşitli düzenlemelerin uygulanmasında, çocuklara durumları ve suçları ile orantılı ve kendi esnekliklerine olacak biçimde muamele edilmesi sağlanacaktır.

Madde 41

Bu Sözleşme’de yeralan hiçbir husus, çocuk haklarının gerçekleştirilmesine daha çok yardımcı olan ve:

1. Bir Taraf Devletin yasasında veya
2. Bu Devlet bakımından yürürlükte olan uluslararası hukukta yeralan hükümleri etkilemeyecektir.

PART II

Madde 42

Taraf Devletler, Sözleşme ilke ve hükümlerinin uygun ve etkili araçlarla yetişkinler kadar çocuklar tarafından da yaygın biçimde öğrenilmesini sağlamayı taahhüt ederler.

Madde 43

1. Taraf Devletlerin bu Sözleşme ile üstlendikleri yükümlülükleri yerine getirme konusunda kaydettikleri ilerlemeleri incelemek amacıyla, görevleri aşağıda belirtilen bir Çocuk Hakları Komitesi kurulmuştur.
2. Komite bu Sözleşme ile hükme bağlanan alanda yetenekleriyle tanınmış ve yüksek ahlâk sahibi on uzmandan oluşur. Komite üyeleri Taraf Devletlerce kendi vatandaşları arasından ve kişisel olarak görev yapmak üzere, adil bir coğrafi dağılımı sağlama gereği ve başlıca hukuk sistemleri göz-önünde tutularak seçilirler.
3. Komite üyeleri, Taraf devletlerce gösterilen kişiler listesinden gizli oyla seçilirler. Her Taraf Devlet, vatandaşları arasından bir uzmanı aday gösterebilir.
4. Komite için ilk seçim, bu Sözleşme’nin yürürlüğe girişini izleyen altı ay içinde yapılır. Sonraki seçimler iki yılda bir yapılır. Her seçim tarihinden en az dört ay önce, Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri, Taraf Devletleri iki ay içinde adaylarını göstermeye yazılı olarak davet eder. Daha sonra Genel Sekreter böylece belirlenen kişilerden, kendilerini gösteren Taraf Devletleri de işaret ederek, alfabetik sıraya göre oluşturduğu bir listeyi, Taraf Devletlere bildirir.
5. Seçimler, Birleşmiş Milletler Teşkilatı Merkezinde, Genel Sekreter tarafından davet edilen Taraf Devletler toplantılarında yapılır. Nisabı, Taraf Devletlerin üçte ikisinin oluşturduğu bu toplantılarda, hazır bulunan ve oy kullanan Devletlerin salt çoğunluğuyla

en fazla oy alan kişiler Komiteye seçilir.

6. Komite üyeleri dört yıl için seçilir. Aday gösterildikleri takdirde yeniden seçilebilirler. İlk seçimde seçilmiş olan beş üyenin görevi iki yıl sonra sona erer, bu beş üyenin isimleri ilk seçimden hemen sonra toplantı başkanı tarafından çekilen kura ile belirlenir.
7. Bir komite üyesinin ölmesi veya çekilmesi ya da başka herhangi bir nedenle bir üyenin Komitedeki görevlerini yapamaz hale gelmesi durumunda adaylığını öneren Taraf Devlet, Komitenin onaylaması koşuluyla, böylece boşalan yerdeki görev süresi doluncaya kadar, kendi vatandaşları arasından başka bir uzmanı atayabilir.
8. Komite, iç tüzüğünü kendisi belirler.
9. Komite, memurlarını iki yıllık bir süre için seçer.
10. Komite toplantıları olağan olarak Birleşmiş Milletler Teşkilatı Merkezinde ya da Komite tarafından belirlenecek başka uygun bir yerde yapılır. Komite olağan olarak her yıl toplanır. Komite toplantılarının süresi, gerektiğinde, Genel Kurulca onaylanmak koşuluyla, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin bir toplantısıyla belirlenir veya değiştirilir.
11. Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri gerekli maddi araçları ve personeli bu Sözleşme ile kendisine verilen görevleri etkili biçimde görebilmesi amacıyla, Komite emrine verir.
12. Bu Sözleşme uyarınca oluşturulan Komitenin üyeleri, Genel Kurulun onayı ile, Birleşmiş Milletler Teşkilatının kaynaklarından karşılanmak üzere, Genel Kurulca saptanan şart ve koşullar çerçevesinde kararlaştırılan ücreti alırlar.

Madde 44

1. Taraf Devletler, bu Sözleşme’de tanınan hakları yürürlüğe koymak için, aldıkları önlemleri ve bu haklardan yararlanma

konusunda gerçekleştirilen ilerlemeye ilişkin raporları:

- a) Bu Sözleşme’nin, ilgili Taraf Devlet bakımından yürürlüğe giriş tarihinden başlayarak iki yıl içinde;
  - b) Daha sonra beş yılda bir, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığı ile Komiteye sunmayı taahhüt ederler.
2. Bu madde uyarınca hazırlanan raporlarda, bu Sözleşme’ye göre üstlenilen sorumlulukların, şayet varsa, yerine getirilmesini etkileyen nedenler ve güçlükler belirtilecektir. Raporlarda ayrıca, ilgili ülkede Sözleşme’nin uygulanması hakkında Komiteyi etraflıca aydınlatacak biçimde yeterli bilgi de bulunacaktır.
  3. Komiteye etraflı bilgi içeren bir ilk rapor sunmuş olan Taraf Devlet, bu maddenin 1 (b) bendi gereğince sunacağı sonraki raporlarında daha önce verilmiş olan temel bilgileri tekrarlamayacaktır.
  4. Komite, Taraf Devletlerden Sözleşme’nin uygulamasına ilişkin her türlü ek bilgi isteminde bulunabilir.
  5. Komite, iki yılda bir Ekonomik ve Sosyal Konsey aracılığı ile Genel Kurula faaliyetleri hakkında bir rapor sunar.
  6. Taraf Devletler kendi raporlarının ülkelerinde geniş biçimde yayımını sağlarlar.

Madde 45

Sözleşme’nin etkili biçimde uygulanmasını geliştirme ve Sözleşme kapsamına giren alanda uluslararası işbirliğini teşvik etmek amacıyla:

- a) Uzmanlaşmış kurumlar, UNICEF ve Birleşmiş Milletler Teşkilatının öteki organları, bu Sözleşme’nin kendi yetki alanlarına ilişkin olan hükümlerinin uygulanmasının incelenmesi sırasında, temsil edilmek hakkına sahiptirler. Komite; uzmanlaşmış kurumları, UNICEF’i ve uygun bulunduğu öteki yetkili kuruluşları, kendi yetki alanlarını ilgilendiren konularda uzman olarak

görüş vermeye davet edebilir. Komite, uzmanlaşmış kurumları, UNICEF'i ve Birleşmiş Milletler Teşkilatının öteki organlarını kendi faaliyet alanlarına ilişkin kesimlerde Sözleşme'nin uygulanması hakkında rapor sunmaya davet edebilir;

- b) Komite, uygun bulunduğu takdirde, Taraf Devletlerce sunulmuş, bir istem içeren ya da teknik danışma veya yardım ihtiyacını belirten her raporu, gerekiyorsa Komitenin bu istek veya ihtiyaca ilişkin tavsiye ve gözlemlerini de ekleyerek, uzmanlaşmış kurumlara, UNICEF'e ve öteki yetkili kuruluşlara gönderir;
- c) Komite, Genel Kurula Genel Sekreterden Komite adına çocuk haklarına ilişkin sorunlarda incelemeler yaptırması isteğinde bulunulmasını, tavsiye edebilir;
- d) Komite, bu Sözleşme'nin 44 ve 45'inci maddeleri uyarınca alınan bilgilere dayanarak, telkin ve genel nitelikte tavsiyelerde bulunabilir. Bu telkin ve genel nitelikteki tavsiyeler, ilgili olan her Taraf Devlete gönderilir ve şayet varsa, Taraf Devletlerin yorumları ile birlikte Genel Kurulun dikkatine sunulur.

PART III

Madde 46

Bu Sözleşme bütün Devletlerin imzasına açıktır.

Madde 47

Bu Sözleşme onaylamaya bağlı tutulmuştur. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri nezdine tevdi edilecektir.

Madde 48

Bu Sözleşme bütün Devletlerin katılmasına açık olacaktır. Katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri nezdine tevdi edilecektir.

Madde 49

1. Bu Sözleşme, yirminci onay ya da katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri nezdine tevdi tarihini izleyen otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.
2. Yirminci onay ya da katılma belgesinin tevdiinden sonra bu Sözleşme'yi onaylayacak ya da ona katılacak Devletlerin her biri için, bu Sözleşme, sözkonusu Devletin onay ya da katılma belgesini tevdi tarihinden sonraki otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

Madde 50

1. Bu Sözleşme'ye Taraf herhangi bir Devlet bir değişiklik önerisinde bulunabilir ve buna ilişkin metni Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri nezdine tevdi edebilir. Genel Sekreter bunun üzerine değişiklik önerisini Taraf Devletlere, önerinin incelenmesi ve oya konulması amacıyla bir Taraf Devletler Konferansı oluşturulmasını isteyip istemediklerini kendisine bildirmeleri kaydıyla, iletir. Böyle bir duyuru tarihini izleyen dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte biri sözkonusu konferansın toplanmasından yana olduklarını ifade ederlerse Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler Teşkilatı çerçevesinde bu konferansı düzenler. Konferansta hazır bulunan ve oy kullanan Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen her değişiklik, onay için Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunulur.
2. Bu maddenin 1'inci fıkrasında yeralan hükümlere uygun olarak kabul edilen bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca onaylandığı ve bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğu tarafından kabul edildiği zaman yürürlüğe girer.
3. Bir değişiklik yürürlüğe girdiği zaman, onu kabul eden Taraf Devletler bakımından bağlayıcılık taşır. Öteki Taraf Devletler bu Sözleşme hüküm-

leri ve daha önce kabul ettikleri her değişiklikle bağı kalırlar.

Madde 51

1. Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri, onay ya da katılma anında yapılabilecek çekincelerin metnini alacak ve bütün Devletlere bildirecektir.
2. Bu Sözleşme'nin amacı ve konusu ile bağdaşmayan hiçbir çekinceye izin verilmeyecektir.
3. Çekinceler, Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreterince, geri alınacağına ilişkin bildirimde bulunma yoluyla her zaman geri alınabilir. Bunun üzerine Genel Sekreter, bütün Devletleri haberdar eder. Böyle bir bildirim, Genel Sekreter tarafından alındığı tarihte işlerlik kazanır.

Madde 52

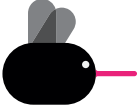
Bir Taraf Devlet, bu Sözleşme'yi, Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreterine vereceği yazılı bildirim yoluyla feshedebilir. Fesih, bildirimin Genel Sekreter tarafından alınması tarihinden bir yıl sonra geçerli olur.

Madde 53

Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri, bu Sözleşme'nin tevdi makamı olarak belirlenmiştir.

Madde 54

İngilizce, Arapça, Çince, İspanyolca, Fransızca ve Rusça metinleri de aynı derecede geçerli olan bu Sözleşme'nin özgün metni, Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri nezdine tevdi edilecektir.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye ek çocukların silahlı çatışmalara dahil olmaları konusundaki Seçmeli Protokol

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 25 Mayıs 2000 tarih ve A/RES/54/263 sayılı Kararıyla kabul edilip mza, onay ve katılıma açılmıştır. Seçmeli Protokol 10. madde gereği onuncu onaydan sonra yürürlüğe girecektir. Henüz yürürlüğe girmemiştir. Türkiye Seçmeli Protokolü 9 Eylül 2000 tarihinde imzalamıştır. Seçmeli Protokol henüz Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylamamıştır. (ONAY KANUNU KOMİSYONDA)

İşbu Protokol'e taraf Devletler, Çocuk haklarının geliştirilmesi ve korunması için çaba gösterilmesi konusunda mevcut yaygın taahhüdün göstergesi olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye verilen geniş desteğin teşvikiyle,

Çocukların haklarının özel korunma gerektirdiğini tekrar teyid ederek ve çocukların durumlarının ayırım yapılmaksızın, sürekli iyileştirilmesi ve bunun yanı sıra, huzurlu ve üvenli koşullar altında gelişimlerinin ve eğitimlerinin sağlanması için çağrıda bulunarak,

Silahlı çatışmanın çocuklar üzerindeki zararlı ve yaygın etkisinden ve bunun kalıcı barış, güvenlik ve kalkınmaya yönelik uzun vadeli sonuçlarından rahatsızlık duyarak,

Silahlı çatışma durumlarında çocukların hedef alınmasını ve genellikle çok sayıda çocuğun bulunduğu okullar ve hastaneler gibi yerler dahil, uluslararası hukuk tarafından korunan hedeflere yönelik doğrudan saldırıları kınayarak,

Uluslararası Ceza Divanı Statüsü'nün kabul edilmesini ve Statü'nün, özellikle 15 yaşın altındaki çocukların askere yazılmasını ya da alınmasını veya uluslararası ya da uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda faal olarak muhasamata katılım için kullanılmalarını savaş suçları kapsamına almasını not ederek, Dolayısıyla, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile tanınan hakların kullanılmasının daha da güçlendirilmesi için, çocukların silahlı çatışmaya dahil olmalarına karşı daha fazla korunmalarına ihtiyaç duyulduğunu dikkate alarak,

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 1. maddesinde, Sözleşme'nin amaçları açısından, çocuğa uygulanan kanun çerçevesinde daha erken yaşta rüşt kazanılmadıkça, çocuk'tan 18 yaş altındaki her insanın katedildiğini kaydederek,

Sözleşme'ye ek ihtiyari bir protokol ile, kişilerin silahlı kuvvetlere alınabilme ve muhasamata katılma yaşlarının yükseltilmesinin, çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun en yüksek çıkarlarının öncelikle gözönüne alınması ilkesinin uygulanmasına etkin katkıda bulunacağına inanarak,

Aralık 1995'te düzenlenen 26. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Konferansı'nın diğer hususların yanı sıra çatışma taraflarının, 18 yaş altındaki çocukların muhasamata katılmalarının önüne geçilmesi için mümkün olan her türlü adımı atmaları tavsiyesinde bulunduğunu kaydederek,

Haziran 1999'da, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün, diğer hususların yanı sıra, çocukların silahlı çatışmalarda kullanılmak üzere zorla ya da zorunlu olarak askere alınmalarını yasaklayan 182 sayılı „En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem“ Sözleşmesi'nin oybirliğiyle kabulünü memnuniyetle karşılayarak,

Devletin silahlı kuvvetleri dışında kalan silahlı gruplarca, ulusalsınırların içinde veya sınırışı muhasamatta, çocukların silah altına alınmalarını, eğitilmelerini ve kullanılmalarını şiddetle kınayarak ve bu çerçevede çocukları asker olarak silah altına alanların, eğitenlerin ve kullananların orumluluklarını tanıyarak,

Silahlı çatışmadaki tarafların her birinin, uluslararası insancıl hukuk hükümlerine uyma yükümlülüğü bulunduğunu hatırlatarak,

Bu Protokol'ün 51. madde dahil olmak üzere, Birleşmiş Milletler Andlaşması'nda yeralan hedef ve ilkeler ve insancıl hukukun ilgili

kurallarına hâlel getirmediğini vurgulayarak,

Birleşmiş Milletler Andlaşması'nda yeralan hedeflere ve ilkelere tam olarak uyulmasına ve yürürlükteki insan hakları düzenlemelerinin gözetilmesine dayalı barış ve güvenlik koşullarının, çocukların özellikle silahlı çatışmalar ve yabancı işgali sırasında tam anlamıyla korunmaları için vazgeçilmez olduğunu akılda tutarak,

Ekonomik veya sosyal durumları ya da cinsiyetleri bakımından bu Protokol'e aykırı biçimde askere alınma ya da muhasamatta kullanılma konusunda özellikle duyarlı bir kesimin oluşturan çocukların özel ihtiyaçlarını tanıyarak,

Çocukların silahlı çatışmalara dahil olmalarının kökeninde yatan ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerin dikkate alınmasının gerekliliğini göz önünde bulundurarak,

Bu Protokol'ün uygulanmasının yanı sıra, silahlı çatışma mağduru olan çocukların fiziksel ve psiko-sosyal rehabilitasyonlarında ve sosyal açıdan topluma geri kazandırılmalarında uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi ihtiyacına inanarak,

Başta çocuklar ve çocuk mağdurlar olmak üzere toplumun, Protokol'ün uygulanmasına ilişkin bilgilendirici ve eğitici programların yaygınlaştırılmasına katılımını teşvik ederek,

Aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.

Madde 1

Taraf Devletler silahlı kuvvetlerinin 18 yaşına erişmemiş mensuplarının muhasamata doğrudan doğruya katılmalarının önlenmesi için mümkün olan tüm önlemleri alacaklardır.

Madde 2

Taraf Devletler 18 yaşına erişmemiş kişilerin silahlı kuvvetlerine zorunlu olarak alınmamasını sağlayacaklardır.

Madde 3

1. Taraf devletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 38. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen ulusal silahlı kuvvetlerine gönüllü asker alımı için asgari yaşı, anılan maddede yeralan ilkeleri gözönüne alarak ve Sözleşme'ye göre 18 yaşından küçüklerin özel korunmaya hakkı olduğunu kabul ederek, yıllar itibarıyla yükselteceklerdir.

2. Her Taraf Devlet, işbu Protokol'ü onaylamasının veya Protokol'e katılmasının ardından, ulusal silahlı kuvvetlerine gönüllü asker alımına izin vereceği asgari yaşı belirtilen ve bu tarz askere alımın zorlanmaması veya zorunlu kılınmaması için aldığı önlemleri tanımlayan bağlayıcı bir beyanı saklayıcıya sunacaktır.
3. Ulusal silahlı kuvvetlerine 18 yaşın altındaki kişilerin gönüllü olarak alınmasına izin veren Taraf Devletler, asgari olarak aşağıdaki önlemleri almakla yükümlüdür:
  - (a) Bu koşullarda bir askere alım gerçekten gönüllü olmalıdır;
  - (b) Bu koşullarda bir askere alım ilgili kişinin ana-babasının veya yasal koruyucularının rızalarını bildirmesi suretiyle yapılır;
  - (c) Bu kişiler, bu koşullar altındaki bir askeri hizmetin içerdiği tüm görevler hakkında tam anlamıyla bilgilendirilmiş olmalıdır ve
  - (d) Bu kişiler, ulusal askeri hizmete kabul edilmeden önce yaşlarına dair güvenilir kanıtları ibraz etmelidirler.
4. Her Taraf Devlet, beyanını herhangi bir zamanda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bu amaçla yapacağı bir bildirimle güçlendirebilir. Genel Sekreter, söz konusu bildirim hakkında tüm Taraf Devletlere bilgi verir. Söz konusu bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.
5. İş bu maddenin 1. fıkrasında yer alan yaş yükseltme koşulu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28. ve 29. maddeleri uyarınca Taraf Devletlerin silahlı kuvvetleri tarafından idare edilen veya bunların denetimi altında bulunan okullar için geçerli değildir.

Madde 4

1. Bir Devletin silahlı kuvvetleri dışında kalan silahlı gruplar, hiçbir koşul altında, muhasamatta 18 yaşın altındaki şahısların silah altına almamalı ve kullanmamalıdır.
2. Taraf Devletler bu tarz askere alım ve kullanımın önlenmesi için, bu tür uygulamaların yasaklanmasına ve suç addedilmesine yönelik yasal önlemlerin kabulü dahil, mümkün olan her türlü önlemi alacaklardır.
3. Söz konusu Protokol'ün iş bu maddesinin uygulanması bir silahlı çatışmanın her hangi bir tarafın hukuki statüsünü etkilemeyecektir.

Madde 5

İşbu Protokol'deki hiçbir husus, bir Taraf Devletin mevzuatının yada uluslararası düzenlemelerin ve uluslararası insancıl hukukun çocuk haklarının yaşama geçirilmesine daha fazla katkıda bulunan hükümlerine hâlel getirecek şekilde yorumlanmayacaktır.

Madde 6

1. Her Taraf Devlet, yetkileri çerçevesinde, bu Protokol'ün hükümlerinin etkin uygulanması ve yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli tüm yasal, idari ve diğer önlemleri alacaktır.
2. Taraf Devletler, bu Protokol'ün ilkeleri ve hükümlerinin, yetişkinler ve çocuklarca aynı şekilde, uygun yollardan geniş biçimde bilinmesini ve tanınmasını sağlamayı yükümlenirler.
3. Taraf Devletler, bu Protokol'e aykırı olarak askere alınan veya muhasamatta kullanılan, yetkileri altındaki kişilerin terhis edilmeleri veya hizmetlerine başka bir şekilde son verilmesi için mümkün olan tüm önlemleri alacaklardır. Taraf Devletler, gerektiğinde, bu kişilere fiziksel ve psikolojik açıdan iyileşmeleri ve sosyal açıdan topluma geri kazandırılmaları için uygun tüm yardımı sağlayacaklardır.

Madde 7

1. Taraf Devletler, işbu Protokol'ün uygulanmasında, Protokol'e aykırı herhangi bir faaliyetin önlenmesi ve Protokol'e aykırı eylemlerin mağduru olan kişilerin rehabilitasyonu ve sosyal açıdan topluma geri kazandırılmaları da dahil olmak üzere, teknik işbirliği ve mali yardım yollarını da içeren şekilde işbirliğinde bulunacaklardır. Bu tarz yardım ve işbirliği, ilgili Taraf Devletler ve uluslararası kuruluşlar arasında danışmalar yoluyla tesis edilecektir.
2. Yardım yapabilecek durumda olan Taraf Devletler bu tür yardımları, mevcut çok taraflı, iki taraflı veya başka programlar yoluyla ya da bunların yanı sıra, Genel Kurul kurallarına uygun olarak oluşturulan bir gönüllü fon aracılığıyla sağlayacaklardır.

Madde 8

1. Her Taraf Devlet, Protokol'ün kendisi açısından yürürlüğe giriş tarihi izleyen iki yıl içinde, Protokol'ün hükümlerinin katılım ve askere almaya ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, uygulanması için almış olduğu önlemlere ilişkin kapsamlı bilgi içeren raporu Çocuk Hakları Komitesi'ne sunacaktır.

2. Kapsamlı raporun verilmesinden sonra, her Taraf Devlet Çocuk Hakları Komitesi'ne sunduğu rapora Sözleşme'nin 44. maddesi uyarınca bu Protokol'ün uygulanmasına ilişkin her türlü ilave bilgiyi ekleyecektir. Bunun dışında, Protokol'e Taraf Devletler her beş yılda bir rapor sunacaklardır.
3. Çocuk Hakları Komitesi Taraf Devletlerden bu Protokol'ün uygulanmasına yönelik ilave bilgi talebinde bulunabilecektir.

Madde 9

1. İşbu Protokol Sözleşme'ye taraf olan veya Sözleşme'yi imzalamış bulunan herhangi bir Devletin imzasına açıktır.
2. İşbu Protokol, onaya tabidir ve herhangi bir Devletin katılımına açıktır. Onay veya katılımı ilişkin belgeler Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce saklanacaktır.
3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Sözleşme ve Protokol'ün Saklayıcısı sıfatıyla, Sözleşme'ye Taraf ve Sözleşme'yi imzalamış bulunan tüm Devletlere 3. madde uyarınca yapılan her beyana, Protokol'ün onayına veya Protokol'e katılımı ilişkin bilgi verecektir.

Madde 10

1. İşbu Protokol onaylama veya katılımı ilişkin onuncu belgenin Saklayıcıya verilmesinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.
2. İşbu Protokol, onaya tabidir ve herhangi bir Devletin katılımına açıktır. Onay veya katılımına ilişkin belgeler Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce saklanacaktır.
3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Sözleşme ve Protokol'ün Saklayıcısı sıfatıyla, Sözleşme'ye Taraf ve Sözleşme'yi imzalamış bulunan tüm Devletlere 3. madde uyarınca yapılan her beyana, Protokol'ün onayına veya Protokol'e katılımı ilişkin bilgi verecektir.

Madde 11

1. Herhangi bir Taraf Devlet işbu Protokol'ü Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bir bildirimle, herhangi bir zamanda feshedebilir. Bunun üzerine Genel Sekreter, Sözleşme'ye Taraf diğer Devletleri ve Sözleşme'yi imzalamış bulunan tüm Devletleri bu konuda bilgilendirir. Fesih, bildirim Gen. Sekreterce teslim alınmasından bir yıl sonra yürürlüğe girecektir. Bununla beraber, şayet fesheden Taraf Devlet, o yılın bitiminde bir silahlı çatışma içindeyse, fesih silahlı çatışmanın bitiminden önce yürürlüğe girmeyecektir.

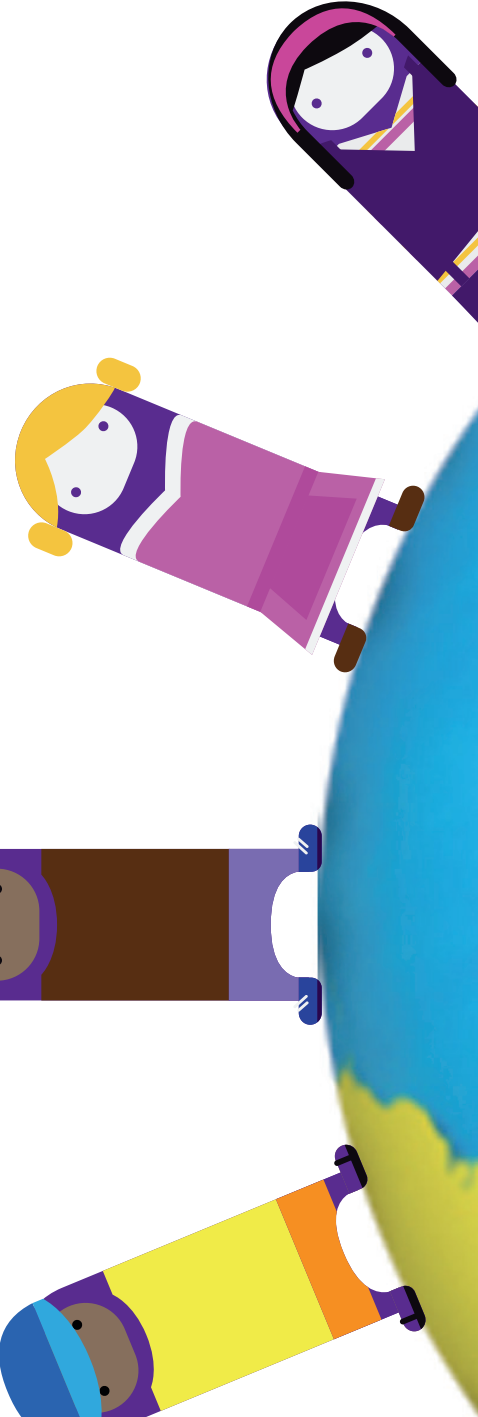
2. Böyle bir fesih bildirimi, feshin yürürlüğe girmesinden önce meydana gelebilecek herhangi bir suç açısından, Taraf Devletin işbu Protokol çerçevesindeki yükümlülüklerinin ortadan kalkması sonucunu doğurmayacaktır. Aynı şekilde böyle bir fesih bildirimi, feshin yürürlüğe girmesinden önce, Komite tarafından görüşülmekte olan herhangi bir hususun ele alınmasına devam edilmesine hiçbir şekilde hâlel getirmeyecektir.

Madde 12

1. Herhangi bir Taraf Devlet bir değişiklik önerisinde bulunabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne ibraz edebilir. Genel Sekreter bunun üzerine değişiklik önerisini Taraf Devletlere, önerilerin görüşülmesi ve oylanması amacıyla bir Taraf Devletler Konferansı düzenlenmesini isteyip istemediklerini bildirmeleri talebiyle iletacaktır. Böyle bir bildirim müteakip, dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte birinin Konferans yapılmasını istemesi durumunda, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler himayesinde Konferansı toplayacaktır. Konferansa hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik önerisi onay için Genel Kurula sunulacaktır.
2. İşbu maddenin 1. fıkrasına uygun olarak kabul edilen bir değişiklik önerisi Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylanıp Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğunca kabul edildiğinde yürürlüğe girecektir.
3. Yürürlüğe giren bir değişiklik önerisi, öneriyi kabul eden Taraf Devletler için bağlayıcılık kazanacaktır. Diğer Taraf Devletler ise, işbu Protokol'ün hükümleri ve daha önce kabul etmiş oldukları herhangi bir değişiklik ile bağlı kalmaya devam edeceklerdir.

Madde 13

1. İşbu Protokol'ün eşit derecede geçerli olan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivlerinde saklanacaktır.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokol'ün onaylı örneklerini Sözleşme'ye Taraf ve Sözleşme'yi imzalamış bulunan tüm Devletlere iletacaktır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye ek çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında Kanun

Kanun No. 4755, Kabul Tarihi : 9.5.2002

MADDE 1.

8 Eylül 2000 tarihinde New York'ta imzalanan "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol"ün ekli beyan yapılmak suretiyle onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2.

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye ek çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol

İşbu Protokol'e Taraf olan Devletler, Taraf Devletlerin, Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin amaçlarını daha fazla gerçekleştirmek ve Sözleşme hükümlerinin, özellikle 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 ve 36 ncı maddelerinin daha iyi uygulanmasını sağlayabilmek amacıyla, çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisinden çocukların korunmasını güvence altına almak için almaları gereken önlemleri artırmalarının uygun olacağını düşünerek;

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin, çocukları ekonomik istismardan ve çocuk açısından tehlike arz edebilecek veya çocuğun eğitimini aksatabilecek veya, çocuk sağlığına veya fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ya da sosyal gelişimine zarar verebilecek herhangi bir işte çalışmaktan korunma hakkını tanıdığını da gözönünde bulundurarak,

Çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi amacıyla yapılan kayda değer ve giderek artan uluslararası çocuk ticaretinden ciddi endişe duyarak,

Çocukların özellikle duyarlı oldukları yaygın ve sürekli seks turizmi uygulamasından çocuk satışı, çocuk fahişeliğini ve çocuk pornografisini doğrudan teşvik etmesi nedeniyle derin endişe duyarak,

Kız çocukları dahil olmak üzere, özellikle duyarlılık taşıyan birtakım grupların cinsel istismara maruz kalma hususunda daha büyük bir risk altında olduklarını ve kız çocuklarının cinsel açıdan istismar edilenler arasında orantısız ölçüde temsil edildiklerini kabul ederek,

Çocuk pornografisinin internette ve diğer gelişen teknolojiler üzerinde artan erişilebilirliğinden endişe duyarak ve internet üzerinde Çocuk Pornografisiyle Mücadele Uluslararası Konferansı (Viyana, 1999) ve özellikle de, bu konferansın çocuk pornografisinin üretiminin, dağıtımının, ihracatının, naklinin, ithalatının, kasıtlı zilyetliğinin ve reklamının tüm dünyada suç olarak kabul edilmesi için çağrıda bulunan sonuç kararını anımsayarak ve hükümetler ile internet endüstrisi arasında daha yakın işbirliği ve ortaklığın önemini vurgulayarak,

Çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisinin ortadan kaldırılmasının, az gelişmişlik, yoksulluk, ekonomik eşitsizlikler, adil olmayan sosyo-ekonomik yapı, gereği gibi işlemeyen aile yapısı, eğitim eksikliği, kır-kent arası göç, cinsiyet ayrımcılığı, yetişkinlerin sorumsuz cinsel davranışları, zararlı geleneksel uygulamalar, silahlı çatışmalar ve çocuk ticareti dahil, bu durumu ağırlaştıran etkenleri ele alan bütüncül bir yaklaşım benimsemekle kolaylaşacağına inanarak,

Çocuk satışına, çocuk fahişeliğine ve çocuk pornografisine olan tüketici talebini azaltmak amacıyla kamuoyundaki bilinci artırmak için çaba göstermek gerektiğine ve tüm taraflar arasındaki küresel ortaklığın güçlendirilmesinin ve ulusal düzeyde hukukun uygulanmasının geliştirilmesinin de önemine inanarak,

Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinmede İşbirliği Hakkında Lahey Sözleşmesi, Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yönlerine ilişkin Lahey Sözleşmesi, Çocukların Korunması için Tedbirler ve Ebeveyn Sorumluluğu ile ilgili İşbirliği, Tanıma, Tenfiz, Uygulanabilir Kanun ve Mahkeme Yetkisine ilişkin Lahey Sözleşmesi, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına ilişkin Acil Eylem Sözleşmesi gibi çocukların korunmasına ilişkin uluslararası yasal düzenlemelerin hükümlerini kaydederek,

Çocuk haklarının ilerletilmesi ve korunmasına yönelik geniş çaplı bağlılığı ortaya koyan Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye gösterilen güçlü destekten cesaret alarak,

Çocukların Satışını, Çocuk Fahişeliğini ve Çocuk Pornografisini Önlemek için Eylem Programının hükümlerinin ve Çocukların Ticari Amaçlı Cinsel İstismarına Karşı 1996 Stockholm Kongresi Bildirisi ve Eylem Gündeminin ve ilgili uluslararası organların bu konulardaki diğer karar ve tavsiyelerinin uygulanmasının önemini kabul ederek,

Çocuğun korunması ve uyumlu gelişimi için her halkın geleneklerinin ve kültürel değerlerinin önemini gerektiği gibi dikkate alarak,

Aşağıdaki maddeler üzerinde anlaşma sağlamışlardır:

MADDE 1

Taraf Devletler çocuk satışını, çocuk fahişeliğini ve çocuk pornografisini bu Protokol

uyarınca yasaklayacaklardır.

MADDE 2

İşbu Protokol'ün amacı bakımından:

- (a) Çocuk satışı, herhangi bir şahıs veya bir grup şahıs tarafından, ücret ya da başka herhangi bir şey karşılığında bir çocuğun başka birine devredildiği herhangi bir fiil veya işlem anlamına gelmektedir.
- (b) Çocuk fahişeliği, bir çocuğun ücret veya başka herhangi bir şey karşılığında cinsel faaliyetlerde kullanılması demektir.
- (c) Çocuk pornografisi, çocuğun gerçekte veya taklit suretiyle bariz cinsel faaliyetlerde bulunur şekilde herhangi bir yolla teşhir edilmesi veya çocuğun cinsel uzuvlarının, ağırlıklı olarak cinsel amaç güden bir şekilde gösterilmesi anlamına gelir.

MADDE 3

1. Her Taraf Devlet asgari olarak aşağıdaki fiil ve faaliyetlerin ülke içinde veya ülke dışında veya ferdi veya örgütlü bir biçimde işlenmiş olup olmamalarına bakılmaksızın, kendi suç veya ceza yasalarının tam anlamıyla kapsamı içine girdiğini garanti edecektir.
  - (a) 2 nci maddede tanımlandığı üzere, çocuk satışı çerçevesinde:
    - (i) Hangi yolla olursa olsun, çocuğun,
      - a. Cinsel istismarı,
      - b. Organlarının kâr sağlama amacıyla nakli,
      - c. Zorla çalıştırılması amaçlarıyla teklifi, teslimi ya da kabulü;
    - (ii) Evlat edinme konusunda yürürlükteki uluslararası yasal düzenlemeler ihlal edilmek suretiyle bir çocuğun evlat edinilmesi için uygunsuz bir şekilde rıza istihsal edilmesini teminen aracılık yapılması,
  - (b) Çocuğun, 2 nci maddede tanımlandığı üzere, çocuk fahişeliği amacıyla teklifi, elde edilmesi, tedariki veya temini;
  - (c) 2 nci maddede tanımlandığı üzere, çocuk pornografisinin, yukarıda belirtilen amaçlar için üretimi, dağıtımı, yayılması, ithali, ihracı, sunumu, satışı veya zilyetliği;
2. Taraf Devletlerin ulusal mevzuatına bağlı kalmak kaydıyla, yukarıdaki hükümler, bu fiillerden herhangi birine teşebbüs halinde ve bu fiillerden herhangi birine suç ortaklığı veya katılım olduğunda da uygulanacaktır.
3. Her Taraf Devlet bu fiilleri, vahametini dikkate alan uygun cezalarla cezalandırılabilir suçlar haline getirecektir.
4. Ulusal mevzuata bağlı kalmak kaydıyla, her

Taraf Devlet, uygun olduğu hallerde, tüzel kişilerin bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen suçlara ilişkin yükümlölüklerini tesis etmek için önlemler alacaktır. Taraf Devletin yasal ilkelerine bağılı kalmak kaydıyla, tüzel kişilerin sorumluluğu cezaî, hukukî veya idarî olabilir.

5. Taraf Devletler evlat edinmeye müdahil olan tüm şahısların yürürlükteki uluslararası yasal düzenlemelere uygun bir biçimde hareket etmesini sağlamak için uygun olan her türlü yasal ve idarî önlemi alacaklardır.

MADDE 4

1. Her Taraf Devlet, suçun kendi topraklarında veya kendi kayıtlarında yer alan bir gemide veya bir uçakta işlenmesi halinde, 3 üncü maddenin 1 inci fıkrasında atıfta bulunulan suçlar üzerinde yargılama yetkisini tesis etmek için gerekli olabilecek bütün önlemleri alacaktır.
2. Her Taraf Devlet 3 üncü maddenin 1 inci fıkrasında atıfta bulunulan suçlar üzerinde yargılama yetkisini tesis etmek için aşağıdaki durumlarda gerekli olabilecek bütün önlemleri alacaktır:
  - (a) Suç isnat edilen kişi o devletin uyruğu ise veya o devletin topraklarında ikamet ediyorsa;
  - (b) Mağdur o devletin uyruğu ise;
3. Her Taraf Devlet, suç isnat edilen şahsın kendi topraklarında bulunması halinde ve suçun kendi uyruğu olan biri tarafından işlenmiş olmasına dayanarak anılan şahsı başka bir Taraf Devlete iade etmiyorsa, yukarıda belirtilen suçlar üzerinde yargılama yetkisini tesis etmek için degerekli olabilecek bütün önlemleri alacaktır.
4. Bu Protokol, iç hukuk uyarınca uygulanan herhangi bir cezaî yargılama yetkisini ortadan kaldırmaz.

MADDE 5

1. 3 üncü maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen suçların Taraf Devletler arasında herhangi bir suçluların iadesi sözleşmesine iadeyi gerektiren suçlar olarak dahil edilecekleri kabul edilecektir; ve bu suçlar Taraf Devletler arasında sonradan akdedilen her iade andlaşmasına da, bu andlaşmalarda öngörülen koşullarla uyum içinde, iade gerektiren suçlar olarak dahil edileceklerdir.
2. Eğer, suçluların iadesini bir sözleşmenin mevcudiyeti koşuluna dayandıran bir Taraf Devlet aralarında iade sözleşmesi bulunmayan başka bir Taraf Devlettten iade talebi alırsa, bu Protokolü, bu tür suçlarda

suçluların iadesine ilişkin bir yasal zemin olarak değerlendirebilir. İade, talepte bulunulan Devlet hukukunun öngördüğü koşullara tabidir.

3. İadeyi bir andlaşmanın mevcudiyeti koşuluna dayandırmayan Taraf Devletler bu tür suçları, iadenin talepte bulunulan ülkenin hukukunun öngördüğü koşullara tabi olması kaydıyla, kendi aralarında iade gerektiren suçlar olarak tanıyacaktırlar.
4. Bu tür suçlar, Taraf Devletler arasında suçluların iadesi amacıyla yalnızca suçun meydana geldiği yerde işlenmiş gibi değil, aynı zamanda 4 üncü madde uyarınca kendi yargılama hakkını tesis eden Devletlerin topraklarında işlenmiş gibi muamele görecektir.
5. Eğer 3 üncü maddenin 1 inci fıkrasında tanımlanan bir suça ilişkin bir iade talebinde bulunulursa ve eğer talepte bulunulan Taraf Devlet iadeyi suçlunun uyruğu temelinde gerçekleştirmez veya gerçekleştirmeyecek ise, iade talebinde bulunan Taraf Devlet dava açılması amacıyla durumun kendi yetkili makamlarına intikali için uygun önlemleri alacaktır.

MADDE 6

1. Taraf Devletler 3 üncü maddenin 1 inci fıkrasında ileri sürülen suçlara yönelik soruşturma veya ceza veya suçluları iade davaları bağlamında ellerinde bulunan duruşmalar için gerekli delillerin temin edilmesinde yardım dahil, birbirlerine en büyük ölçüde yardımı yapacaklardır.
2. Taraf Devletler işbu maddenin 1 inci fıkrası çerçevesindeki yükümlölüklerini karşılıklı yasal yardıma ilişkin olarak aralarında varolan herhangi bir andlaşma veya diğer düzenlemelerle uyum içinde yerine getireceklerdir. Taraf Devletler bu tür bir andlaşma ya da düzenlemenin yokluğu halinde birbirlerine yardımlarını kendi iç hukukları çerçevesinde üstleneceklerdir.

MADDE 7

- Taraf Devletler kendi ulusal hukuklarının hükümlerine tabi olmak kaydıyla,
- (a) Aşağıdaki unsurların zapt ve müsadere edilmesini sağlamak için uygun olan önlemleri alacaklardır:
    - (i) İşbu Protokol'de belirtilen suçları işlemek veya bu suçların işlenmesini kolaylaştırmak için kullanılan malzeme, mal ve diğer araç gibi her türlü eşyalar;
    - (ii) Bu tür suçlardan elde edilen kazanç;
  - (b) (a) bendinde belirtilen mallara ve kazanca

yönelik başka bir Taraf Devletten gelen zapt ve müsadere taleplerini yerine getireceklerdir.

- (c) Bu suçları işlemek için kullanılan bina ve müştemilat dahil alanın, geçici veya kesin surette kapatılmasını amaçlayan önlemler alacaklardır.

MADDE 8

1. Taraf Devletler çocuk mağdurların haklarını ve çıkarlarını işbu Protokol ile yasaklanmış olan uygulamalardan korumak için uygun önlemleri ceza adaleti sürecinin her aşamasında ve özellikle de,
  - (a) Çocuk mağdurların duyarlılıklarını kabul ederek ve onların tanık sıfatıyla özel ihtiyaçları da dahil olmak üzere özel ihtiyaçlarını karşılayacak usülleri uyarlayarak;
  - (b) Çocuk mağdurları sahip oldukları hakları, adalet sürecindeki rolleri, duruşmaların kapsamı, zamanlaması, gelişimi ve davalarının vaziyeti konusunda bilgilendirerek;
  - (c) Çocuk mağdurların görüşlerinin, ihtiyaçlarının ve endişelerinin şahsi çıkarlarının etkilendiği duruşmalarda dile getirilmesine ve gözönünde bulundurulmasına ulusal hukukun usul kurallarıyla tutarlı bir biçimde müsaade edilerek;
  - (d) Yasal sürecin tümü boyunca çocuk mağdurlara uygun destek hizmetlerini sağlayarak;
  - (e) Çocuk mağdurların mahremiyetini ve kimliklerini uygun şekilde koruyarak ve kimliklerinin tespit edilmesine yol açabilecek bilgilerin uygunsuz bir biçimde yayılmasını önlemek için ulusal yasalara uygun önlemleri alarak;
  - (f) Çocuk mağdurların ve onların yanısıra ailelerinin ve lehine tanıklık edenlerin korkutma ve misillemelere karşı güvenliklerini gereken durumlarda sağlayarak;
  - (g) Davaların düzenlenmesinde, mahkeme kararlarının icra ve infazında veya çocuk mağdurlara tazminat öngören emirlerin veya kararnamelelerin icrasında gereksiz ertelemelerden kaçınarak, benimseyeceklerdir.
2. Taraf Devletler, mağdurun gerçek yaşına ilişkin belirsizliğin, mağdurun yaşını tespit etmeye yönelik soruşturma dahil, cezai soruşturmanın başlamasına engel teşkil etmeyeceğini garanti edeceklerdir.
3. Taraf Devletler, işbu Protokolde tanımlanan suçların mağduru çocuklara yönelik ceza adaleti sistemi muamelelerinde, çocuğun en

yüksek çıkarlarının öncelikli olarak gözetilmesini garanti edeceklerdir.

4. Taraf Devletler, işbu Protokol tarafından yasaklanan suçların çocuk kurbanları ile çalışan kişilerin, özellikle hukukî ve psikolojik olmak üzere, uygun eğitime tâbi tutulmalarını sağlayabilmek için önlemler alacaklardır.
5. Taraf Devletler gerekli durumlarda bu tür suçların çocuk mağdurlarının önlenmesine ve/veya korunmasına ve rehabilitasyonuna müdahil olmuş kişilerin ve/veya örgütlerin güvenliğini ve bütünlüğünü koruyabilmek amacıyla önlemler alacaklardır.
6. Bu maddede yer alan hiçbir hüküm sanığındil ve tarafsız bir duruşma hakkına hâlel getirmeyecek ve bu hakla çelişir biçimde yorumlanmayacaktır.

MADDE 9

1. Taraf Devletler işbu Protokolde belirtilen suçları önlemek için gerekli kanunları, idarî önlemleri, sosyal politikaları ve programları kabul edecek veya güçlendirecek, uygulayacak ve yayacaklardır. Bu fiil-lere karşı özellikle duyarlı olan çocukların korunmasına özel dikkat gösterilecektir.
2. Taraf Devletler önleyici tedbirler ve bu Protokolde belirtilen suçların zarar verici etkileri hakkında tüm uygun araçlarla edinilecek bilgi, eğitim ve öğretim yoluyla çocuklar dahil kamuoyunun, büyük ölçüde bilincini artıracaklardır. Taraf Devletler bu maddedeki yükümlülüklerini yerine getirirken toplumun ve özellikle de çocukların ve çocuk mağdurların, bu türden bilgilendirme ve eğitim ve öğretim programlarına, uluslararası düzey de dahil olmak üzere, katılımını teşvik edeceklerdir.
3. Taraf Devletler bu tür suçların mağdurlarına sosyal açıdan topluma geri kazandırılmaları ve fiziksel ve psikolojik yönden tamamen iyileşmeleri dahil olmak üzere uygun olan tüm yardımları temin etmek amacıyla mümkün olan her türlü önlemi alacaklardır.
4. Taraf Devletler işbu Protokol'de tanımlanan suçların tüm çocuk mağdurlarına yasal sorumlulardan zararlarının tazmin edilmesine ilişkin kanunî yollardan ayırım gözetilmeksizin yararlanmalarını sağlayacaklardır.
5. Taraf Devletler bu Protokol'de tanımlanan suçların reklamında kullanılan malzemelerin üretiminin ve yayılmasının etkin şekilde yasaklanması için uygun önlemleri alacaklardır.

MADDE 10

1. Taraf Devletler çocuk satışı, çocuk fahişeliği, çocuk pornografisi ve çocuk seks turizmini içeren faaliyetlerden sorumlu olanların önlenmesine, meydana çıkarılmasına, soruşturma, kovuşturma ve cezalandırılmasına yönelik uluslararası işbirliğini çok taraflı, bölgesel ve iki taraflı düzenlemelerle güçlendirmek için gerekli olan bütün adımları atacaklardır. Taraf Devletler kendi makamları, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ve uluslararası örgütler arasındaki uluslararası işbirliği ve eşgüdümü de geliştireceklerdir.
2. Taraf Devletler çocuk mağdurlara fiziksel ve psikolojik yönden iyileşmeleri, sosyal açıdan topluma geri kazandırılmaları ve vatanlarına geri dönmeleri konusunda yardımcı olabilmek için uluslararası işbirliğini geliştireceklerdir.
3. Taraf Devletler çocukların, satış, fahişelik, pornografik uygulamaları ve çocuk seks turizmine karşı zaafiyetini artıran yoksulluk, az gelişmişlik gibi temel nedenleri ele almak amacıyla uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesini teşvik edeceklerdir.
4. Taraf Devletler, yapabildikleri takdirde, mevcut çok taraflı, bölgesel ve ikili veya diğer programlar yoluyla malî, teknik veya diğer yardımları sağlayacaklardır.

MADDE 11

Bu Protokol'deki hiçbir hüküm çocuk haklarının gerçekleştirilmesine daha fazla imkân sağlayan ve

- (a) Taraf Devletin hukuku veya
- (b) Taraf Devlet açısından yürürlükte olan uluslararası hukuk, kapsamında yer alabilecek herhangi bir hükmü etkilemeyecektir.

MADDE 12

1. Her Taraf Devlet, Protokol'ün kendisi açısından yürürlüğe giriş tarihinden başlayarak iki yıl içinde, Protokol'ün hükümlerinin uygulanması için almış olduğu önlemlere ilişkin kapsamlı bilgi içeren bir raporu Çocuk Hakları Komitesine sunacaktır.
2. Kapsamlı raporun verilmesinden sonra, her Taraf Devlet Çocuk Hakları Komitesi'ne sunduğu rapora Sözleşmenin 44 üncü maddesi uyarınca bu Protokol'ün uygulanmasına ilişkin her türlü ilave bilgiyi ekleyecektir. Protokol'e Taraf Diğer Devletler her beş yılda bir rapor sunacaklardır.
3. Çocuk Hakları Komitesi Taraf Devletlerden

bu Protokol'ün uygulanmasına yönelik ilave bilgi talebinde bulunabilecektir.

MADDE 13

1. İşbu Protokol Sözleşme'ye taraf olan veya Sözleşme'yi imzalamış bulunan herhangi bir Devletin imzasına açıktır.
2. İşbu Protokol Sözleşme'ye taraf olan veya Sözleşme'yi imzalamış bulunan herhangi bir Devletin onayına tâbidir ve katılıma açıktır. Onay veya katılıma ilişkin belgeler Birleşmiş Milletler Genel Sekreter'ince saklanacaktır.

MADDE 14

1. İşbu Protokol onaylama veya katılıma ilişkin onuncu belgenin Saklayıcıya verilmesinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.
2. İşbu Protokol onu onaylayan veya yürürlüğe girmesinden sonra katılan her Devlet bakımından, o Devlet'in onay veya katılım belgesini Saklayıcıya verdiği tarihten bir ay sonra yürürlüğe girecektir.

MADDE 15

1. Herhangi bir Taraf Devlet işbu Protokolü Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapacağı yazılı bir bildirimle, herhangi bir zamanda feshedebilir. Bunun üzerine Genel Sekreter, Sözleşmeye Taraf diğer Devletleri ve Sözleşmeyi imzalamış bulunan tüm Devletleri bu konuda bilgilendirir. Fesih, bildirimin Genel Sekreterce teslim alınmasından bir yıl sonra yürürlüğe girecektir.
2. Böyle bir feshin bildirimi fesih yürürlüğe girmesinden önce meydana gelebilecek herhangi bir suç açısından Taraf Devletin işbu Protokol çerçevesindeki yükümlülüklerinin ortadan kalkması sonucunu doğurmayacaktır. Aynı şekilde böyle bir fesih bildirimi, feshin yürürlüğe girmesinden önce, Komite tarafından görüşülmekte olan herhangi bir hususun ele alınmasına devam edilmesine hiçbir şekilde hâlel getirmeyecektir.

MADDE 16

1. Herhangi bir Taraf Devlet bir değişiklik önerisinde bulunabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne ibraz edebilir. Genel Sekreter bunun üzerine, değişiklik önerisini Taraf Devletlere, önerilerin görüşülmesi ve oylanması amacıyla bir Taraf Devletler Konferansı düzenlenmesini isteyip istemediklerini bildirmeleri talebiyle iletacaktır. Böyle bir bildirimi müteakip, dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte

birinin Konferans yapılmasını istemesi durumunda, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler himayesinde Konferansı toplayacaktır. Konferansta hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik önerisi onay için Genel Kurula sunulacaktır.

2. İşbu maddenin 1 inci fıkrasına uygun olarak kabul edilen bir değişiklik önerisi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylanıp Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğunca kabul edildiğinde yürürlüğe girecektir.
3. Yürürlüğe giren bir değişiklik önerisi, öneriyi kabul eden Taraf Devletler için bağlayıcılık kazanacaktır. Diğer Taraf Devletler ise, işbu Protokol'ün hükümleri ve daha önce kabul etmiş oldukları herhangi bir değişiklik ile bağlı kalmaya devam edeceklerdir.

MADDE 17

1. İşbu Protokolün, eşit derecede geçerli olan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça

ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivlerinde saklanacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokolün onaylı örneklerini Sözleşmeye Taraf tüm Devletlere ve Sözleşmeyi imzalamış bulunan Devletlere iletacaktır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeligi ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokolün Onaylanması Sırasında Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Yapılan Beyanın Metni

Türkiye Cumhuriyeti işbu İhtiyari Protokol'ün hükümlerini yalnızca tanıdığı ve iplomatik ilişki kurduğu Taraf Devletlere karşı uygulayacağını beyan eder.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin bildirim usulüne ilişkin ihtiyari Protokol

İşbu Protokole Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Antlaşmasında ilan edilen ilkeler uyarınca, insanlık ailesinin tüm üyelerinin, doğuştan varlıklarına özgü bulunan haysiyetle birlikte eşit ve devredilemez haklara sahip olmalarının tanınmasının dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu düşünerek,

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye (bundan böyle "Sözleşme" olarak anılacaktır) Taraf Devletlerin, bu Sözleşmede belirtilen hakları, kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana-babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da başka görüş, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, sakatlık, doğum veya diğer statüler nedeniyle hiçbir ayrım gözetmeksizin tanıyacağını dikkate alarak,

Tüm insan hakları ve temel özgürlüklerin, evrenselliğini, bölünmezliğini, birbirine bağlı olduğunu ve birbiriyle bağlantılı olduğunu tekrar teyit ederek;

Çocuğun hakları olan bir birey ve onurlu ve gelişebilir yetenekleri olan bir insan olma durumunu tekrar teyit ederek,

Çocukların, özel ve bağımlı konumlarının, kendi hak ihlallerine çözüm bulmaları konusunda onlar için fiili zorluklar yaratabileceğini kabul ederek,

İşbu Protokolün, çocukların kendi hak ihlallerine ilişkin şikayetlerini bildirmelerine olanak sağlayan ulusal ve bölgesel mekanizmaları pekiştireceğini ve bütünleyeceğini dikkate alarak,

Çocukların hak ihlallerine çözüm bulunurken çocuğun yararının öncelikle dikkate alınması gerektiğini ve bu çözümlerin, her düzeyde çocuğa duyarlı yöntemlere ihtiyaç olduğunu göz önünde bulundurduğunu kabul ederek,

Taraf Devletleri, hak ihlaline uğramış çocuğa yerel düzeyde etkili çözümlere ulaşabilme fırsatı sunan uygun ulusal mekanizmalar geliştirmeleri için teşvik ederek,

Ulusal insan hakları kurumlarının ve çocuk haklarını desteklemek ve korumakla yükümlü diğer ilgili özel kurumların bu bağlamda oynadıkları önemli rolü hatırlatarak,

Söz konusu ulusal mekanizmaları geliştirmek ve bütünlemek için ve Sözleşmenin uygulanmasını artırmak için ve uygulanabilir olan yerlerde, ayrıca çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi ve çocukların silahlı çatışmalara dahil olmaları ek İhtiyari Protokollerinin, Çocuk Hakları Komitesi'nin (bundan böyle, "Komite" olarak atıfta bulunulacaktır), işbu Protokolde öngörülen görevleri yürütmesine olanak sağlamanın uygun olacağını dikkate alarak,

Aşağıdaki maddeler üzerinde anlaşmışlardır:

Bölüm I **Genel Hükümler**

Madde 1

Çocuk Hakları Komitesinin Yetkileri

1. İşbu Protokole Taraf Devlet, Komitenin Protokolde belirtilen yetkilerini kabul eder.
2. Komite, o Devletin taraf olmadığı bir belgede öne sürülen hak ihlallerine ilişkin konularda, Protokole Taraf olan bir Devlete ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyecektir.
3. İşbu Protokole taraf olmayan bir Devlet ilgilendiren hiçbir bildirim, Komite tarafından alınmayacaktır.

Madde 2

Komitenin Görevlerine Yol Gösterici Genel İlkeler

İşbu Protokolle kendisine verilen yükümlülükleri yerine getirirken, Komiteye, çocuğun yararı ilkesi yol gösterici olacaktır. Çocuğun hakları ve görüşleri, çocuğun görüşleri yaşı ve olgunluğuna önem verilerek, göz önünde bulundurulacaktır.

Madde 3

Usul Kuralları

1. Komite, işbu Protokolle kendisine verilen yükümlülükleri yerine getirirken, izlenecek usul kurallarını kabul edecektir. Bunu yaparken, özellikle, bu Protokolün 2. Maddesini, çocuğa duyarlı yöntemle-

ri güvence altına almak için göz önünde bulundurulacaktır.

2. Komite, Usul Kurallarına, kendi adına hareket edenler tarafından çocuğun manipülasyonunu önleyici emniyet tedbirlerini dahil edecektir ve çocuğun yararına olmadığına kanaat getirdiği her bildirimi incelemeyi reddedebilir.

Madde 4

Koruyucu Önlemler

1. Taraf Devlet, kendi yetki sınırları içerisindeki kişilerin, Protokol uyarınca yapılan bildirimler veya Komite ile yapılan işbirliğinin sonucu olarak, her hangi bir insan hakları ihlaline, kötü muamele veya tehdide maruz kalmamalarını sağlamak için gerekli adımı atacaktır.
2. İlgili herhangi bir bireyin ya da grubun kimliği, kendi açık rızası olmaksızın, alenen ifşa edilmeyecektir.

Bölüm II

Bildirim Usulü

Madde 5

Bireysel Bildirimler

1. Bildirimler, Taraf Devletin yetki sınırları içerisindeki, Taraf Devletin taraf olduğu aşağıdaki dokümanlarla ortaya konan herhangi bir hakkın, Taraf Devlet tarafından ihlal edilmesiyle mağdur olduğunu iddia eden kişi veya grup tarafından veya onlar adına ibraz edilebilir:
  - (a) Sözleşme;
  - (b) Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol;
  - (c) Sözleşmeye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları İle İlgili İhtiyari Protokol.
2. Bir bildirimin bir kişi ya da grup adına ibraz edilmesi, herhangi bir onay yokken bildirim sahibi onlar adına hareket ettiğini doğrulamadıkça, o kişi ya da grubun onayıyla olacaktır.

Madde 6

Geçici Tedbirler

1. Bildirimin alınmasından sonra herhangi bir zamanda ve esaslara ilişkin bir karara varılmadan önce, Komite, acilen dikkate alınmak üzere, Taraf Devletten, mağdurun telafisi olmayan olası zararlardan korunması için istisnai durumlarda gerekli olabilecek veya sözde ihlallerin mağdurları

ile ilgili geçici tedbirler alması yönünde talepte bulunabilir.

2. Komite, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen takdir yetkisini kullanırken, bu, kabul edilebilirlik konusunda veya bildirim esasları konusunda hüküm vermesi anlamına gelmez.

Madde 7

Kabul Edilebilirlik

Komite, bir bildirimini şu koşullarda kabul edilmez olarak addedecektir:

- (a) Bildirim isimsizse;
- (b) Bildirim yazılı değilse;
- (c) Bildirim, bildirimde bulunma hakkını kötüye kullanma teşkil ediyorsa veya Sözleşme ve/veya ek İhtiyari Protokol hükümleri ile bağdaşmıyorsa;
- (d) Benzer konu Komite tarafından daha önce ele alındıysa veya başka bir uluslar arası soruşturma ve anlaşma prosedürü altında incelendiye veya incelenmekte ise;
- (e) Mevcut ulaşılabilir tüm iç hukuk yolları tüketilmemişse. Çözüm için yapılan başvuruların makul gerekçeler dışında uzadığı veya etkili bir çözüm getirmekten uzak olduğu durumlarda, bu geçerli olmayacaktır.
- (f) Bildirim, açıkça asılsız bulunursa veya yeterince kanıtlanmamışsa;
- (g) Bildirim konusu olan durumlar, Taraf Devleti bağlayan işbu Protokolün yürürlüğe giriş tarihinden önce meydana geldiyse ve söz konusu durumlar bu tarihten sonra devam etmiyorsa;
- (h) Bildirim sahibinin bu zaman dilimi içerisinde bildirimde bulunmanın mümkün olmadığı kanıtlandığı durumlar dışında, bildirim, tüm iç hukuk yollarının tüketilmesinin ardından bir yıl geçmeden yapılmamışsa.

Madde 8

Bildirimin Aktarımı

1. İlgili Taraf Devlete danışmadan bir bildirimini kabul edilmez olarak addetmediği sürece, Komite, kendisine yapılan her türlü bildirimini işbu Protokolün gizliliğine bağlı kalarak ilgili Taraf Devletin dikkatine mümkün olan en kısa zamanda sunacaktır.
2. Taraf Devlet, Komiteye, yazılı açıklamaları veya durumu ve eğer varsa sağlayacağı çözümü anlatan beyanatı sunacaktır. Taraf Devlet, en kısa zamanda ve altı ay içerisinde cevap verecektir.

Madde 9

Dostane Çözüm

1. Komite, ilgili taraflara, Sözleşme ve/veya ek İhtiyari Protokol tarafından öne sürülen yükümlülükler çerçevesinde, konu ile ilgili dostane çözüm bulmaları için arabuluculuk yapacaktır.
2. Komitenin himayesi altında dostane bir çözümle uzlaşılması, işbu Protokol kapsamında bildirimin değerlendirilmesini sonlandırır.

Madde 10

Bildirimlerin Değerlendirilmesi

1. Komite, işbu Protokol kapsamında alınan bildirimleri, kendisine sunulan bütün belgelerin ışığında, belgelerin ilgili devletlere ulaştırılması kaydıyla, mümkün olan en hızlı şekilde değerlendirecektir.
2. İşbu Protokol kapsamında alınan bildirimleri incelerken, Komite, basına kapalı toplantılar düzenleyecektir.
3. Komitenin geçici tedbirler talep etmesi halinde, bildirimin değerlendirilmesini hızlandıracaktır.
4. Ekonomik, sosyal veya kültürel hak ihlallerini ileri süren bildirimlerin değerlendirilmesinde, Komite, Taraf Devletin, Sözleşmenin 4. Maddesi uyarınca kaydedeceği ilerlemelerin uygunluğunu göz önünde bulunduracaktır. Bunu yaparken, Komite, Taraf Devletin, Sözleşmedeki ekonomik, sosyal ve kültürel hakların uygulanmasına yönelik olası bir dizi yasal önlem hayata geçirebileceğini hatırlatacaktır.
5. Bir bildirimin incelenmesinden sonra, Komite, gecikme olmadan, bildirimle ilişkin görüşlerini, varsa önerileri ile birlikte ilgili taraflara aktaracaktır.

Madde 11

İzlem

1. Taraf Devlet, Komitenin varsa önerileriyle birlikte görüşlerine gereken önemi verecek, ve Komiteye, Komitenin görüşleri ve önerileri ışığında, alınan veya alınması tasarlanan önlemlere ilişkin bilgileri içeren yazılı bir cevap verecektir. Taraf Devlet, en kısa zamanda ve altı ay içerisinde cevap verecektir.
2. Komite, Taraf Devleti, kendi görüş ve önerilerine yönelik veya Komite tarafından uygun görüldüğü taktirde, varsa, dostane bir çözümde uzlaşmanın hayata geçirilmesi konusunda aldığı önlemlere ilişkin, Sözleşmenin 44. Maddesi, çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi İhtiyari

Protokolünün 12. Maddesi veya çocukların silahlı çatışmalara dahil olmaları İhtiyari Protokolünün 8. Maddesi uyarınca Taraf Devletin sonraki raporları ile ilgili, duruma göre, daha fazla bilgi vermeye çağırabilir.

Madde 12

Devletlerarası Bildirim

1. Taraf Devlet, başka bir Taraf Devletin, taraf olduğu aşağıdaki belgelerde yer alan yükümlülüklerini yerine getirmediğini iddia ettiği durumda, İşbu Protokole Taraf Devlet, her zaman, bildirimleri almak ve değerlendirmek konusunda Komitenin yetkisini tanıdığını beyan eder:
  - (a) Sözleşme;
  - (b) Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol;
  - (c) Sözleşmeye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları İle İlgili İhtiyari Protokol.
2. Komite, böyle bir beyanda bulunmamış Taraf Devletle ilgili veya böyle bir beyanda bulunmamış bir Taraf Devletten gelecek bildirimleri kabul etmeyecektir.
3. Komite, Taraf Devletlere, Sözleşme ve/veya ek İhtiyari Protokol tarafından öne sürülen yükümlülükler çerçevesinde, konu ile ilgili dostane çözüm bulmaları için arabuluculuk yapacaktır.
4. Bu maddenin 1. Fıkrasındaki beyanat, Taraf Devletlerle birlikte diğer Taraf Devletlere iletmeleri için Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından muhafaza edilecektir. Beyanlar, Genel Sekretere bildirilerek her zaman geri çekilebilir. Böylesi bir geri çekilme, halihazırda bu maddede iletilen bir bildirimin konusu olan herhangi bir meselenin değerlendirilmesinde önyargı yaratmayacaktır; beyanın geri çekildiği bildiriminin Genel Sekreter tarafından alınmasından sonra, ilgili Taraf Devlet yeni bir beyanda bulunmadıkça, bu maddeye ilişkin herhangi bir Taraf Devlet tarafından başka bir bildirim alınmayacaktır.

Bölüm III

Soruşturma Prosedürü

Madde 13

Ciddi ve sistematik ihlallere yönelik soruşturma prosedürü

1. Eğer Komite, Sözleşmede, veya çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi veya çocukların silahlı çatışmalara dahil olmaları ile ilgili ek İhtiyari Protokolle-

rinde öne sürülen hakların, Taraf Devlet tarafından ciddi ve sistematik bir biçimde ihlal edildiğine dair güvenilir bilgi alırsa, Komite, Taraf Devlete bilginin incelenmesinde işbirliği yapma ve, bu amaçla, gecikme olmadan ilgili enformasyona ilişkin gözlemleri sunma konusunda çağrıda bulunabilir.

2. İlgili Taraf Devlet tarafından sunulması muhtemel her türlü gözlemle beraber mevcut herhangi başka bir bilgiyi dikkate alarak, Komite, bir ya da daha fazla üyesini soruşturma yürütmek ve ivedilikle Komiteye rapor vermek için görevlendirebilir. Garantili olduğunda ve Taraf Devletin onayıyla, soruşturma, bölgeye yapılacak bir ziyareti de kapsayabilir.
3. Söz konusu soruşturma, gizli bir biçimde yürütülebilecektir, ve Taraf Devletin işbirliği ilerlemenin her aşamasında talep edilebilecektir.
4. Söz konusu soruşturmanın sonuçları incelendikten sonra, Komite, bulguları, varsa yorum ve önerileri ile birlikte, gecikmeksizin ilgili Taraf Devlete iletir.
5. İlgili Taraf Devlet, Komite tarafından iletilen bulguları, yorumları ve önerileri aldıktan hemen sonra ve altı ay içerisinde, kendi gözlemlerini Komiteye bildirir.
6. Söz konusu işlemler, bu maddenin 2. Fıkrası doğrultusunda yürütülen soruşturmaya göre tamamlandıktan sonra, Komite, ilgili Taraf Devletle istişare etmesinin ardından, İşbu Protokolün 16. Maddesinde öngörülen raporuna işlemlerin sonuçlarının özetini dahil etmeye karar verebilir.
7. Her Taraf Devlet, İşbu Protokol veya katılım ekleri imza veya onaya sunulduğu sırada, bu maddede öngörülen Komitenin 1. Fıkra da listelenmiş bazı veya tüm belgelerde öne sürülen haklara ilişkin yetkilerini tanımadığını beyan edebilir.
8. Bu maddenin 7. Fıkrasına uygun olarak, beyanda bulunan bütün Taraf Devletler, her zaman, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirimde bulunarak bu beyanlarını geri çekebilirler.

Madde 14

Soruşturma Prosedürünün İzlemi

1. Gerekirse, Komite, Madde 13 (5)'te anılan altı aylık sürecin sonunda, ilgili Taraf Devleti, İşbu Protokolün 13. Maddesi uyarınca yürütülen soruşturmaya karşılık olarak alınan ve alınması tasarlanan önlemlere ilişkin bilgilendirmeye çağırabilir.
2. Komite, Taraf Devleti, İşbu Protokolün 13.

Maddesi uyarınca yürütülen soruşturmaya karşılık olarak alınan önlemlere ilişkin, Komite tarafından uygun görüldüğü taktirde, Sözleşmenin 44. Maddesi, çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk porno-grafisi İhtiyari Protokolünün 12. Maddesi veya çocukların silahlı çatışmalara dahil olmaları İhtiyari Protokolünün 8. Maddesi uyarınca Taraf Devletin sonraki raporları ile ilgili, duruma göre, daha fazla bilgi vermeye çağırabilir.

BÖLÜM IV

Son Hükümler

Madde 15

Uluslararası Yardım ve İşbirliği

1. Komite, ilgili Taraf Devletin onayıyla, Birleşmiş Milletler'in uzmanlaşmış kurumlarına, fonlarına, programlarına ve diğer yetkili kuruluşlara teknik destek ve yardım ihtiyacı belirten bildirimler ve soruşturmalara ilişkin görüş ve önerilerini, varsa Taraf Devletlerin bu husustaki gözlemleri ve önerileriyle birlikte iletebilir.
2. Komite aynı zamanda, ilgili Taraf Devletin rızasıyla, Sözleşmede ve/veya ek İhtiyari Protokollerde tanıyan hakların Taraf Devletler tarafından başarıyla uygulanmasına katkı sağlayabilecek uluslar arası önlemlerin kabul edilebilirliğine karar verilmesi konusunda kendi yetkinlik alanları dahilinde yardımı dokunabilecek, İşbu Protokol gereği göz önünde bulundurulmuş bildirimlerden doğan her türlü meseleyi söz konusu organların dikkatine sunabilir.

Madde 16

Genel Kurula Rapor Etme

Komite tarafından Sözleşmenin 44. (5) maddesi gereğince her iki yılda bir Genel Kurula sunduğu raporda İşbu Protokol bünyesindeki aktivitelerinin bir özeti de eklenecektir.

Madde 17

İhtiyari Protokole İlişkin Bilgi ve Dağıtım

Bütün Taraf Devletler, İşbu Protokolün tanıtımı ve dağıtımını, özellikle Taraf Devleti kapsayan hususlara ilişkin Komitenin görüş ve önerilerine dair bilgilere engelliler de dahil, yetişkin, çocuk ayırmaksızın herkesin ulaşabileceği biçimlerde uygun ve etkin yollarla erişimin kolaylaştırılmasını taahhüt eder.

Madde 18

İmza, Onay ve Katılım

1. İşbu Protokol, Sözleşmeyi veya ilk iki ek İhtiyari Protokolden herhangi birini imzalayan, onaylayan veya herhangi birine katılım gösteren her Devletin imzasına açıktır.
2. İşbu Protokol, Sözleşmeyi veya ilk iki ek İhtiyari Protokolden herhangi birini onaylayan veya herhangi birine katılım gösteren her Devlet tarafından verilecek onaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından muhafaza edilecektir.
3. İşbu Protokol, Sözleşmeyi veya ilk iki ek İhtiyari Protokolden herhangi birini onaylayan veya herhangi birine katılım gösteren her Devletin onayına açıktır.
4. Onaylama, Genel Sekreter tarafından sunulacak bir onay belgesi teminatıyla gerçekleştirilecektir.

Madde 19

Yürürlüğe giriş

1. İşbu Protokol onuncu onay veya katılım belgesinin teminatının üzerinden üç ay geçtikten sonra yürürlüğe girecektir.
2. Onuncu onay veya katılım belgesinin teminatının ardından İşbu Protokolü onaylayan veya Protokole katılım gösteren her Devlet için İşbu Protokol, kendi onay veya katılım belgesinin teminatının üzerinden üç ay geçtikten sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 20

Yürürlüğe girdikten sonraki ihlaller

1. Komite, yalnızca İşbu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra Sözleşmede ve/veya ilk iki ek İhtiyari Protokolde öne sürülen hakların Taraf Devlet tarafından ihlal edilmesi hususlarında yetki sahibidir.
2. Eğer bir Devlet, İşbu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra bir taraf haline gelirse, Komite ile karşılaştırıldığında Devletin yükümlülükleri, ilgili Devlet için yalnızca İşbu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra Sözleşmede ve/veya ilk iki ek İhtiyari Protokolden öne sürülen hakların ihlal edilmesi hususuna bağlı olacaktır.

Madde 21

Değişiklikler

1. Bütün Taraf Devletler işbu Protokol için bir değişiklik teklif edip Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine sunabilirler. Genel Sekreter değişiklik tekliflerini Taraf Devletlere bildirip, Taraf Devletlerin katılacağı ve tekliflerin değerlendirilip karar verileceği bir toplantı yapılmasından yana olup olmadıklarını bildirmeleri talebinde bulunacaktır. Bu tür bir bildirimi takip eden dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte birinin böyle bir toplantıya onaylaması durumunda, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler himayesinde söz konusu toplantıyı düzenleyecektir. Mevcut Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğuyla kabul edilen her değişiklik ve oylama, Genel Sekreter tarafından, onaylanması için Genel Kurula ve daha sonra kabul edilmesi için tüm Taraf Devletlere sunulacaktır.
2. İşbu maddenin 1. Fıkrası doğrultusunda kabul edilen ve onaylanan bir değişiklik, verilen kabul belgelerinin sayısı, değişikliğin kabul edildiği tarihteki Taraf Devletlerin sayısının üçte ikisine ulaştıktan sonraki otuzuncu gün yürürlüğe girecektir. Daha sonra değişiklik, bütün Taraf Devletler için, kendi kabul belgesinin teminatının ardından otuz gün sonra yürürlüğe girecektir. Bir değişiklik, sadece onu kabul eden Taraf Devletlerde bağlayıcı olacaktır.

Madde 22

Fesih

1. Bütün Taraf Devletler bu Protokolü, Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreterine vereceği yazılı bildirim yoluyla her zaman feshedebilir. Fesih, bildirimin Genel Sekreter tarafından alınması tarihinden bir yıl sonra geçerli olur.
2. Fesih, geçerli fesih tarihi öncesinde, işbu Protokolün hükümlerinin yürürlükteki uygulamasına, Madde 5 veya 12'de bahsi geçen her türlü bildirim, Madde 13 gereği başlatılan soruşturmaya hâlel getirmez.

Madde 23

Genel Sekreterlik tarafından yapılan muhafaza ve bildirim

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, işbu Protokolün muhafaza yeri olacaktır.
2. Genel Sekreter bütün Devletleri;
  - (a) İşbu Protokol bünyesindeki imzalar, onaylar ve katılımlar hakkında;
  - (b) İşbu Protokolün ve Madde 21'de sözü geçen bütün ek değişikliklerin yürürlüğe giriş

tarihi hakkında;

- (c) Madde 22'de sözü geçen her tür ihbar hakkında bilgilendirecektir.

Madde 24

Diller

1. İşbu Protokolün eşit şekilde yasal geçerliliği olan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivlerinde muhafaza edilecektir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokolün tasdikli nüshalarını bütün Devletlere iletecektir.

Çocuk Hakları

“Çocuklar
sürekli rahatsız
edilmemeli!”

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de bu tabii ki çok daha karmaşık şekilde ifade edilmiştir, çünkü kanun metinleri çoğu kez oldukça zor anlaşılır şekilde yazılmıştır. Ancak ZDF’in çocuklara yönelik haber programı logo!, çocukların haklarını herkese kolayca ve anlaşılır şekilde anlattı.

Çocuk olarak hangi haklara sahip olduğunuzla ilgili bilgi edinin!

İyi eğlenceler!

Diese PDF wurde veröffentlicht von:
Zweites Deutsches Fernsehen - Anstalt des öffentlichen Rechts

Originaldatei abgerufen am 19.01.2023 unter <https://www.zdf.de/kinder/logo/das-kinderrechte-buch-100.html>